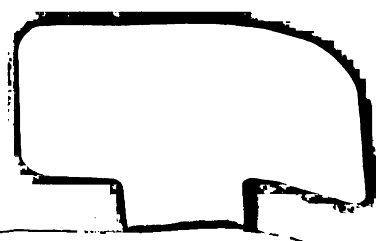

UC-NRLF

Hr Boghandler Tryde venskabeligst fra R.

RICHARD PETERSEN

JENS BAGGESEN
OG
SOFIE v. HALLER

EN KÆRLIGHEDS HISTORIE

MED TO PORTRÆTTER

KØBENHAVN
KARL SCHØNBERGS FORLAG
BIANCO LUNOS BOGTRYKKERI
1902

I alle Boglader kan afhentes:

Fortegnelse

over et Udvalg af

Karl Schønbergs Forlag,

som

fra 1. Oktbr. 1901 til 31. Decbr. 1902

bortsælges

til nedsatte Priser.

Den første Januar 1903 indtræder igjen Bogladeprisen.

RICHARD PETERSEN

JENS BAGGESEN
OG
SOFIE v. HALLER

EN KÆRLIGHEDS HISTORIE

MED TO PORTRÆTTER

KØBENHAVN
KARL SCHØNBERGS FORLAG
BIANCO LUNOS BOGTRYKKERI
1902

INDHOLD.

326

1.

Ved Thunersøen.

Det var den 5te September 1789, en smuk Sommerdag. Solen skinnede, Himlen var blaa med lette Skyer. Ved Thunersøens Bred stod tre unge Mænd Kl. 2 om Eftermiddagen og ventede paa en Baads Afgang. Alle tre vare Danskere. Den ene var Grev Adam Moltke, en slank ungdommelig Skikkelse, hvis markerede Ansigt udtrykte en sværmerisk Sjæl og hvis Manerer røbede Adelsmanden. Den anden var noget massivere med et klogt Ansigt og buskede Bryn. Det var en Københavner af en af de bedste borgerlige Familier, Søn af den meget bekendte Hofapotheker Becker. Som Farmaceut befandt han sig paa en Studierejse i Tyskland og Schweiz. Den tredje Rejsende var den 25aarige Jens Baggesen. Han var den 24de Maj med offentlig Understøttelse rejst hjemme fra, og Badestedet Pyrmont i Vest-Tyskland var hans første Hovedmaal, fordi hans Helbred var skrøbeligt. Efter et Par Maaneders frugtesløst Ophold her, var han draget ad Rhindalen til Schweiz. Hans Sygdom, en krampagtig Nervelidelse, som plagede ham i mange Aar, bekæmpedes langt bedre af den styrkende Alpeluft end af Opholdet ved et mondænt Badested. Han befandt sig i Schweiz ret i sit Es og nød Naturen paa bedste Maade, idet han ingenlunde skyede at bestige selv farlige Tinder.

Baggesen havde truffet den ligeledes svagelige Adam Moltke i Pyrmont, og som fortrolige Venner vare de blevne enige om at rejse sammen. Becker havde de først truffet i Basel.

De vare alle den Dag i Turistdragt som Fodvandrere, hvilken Baggesen for sit Vedkommende beskriver saaledes: lange Benklæder à la Matros (i Modsætning til Knæbenklæder, som ellers endnu brugtes af alle pæne Folk), tynd Silkevest, et Lommetørklæde, bundet om Livet, Collet og Frakke. Paa Enden af sin Stok bar den unge Digter en Pakke Bøger. Han følte sig fri og modig som den lille Flod Lutchine, ved hvis Bred de den Dag havde vandret.

Ved det bekendte Vandfald Staubbach havde de overnattet hos en Præst; Kl. 11 vare de gaaede til Unterseen, hvor de spiste til Middag, og stod nu ved en Anlægsbro i Thunersøen.

Paa én Gang viste et smukt Syn sig for Turisterne, der betog dem alle tre.

En ung Pige, som hidtil havde været skjult for deres Blikke, kom til Syne. Let og gratiøst bevægede hun sig hen over Engen, og da hun i Farten tabte en Handske og standsede for at tage den op, saa' de unge Herrer, at hun var smuk, endog usædvanlig smuk. Nede ved Søen forsvandt hun nogle Øjeblikke, men kom snart frem igen. Hun gik utvungent hen imod Herrerne med den Holdning, som kun Dannelse giver, og sagde høfligt: *Je suis bien charmée de me pouvoir embarquer avec vous!* Alle tre bukkede, og i al Fald Baggesen ærgrede sig over, at han kun havde Matrosbuxer paa, men det er troligt nok, at det gik de andre Herrer ligervis, thi hvem vil ikke gerne tage sig ud for en ung, smuk Dame? Hun bar hvid Kjole, et let blaat Schal og Straahat, samt havde paa Schweizer-Manér en Stok i Haanden.

Baaden var snart sejlklar, og man traadte ned i den. Foruden de nævnte var der endnu to Passagerer, nemlig en ældre, værdig Herre, som viste sig at være den unge Dames Ledsager, og en fremmed, rød Mand, som forholdt sig tavs og som vi ikke gøre nærmere Bekendtskab med. Vore tre Landsmænd sad paa en Bænk langs Baadens ene Side, de tre andre sad tilsvarende langs den anden Side, og et smalt Bord stod midt imellem.

En Markise beskyttede for Solen. Den smukke unge Pige kom til at sidde lige overfor Baggesen, men alle tre Herrer vare aldeles elektriserede af hende og blev det bestandig mere.

Naturligvis maatte der konverseres, men uheldigvis var ingen af de Danske synderlig stiv i Fransken, som Damen og hendes Ledsager talte. Baggesen var i al Fald tynd i det, men han manglede ikke Kurage, og det gik. For Turister er jo Egnen det altid uopslidelige Thema; her blev strax talt om det imponerende Bjerg «die Jungfrau», ved hvis Beskuelse de alle nylig havde frydet sig. Den unge Dame sagde troskyldigt-naivt: *Oui, elle est extrêmement innocente. Elle ne se laisse jamais monter,* vistnok som Svar paa, om man kunde komme op paa Toppen af det. Baggesen var københavnsk nok til at faa en ækvivok Tanke ved dem og udtalte strax en Formodning om, at Damen maaske var fra Paris, men han følte sig beskæmmet, da hun svarede: *Non, monsieur, je suis de Berne!*

Da Herrerne derved fik at vide, at deres Medrejsende var fra Bern, som ligger i det tysktalende Schweiz, lod de strax Fransken ligge og fortsatte Samtalen paa Tysk. Den gik snart meget livligt og kom til at dreje sig først om Naturen, dernæst om Frihed og Ejendom, om Folkeaand og endelig om den nylig begyndte Revolution i Frankrig. Som man ser, var det Themaer, som en Samtale i vore Dage ogsaa kunde dreje sig om. Frøkenen bevægede sig paa alle disse Omraader med Forstand og Aand, med Utvungethed og dog Beskedenhed. Baggesen og Moltke hørte især med Liv og Begejstring paa hendes Ord. En Iagttager fra deres Rejse i Schweiz siger om dem, at de begge var Venner af Ak! og O! at, naar Greven blev begejstret, havde han den Vane at slaa sig for Panden og stampe med Fødderne, hvorimod Baggesen da foldede Hænderne op mod Himmelen.

Baggesen samler sit Indtryk af Samtalen med den unge Dame i disse Ord: «Jeg fandt i hende det yndigste,

1*

tænksomste, vittigste Fruentimmer (ældre Sprogbrug), jeg nogensinde kunde møde paa min Vej gennem Europa.» Og den sindige Becker skrev i sin Dagbog[1]: «Hun var et ungt, smukt, uskyldigt Pigebarn, der talte med saa megen Forstand om alt, at vi ofte havde Aarsag til at undre os. Vi var alle saa indtagne i denne unge Pige, at vi ikke ønskede saa snart at komme til Thun.» Og om hendes Ledsager skriver han, at «han var en gammel, ærværdig, fortræffelig Mand, som vi alle skattede meget højt».

Saaledes gik Sejladsen paa den smukke, grønligt farvede Thunersø mellem de to Bjerge «der Niesen» og «die kalte Kindbette». Ingen af de unge havde lagt synderlig Mærke til Naturen, saa fængslede var de af Selskabet. Baggesen især saa' de smukke Kyster i en sød Taage, hvorfor han mindst af alt bagefter kunde skildre dette Stykke af sin Rejse. Kysterne til begge Sider ere oftest stejle, undertiden skovklædte, undertiden prydede med Vinhaver. Men netop som de vare komne forbi de to nævnte Bjerge, brød et Tordenvejr, ledsaget af en stærk Regn, løs. Baggesen hængte da sin Frakke som Skærm mod Regnen og satte sig selv tillige mod Regnsiden for yderligere at dække. Han blev derved helt gennemblødt paa den ene Side, men hvad brød han sig om det? Dog, da det alligevel ikke viste sig tæt nok til at dække Frøkenen, byttede hun Plads paa Herrernes Opfordring og kom nu til at sidde ved Siden af Baggesen. Under den stærke Regn søgte Baadfolkene ind til Land og fandt Ly i en Hytte, medens Passagererne blev siddende, fordybede i Samtale. Da Frøkenen udtalte Ønsket om lidt Vand, ilede den galante Baggesen strax op til Hytten og bragte det til Veje.

Endelig ophørte Uvejret, der tilsidst endte med en stærk Blæst, og Luften blev derefter klar og behagelig. Snart øjnede man Thun, som ligger malerisk smukt med

---

[1]) Utrykt. Tilhører Enkefru Burman-Becker.

sit højtliggende Slot. Der var imidlertid en Fjerdingvej at vandre for at komme til Byen, og for Baggesen blev det besværligt, fordi han havde faaet sin sædvanlige Nervekrampe af at sidde saa længe halvt gennemblødt. Ankommen til Værtshuset maatte han derfor strax lægge sig, men en Timestid efter var han dog saa vidt stablet op, at han kunde møde ved Table d'hôte. Her sad da alle vore Bekendte sammen med en Del fremmede Turister, deriblandt et Par Englændere og en Franskmand. Alle talte højt i Munden paa hverandre, især om Schweiz, som Franskmanden stærkt kritiserede. Baggesen var glad ved at kunne assistere sin nydelige Rejsefælle ved at forsvare hendes Hjemland. Bag efter fik de tre Danske først nærmere Besked om, hvem deres Schweizer-Bekendte var. Hun var en Frøken Haller, som boede i Bern hos sine Forældre; den gamle Mand var hendes Onkel, som beklædte en juridisk Stilling som Schultheis samme Steds. Da Baggesen studsede ved Navnet Haller, fortalte Frøkenen, at hun var en Datterdatter af den berømte Naturforsker og Digter Albrecht v. Haller, hvis Navn ogsaa var kendt i Danmark. «Ak», sagde hun, «De skulde blot have kendt ham nærmere. Endnu i sin høje Alder fortryllede han store og smaa ved sin Elskværdighed. Jeg kan ikke holde mine Taarer tilbage, naar jeg tænker paa, hvorledes han i sine ledige Timer, efter de alvorligste Arbejder til Menneskenes Vel, sorgløs og munter legede med os smaa Børn, hvor tit han tog mig paa Skødet og kaldte mig sin kære Sofie.» Hun tørrede sine Øjne, og den rørte Baggesen græd med hende.

Næste Morgen Kl. 7 rejste Frøken Haller og hendes Onkel direkte hjem til Bern, efter at de venligt havde indbudt alle tre Danske til at besøge dem, naar de kom til Staden, og givet dem Visitkort med Adressen. Frøkenen havde med sin Ledsager kun gjort en kort Udflugt til Unterseen (Interlaken) for at se til en fordums Amme, der havde været syg.

Den fatale Daarlighed havde hindret Baggesen i tid-

ligere om Morgenen at ledsage Frøken Haller paa en Vandring op til Slottet og den højt liggende Kirkegaard med sin storartede Udsigt. Men han naaede dog gennem Vinduet at se et Glimt af hende, da hun kom gaaende tilbage, og hvorledes dette Syn fæstede sig i ham, ville vi siden faa at se. Da Baggesen længere op ad Dagen var kommen bedre til Kræfterne, gik alle de tre Venner den samme Vej, som de havde set Frøkenen vandre, for fra Kirkegaarden endnu engang at se den hvide «Jungfrau», og det er ikke umuligt, at de med det samme tænkte paa den skønne, hvide Jomfru, som nu havde forladt dem, men som de snart skulde se igen. Alle tre længtes lige brændende efter hende.

Kl. 12 forlod de Thun med et Torveskib, der skulde til Bern. Vistnok var det ikke et passende Passagerskib for dannede Turister, og i vore Dage vilde man betakke sig for saadan en Befordring. Det var en stor fladbundet Pram, hvis eneste Opholdssted var Dækket uden Kahyt eller lignende Luxus. Dette Dæk var optaget af en Sværm Mennesker af den lavere Folkeklasse, i alt 37, og desuden en Masse Fustager, Kurve med Frugt, Oste og Kalve. Da Sejladsen var med Strømmen, gik Farten hurtig nok, men Vandet stod bestandig ind over Dækket. Becker fortæller i sin Dagbog, at han for sit Vedkommende stod mellem to Tønder med Fødderne i Vand. Uagtet der var flere Genvordigheder, saasom at Fartøjet tre Gange løb paa Grund og det sidste Gang var vanskeligt nok at faa det løs igen, vare de unge Mennesker dog meget vel til Mode. De var glade i deres ungdommelige Sind, Livet laa for dem, og Oplevelser var der nok af. De sang, og særlig Baggesen gjorde med sin kraftige Stemme og sit morsomme Foredrag saadan Lykke, at der blev almindelig godt Humør. De fleste Passagerer vare Handelskoner, og en gammel Mutter iblandt dem trakterede i sin Glæde Baggesen vedholdende med Snus og umodne Pærer, medens han til Gengæld bød hende en finere Pris af sin Daase.

Efter fire Timers Sejlads ned ad den rask løbende

Aare kom de Kl. 4 til Bern. Da Byen ligger højt, maatte de fra Floden stige op ad en lukket Trappe paa 180 Trin. Fra Floden havde Staden ikke taget sig ud, men da de kom derop og vandrede ind i dens smukke Gader til Hotel «Falken», blev de hurtig indtagne i den. De mange Springvand og Kilder, de lyse, ret høje Huse og de sydlandske Arkader bød dem venligt velkommen. Den første Aften maatte de imidlertid nøjes med at se Staden udvendig og beundre dens Renlighed. Visitter kunde de ikke gøre, da deres Bagage ikke var kommen endnu.

De boede altsaa i det respektable Hotel «Falken» og indrettede sig paa et Ophold her af tre Dage.

2.

En Præsentation.

Paa dette Punkt anse vi det for passende lidt grundigere end før at præsentere Hovedpersonerne i denne sanddru Fortælling for Læseren.

Adam Moltke var Søn af en Greve, der var Chef for det holstenske Rytterregiment og som i Lighed med mange af sine adelige Landsmænd snart boede i København, snart paa sine Godser; her var det i det sydligste Slesvig. Han ejede blandt andet det siden bekendte Gods Noer. Adam var født 1765 og knap et Aar yngre end Baggesen. Han studerede ved Københavns, Kiels og flere tyske Universiteter og var i alle Henseender en virkelig Student med betydelige aandelige Interesser, men paa Grund af sit exalterede Væsen gik han blandt Kammeraterne under Navnet «Geniet» eller «den gale Moltke».

Han besad en Digteraare, som mest var paavirket af Klopstock. Fremfor alt var han en ung Mand med aabent Hjerte for alt godt og skønt, blandt andet for Tidens brændende Spørgsmaal: de lavere Klassers Vel. Hans Ydre skildres et Par Aar senere (af Perthes) som «en herlig Menneskeskikkelse med ædel Pande og funklende Øjne». Den nys udbrudte franske Revolution havde i høj Grad grebet hans enthusiastiske Sind.

Baggesens nærmere Bekendtskab med Moltke skrev sig fra denne Rejse. Digteren var i Selskab med sin Velynderinde, Fru Frederikke Brun, kommet til Pyrmont,

men havde snart faaet at vide, at dette Badested ikke egnede sig for ham. Baade legemligt og aandeligt følte han sig dèr meget ilde, saa meget mere som Naturen var ham en Skuffelse, og det regnede fra Dag til Dag. Men som han en Morgen spadserer i den lange Promenade-Allé, møder han en høj, bleg Skikkelse, der forekommer ham bekendt. Det var Moltke, og et Øjeblik efter laa de i hinandens Arme. De havde som ganske grønne Studenter kendt lidt til hinanden for sex Aar siden, men Bekendtskabet var saa lidt fortsat, at Baggesen nærmest troede, at Moltke var død. Nu paa dette kedelige Sted, hvor begge var syge og trykkede og tillige følte sig ensomme, blev de lige fornøjede ved at opfriske Bekendtskabet. Glade vandrede de Arm i Arm hjem til Moltkes Bopæl i Badehotellet, hvor de fik nok at gøre med at fortælle hinanden deres Oplevelser. Moltke led af Blodspytning ligesom Baggesen af Nervekrampe. Den fælles Modgang knyttede de unge Mænd nærmere til hinanden, og med hele hin «Drang und Sturm» Tids overspændte Følelser smeltede de snart sammen. De græd med hinanden, de jublede med hinanden, og de haabede med hinanden. De andre Badegæster kaldte dem snart «de uadskillelige». Ingen Mand har staaet Baggesen nærmere i hans yngre Aar end Adam Moltke. De turede sammen til Hermansbjerget og smeltede i Taarer over dette Germaniens stolte Minde. «Saa favne Danmark og Tyskland hinanden», ønskede de begge. Den 16de Juli forlod de Pyrmont i Moltkes Vogn, og en Hr. Spazier, som de havde gjort Bekendtskab med, var Tredjemand i den. De to andre fulgte Baggesens Exempel og lod deres Haarpiske klippe af som Tegn paa, at de var Frihedsmænd.

Da disse Venner paa deres Rejse vare komne til «det høje, melankolske Friedberg», kom der et Budskab, som fyldte dem med spændt Forventning. Postmesteren kunde meddele dem Nyt fra Frankrig af 14de Juli: Bastillen erobret og allerede nedrevet, Necker forjaget! Nu forstod de, at den nye Tid var begyndt.

I Strasburg ledsagede Moltke Baggesen op i Mønsterens Taarn uden dog at turde følge ham op paa den højeste Tinde.

Den anden Ven, Gottfried Becker, var den yngste af Trekløveret, kun 22 Aar gammel. Som Søn af den rige Hofapotheker var han Svoger til den berømte Suhm, der Aaret i Forvejen havde ægtet hans Søster Christiane. Dette Ægteskab mellem en gammel og en ung fik Malicen snart travlt med, og, som det siden viste sig, ikke uden Grund. G. Becker var Student og allerede Aaret efter farmaceutisk Kandidat, thi Fordringerne til en Apotheker våre dengang kun smaa. Nu tiltraadte han for sin videre Uddannelses Skyld en Udenlandsrejse, som strakte sig over fire Aar. I mere end et Aar studerede han Kemi i Berlin, hvorefter han drog Syd paa med Genève som Maal. Paa denne Rejse traf han de andre to i Basel, men det var ganske flygtigt, da han derfra rejste alene videre. Baggesen havde ogsaa i Basel andre Ting at tænke paa end at dyrke et nyt Bekendtskab. Her var det nemlig, at han efter lang Tids Forløb første Gang fik grundige Breve fra Venner og Velyndere i Danmark. Ialt kunde Digteren glædedrukken udbrede 17 Breve paa Bordet, hvorefter han puttede Skatten i Lommen for at gemme Nydelsen af den til en stille Time. Men hvad skildrer hans Forfærdelse, da Øjeblikket var kommet og Brevene vare forsvundne! I tre Dage ledte han efter dem og lod Trommen røre for dem; de var og blev borte, og Baggesen fik aldrig Brevene at læse.

I Luzern traf Becker igen sammen med de andre og fulgte dem paa deres Vandring fra Vierwaldstädter Søen op paa St. Gotthard. Da Baggesen her var forvoven nok til at bestige den højeste Tinde og herfra opfordrede Becker til at komme derop, gjorde denne det, skønt han næsten maatte krybe derop af Svimmelhed. En Strækning over Wengernalp til Lauterbrunnen vandrede han alene med Baggesen, og de prøvede den farlige Maade at rutsche ned, støttet paa Stokken, og kom godt fra det.

Nu var Becker med de andre i Bern, og man ser af hans Dagbog, at han brugte sine Øjne godt.

Vor Hovedmand er Baggesen. Det kan godt være, at de to andre hver paa sin Maade vare ligesaa dygtige og haabefulde Ynglinge som han, men han var alligevel den, der sad inde med de største Muligheder. Baggesen var, hvad man end vil sige, en af de faa udvalgte, som har været med til at bygge det aandelige Danmark; uden hans Navn vilde der være en mærkelig Lacune. Der er jo skrevet saa uendelig meget om ham, og faa Mennesker ere blevne kritiserede som han, selv af dem, der egentlig ikke vilde det. Men underligt nok, hans Navn er ikke druknet i Kritiken og heller ikke hans Ære. Der maa have været noget af det ved ham, der ligesom er mærket af Guderne.

Baggesen var, hvad man plejer at kalde et udmærket Hoved. Hans Evner gik især i Retning af det filosofisk-mathematiske og det sproglig-musikalske, hvorimod han manglede Sans for det historiske. Han var et sjældent Instrument for Stemninger, og det var især det, som tidlig drog Folk til ham. Det danske, det barnlige, det ømme, det vemodige, det lystige, det dansk-vittige, alle disse Følelser satte hans Strenge i Bevægelse. Naar man vilde sige, at Baggesen ogsaa var et religiøst Menneske, vilde det maaske finde Modsigelse, da der er Ytringer af ham i modsat Retning, men alligevel er det sandt. Et er hvad et Menneske kan komme til at vise i sine Forvildelser, et andet er, hvad den egentlige Kærne er i ham. Og den var religiøs. Hvad der kommer først i Karret, vil det længst smage af, men det var hans inderlig gudfrygtige Moders kristelige Paavirkning. Det er let at paavise gennem alle Perioder af Baggesens Liv, at han aldrig har staaet i Modsætningsforhold til Kristendommen. Og man véd, at han med Aarene efterhaanden kom denne nærmere, indtil han tilsidst med fuld Samstemning stod midt i den. Men Baggesens filosofiske Anlæg gav det religiøse altid en spekulativ Iklædning, hvilket jo ogsaa laa i Tiden.

Naar man skal angive det, der allerede tidlig gav Baggesens Liv et eget Stempel, og som blev ham en Kilde baade til mange Glæder og til Lidelser, var det hans Forhold til Kvinden. Han var af de Mennesker, der trænge til at have en kvindelig Halvpart nær hos sig enten i Virkeligheden eller kun i Fantasien. Mindst af alt var han en Enspænder-Natur. Og det andet Køn følte sig magnetisk tiltrukket af ham. Derfor sluttede Schimmelmanns, Stolbergs, Bernstorffs, Reventlowernes og Bruns Fruer sig tidlig om ham, og det var dem, der bragte den unge Student frem. At de ikke tog fejl af ham, viser et Digt som «Roserne», der hører til den danske Poesis Perler. At Baggesen til det sidste skulde have et kvindeligt Appendix, kaster tit en Skygge over ham, men der er set uretfærdigt og ondt paa det.

Nu stod han i Bern. Han var, uagtet han som Barn var bleven slemt skamferet af Kopperne, et kønt og indtagende ungt Menneske, som hurtigt lagde Hjerterne, baade Mænds og Kvinders, for sine Fødder. Urolig og undertiden uberegnelig var han, men i sin inderste Grnnd god; Mistænkelighed og Undervurdering kunde bringe den lodne Side frem i ham, men hans Hjerte var kærligt og opofrende.

Fra det første Øjeblik, Baggesen havde sat sin Fod paa Schweiz' Grund, følte han sig som hjemme dèr. Dets Natur drog ham sympathetisk til sig, og lige til det sidste bevarede han denne Kærlighed.

Om de farefulde Vandringer, han nylig havde tilendebragt, især over St. Gotthard, Furka og Grimsel, skriver han i sin Dagbog:

«Man bliver skrækkelig dristig ved at gennemvandre Alperne. Jeg for min Part løber, uden at det kommer mig ved (ɔ: anfægter mig) paa Kanten af de overhængende Klipper og gyser først, naar jeg staar neden under paa sikre Fødder og ser op til de svimle Højder, jeg har danset paa. Jeg har alligevel hidtil ingen Alpestok og vil opsætte Brugen deraf til de farligste Isbjerge . . .»

«Jeg glæder mig nu over de Balancér- og Kravle-Øvelser, jeg saa tit har faaet baade Skænd og Prygl for i min Barndom. Jeg høster nu Nytten deraf, idet jeg finder det et Smørrebrød, hvad andre Rejsende har beskrevet som forfærdelig vanskeligt. Mindst tænkte jeg paa, da jeg blot af Lyst til Faren (en Lyst, der virkelig er mig ligesaa naturlig som Lyst til Studering), vovede mig i Toppen af Masterne til min gode Moders billige Fortrydelse, vovede mig ud over Gitterværket om Rundetaarn med begge Benene, hængende paa Maven, — vovede mig op paa Stangen i Brahetrolleborg og Brøndvippen i Slagslunde, — at disse Øvelser skulde komme mig tilpas paa Alperne. — —»

Efter denne Præsentation af de rejsende Danske gaa vi over til at forestille den gode Stad Bern for Læseren. Mange af vore Landsmænd har utvivlsomt besøgt denne By, der baade er en Slags Hovedstad i det helvetiske Forbund og tillige en af dets største Byer. Zürich er dog større og mere europæisk. I 1789 havde Bern ikke synderlig mere end 15,000 Indbyggere, men var allerede da bekendt som en af de ypperste Byer i Schweiz. Dog var den ikke Sæde for Förbundsregeringen, som derimod var i det nærliggende Aarau. Russeren Karamsin, der udførlig har skildret sine Rejser i Schweiz netop paa samme Tid[1]), fortæller, at Bern var en smuk By; Gaderne vare lige, brede og godt brolagte med Kanaler i Midten, der med deres brusende Vand bortførte al Urenlighed. Husene vare meget ens, af hvide Sten og med tre Etager, og de afgav saaledes, siger han, et godt Billede paa Folkets Lighed.

Med denne Lighed forholdt det sig nu paa en egen Maade. I ydre Henseende vare ganske vist alle Kantonerne i Schweiz Republiker, men saa' man nærmere til, opdagede man megen Ulighed. Allermest i Bern. Et mindre Tal dannede her et Aristokrati, som sad inde med al Magten

[1]) Karamsin: Briefe eines reisendes Russers, 1800.

baade i Staden og i Staten og tillige med en nedarvet Velstand. Af dem bestod baade Raadet og Senatet, og blandt dem valgtes Landfogderne. Karamsin bemærker, at Aristokratismen i Bern var den strammeste i hele Schweiz.

Til disse Patricier hørte Familien von Haller. En af dennes Forfædre var Berthold Haller, fordum Præst ved Domkirken. Han var Stadens Reformator, der fuldstændig havde bragt den reformerte Kultus til Sejr i den. Men den berømteste i Familien var Albrecht Haller, først Professor i Göttingen, siden boende i Bern. Hans Hovedfag, i hvilket han vandt europæisk Ry, var Anatomi. Det er ham, som først har opdaget Musklernes Irritabilitet og dermed brudt Bane for Betydningen af den exakte Forskning i Fysiologien. Tillige var han en fremragende Kemiker og Botaniker, men blandt Folket havde hans Navn bedst Klang som Digter. Han var en Mand med Kraft og Oprindelighed, og en meget varm Patriot. Om hans religiøse Standpunkt vidner følgende Udtalelser tilstrækkeligt: Jeg véd og jeg føler, at der ingen sand Fred gives udenfor Freden med Gud, og at selv det lykkeligste Liv uden denne Fred ikke er andet end en tung Drøm, som Evigheden vil gøre Ende paa. Uden Samfund med Gud er det menneskelige Hjerte et uophørligt stormende Hav. Det alene er den sande Lykke: at kende Gud, at elske Gud, at tro paa Kristus, at være forvisset om Guds Naade og engang i ham at finde en forsonet Gud og Dommer.

v. Haller var en munter og elskværdig Mand, der lige til han 1777 døde i en høj Alder trolig arbejdede i sin Videnskab. Endnu faa Øjeblikke før Døden sysselsatte han sig med et videnskabeligt Problem. Han var tre Gange gift, men hans ældste Datter Amalie, der ægtede en Fætter, som var Landfoged i Bern, var Moder til den unge Pige, vi traf ved Thunersøen. Moderen var dengang 50 Aar, Faderen højt oppe i Halvfjerdserne. Datteren hed Sofie, og hun havde to Søstre Emilie og Henriette, foruden flere Halvsøskende.

Som vi have set, var v. Hallers en fuldstændig Patricierfamilie, endog ligefrem højadelig, og Sofies regelmæssigt smukke Ansigt med de funklende Øjne, som dog havde et meget blidt Udtryk, og den krumme romerske Næse bar Vidne om hendes Udspring.

Tonen i Bern var i visse Maader afmaalt og stræng, men dog ingenlunde som i Zürich, hvor Herrer og Damer næsten aldrig mødtes i Selskabslivet. I Bern holdt man gerne Selskab Kl. 4 om Eftermiddagen, og man mødtes da ret ugenert. Musik blev meget dyrket; mange sang smukt, og Damerne dyrkede flittig Klavérspil. Her som i Zürich var det udelukket at spille Kort, hvorimod Selskabslege blev meget dyrkede. Becker skriver derom i sin Dagbog: «Det er kønt, at man i Bern elsker saadanne uskyldige Fornøjelser; man amuserer sig med Musik, Sang, Tale og alt dette med stor Frihed, uden Tvang; dog maa man meget tage sig i Agt for ikke at fornærme nogen. Naar Damer skilles, sker det ikke med Kys som andre Steder, de vende kun Ansigterne imod hinanden, som om de vilde kysses, men gør det ikke. Om Aftenen spiste vi intet, men nød blot Dessert og Frugter.»

3.

De første Dage i Bern.

Dagen efter de Rejsendes Ankomst til Bern var det Søndag, som blev holdt meget strængt, saa at alt var sort og stille. Den gamle Mand, som havde været deres Rejsefælle paa Thunersøen, Hr. Schultheis Sinner, kom i Embedsdragt til dem i «Falken», og den venlige Mand udkastede forskellige Planer for deres Ophold. Han inviterede dem til Eftermiddags-The, og da de kom derhen, blev de præsenterede for begge hans Sønner og andre af hans Familie. Derefter spadserede Selskabet paa en af Byens smukkeste Promenader «Auf der Enge», en 10 Alen bred og ½ Mil lang Vej, som fører ud af Byen over «den nye Bro» og opad. Over den dybt neden under flydende Aare var der Udsigt i rig Afvexling over Enge og Marker, og videre fremme saa' man Bjergene med deres hvidt skinnende Toppe. Efter Tilbagekomsten forblev vore Venner hos Sinners indtil pæn borgerlig Tid Kl. 8. De saa' forskellige Damer dèr, men ikke hende, som de alle tre længtes efter — Frøken Sofie, og maatte i saa Henseende gaa hjem til deres Hotel med lang Næse.

Næste Dag begyndte for vore Rejsende med at vandre om i Byens Gader. De morede sig med at undersøge Stadens Boglader og fandt i én' af dem et rigt Udvalg af fransk og tysk Literatur, ja endog en Del danske Bøger, hvilket upaatvivlelig var mere, end man nu vilde finde. Derefter vandrede de hjem og satte sig alle til at

skrive i deres Dagbøger, hvilket Arbejde dengang hørte til en intelligent Rejsendes første Pligter. Baggesen skrev f. Ex. saaledes med Blyant:

«Spadseregang paa Hovedkirkens prægtige, høje Terrasse — Børs under Arkaderne — Prægtig Hovedgade — Fruentimmerne paa Tralværk i Vinduerne — Stedets fortrinlige Renlighed — Vrimmel af Franske i Bern — Ved table d'hôte som sædvanlig — Hen til Sinners om Aftenen».

Om Eftermiddagen gik de igen efter Indbydelse til Sinners, men var skuffede ved kun at træffe nogle Herrer her. Dog efterhaanden fyldtes et andet Værelse med Damer, som forblev dèr, indtil Døren mellem Værelserne endelig blev aabnet og Damerne traadte ind. Disse bestod af Hr. Sinners to gifte Døtre, en Svigerdatter og endelig to Frøkener Haller, af hvilke Sofie var den ene. Baggesen skrev herom i Dagbogen:

«Som Landskabet ved Solens Opgang, saaledes Selskabet da hun kom — Flere Damer — Begge de gifte Døtre af Præsidenten (ɔ: Sinner) yderst behagelige Koner — hans Sønnekone, hvis Mand er Officér i Holland, herligt Fruentimmer — en anden Frk. Haller — Hans Søn, en Hr. v. Haller og vi mellem disse Damer. Forslag om Spil, afslaaet aldeles af mig. Selskabet elskede det ikke heller».

Nogle af Selskabet fortalte, at de havde truffet en bekendt Fører, Bonifacius Bühme, der havde ledsaget de danske Herrer fra Vierwaldstädter-Søen og over Alperne. Denne livlige Mand, som nu var kommet til Bern, var især bleven igaaet med Baggesen, hvem han roste for hans Mod, og hvis prægtige Sang han priste. Damerne bad derfor om, at Baggesen endelig maatte synge for dem. Nogen uddannet Stemme havde Baggesen nu ikke, men den var god og meget kraftig. I Bevidsthed om sine Mangler, som vistnok vilde være i Øjne faldende overfor musikalske Damer, følte han sig meget forlegen og trykkede sig, men da de trængte ind paa ham og særlig foreslog at lade dem høre danske Nationalsange, vilde han ikke gøre sig

kostbar. Altsaa sang han, f. Ex. Liden Gunver og flere andre og vandt stort Bifald derved. «Jeg maa tilstaa«, skriver Becker i sin Dagbog, «at jeg misundte Baggesen hans gode Stemme.»

Efter Sangen legede Selskabet «Gættelegen». Man skulde sammenligne sig med et Dyr og modtage de andres Raad og Ønsker. Af vore Venner sad Moltke først, siden Baggesen, medens Sofie havde det Hverv at gaa omkring og samle Bemærkninger om ham. Han sammenlignede sig med en Hund, Sofie siden med en Sommerfugl. Vore Danske morede sig ganske udmærket. De var alle tre indtagne i Sofie i den Grad. at de ikke kunde skjule det. Sinners havde allerede Dagen i Forvejen haft deres Morskab af de Danskes stadige Spørgen til Sofie. «Kommer Frøken Haller ikke snart? Bliver Frøken Haller længe borte? Kan vi ikke snart have den Fornøjelse at se vor elskværdige Rejsefælle?» Disse Spørgsmaal havde Hr. og Fru Sinner mange Gange maattet svare paa. Og denne Aften vare deres Øjne ikke fra hende. Karamsin, fra hvem vi har dette Træk, opholdt sig netop paa den Tid i Bern og hørte om det hele. Han skriver: «Alle vilde de tale med Frk. Haller, alle spurgte paa én Gang; den ene svarede hun med Ord, den anden med Smil, den tredje med en Haandbevægelse — og alle tre var tilfredse. Der samledes Venner og Veninder, men de Danske saa' og hørte ingen anden end Sofie.«

I sin Dagbog har Baggesen skrevet: «Nu kom Panteløsningen — Frk. Haller havde Assistenshuset — Becker dømte først og begik en Sottise, som gjorde Moltke og mig saa undselige, at vi ønskede os tusind Mile borte fra Selskabet. Han dømte, at hvis det var en Mandsperson, skulde han falde paa Knæ for hver af Damerne og udbede sig af hver i det mindste et Kys paa Haanden. Det var hans eget Pant. Han nærmede sig udelikat Frk. Haller. — Hendes Rødmen, Forlegenhed og Vrede, da han blev liggende . . .»

»Saasnart vi vare komne ud paa Gaden, gav Moltke

og jeg vor Fortrydelse Luft mod Becker — han vilde først forsvare sig, vi blev ved at udskamme ham. Den barnlige Fromhed, hvormed han led det, indtog mig for ham. Han gik op og ned ad Gulvet i Fortvivlelse derover hele Aftenen. Han gik først i Seng Kl. 1 og sov ikke den hele Nat. Det er en uskyldig, god Sjæl, et yderst flittigt, inderlig godt ungt Menneske. Jeg besluttede at sætte ham i Gunst igen hos Frk. Haller . . .»

Disse Udtalelser ere lige meget til Ære for Becker som for Baggesen.

Næste Dag begyndte Baggesen med et Besøg alene hos den gamle Sinner, der vilde meddele ham nogle af sine Livserindringer, hvoraf man faar en Forestilling om, at den danske Digter havde vundet hans særlige Yndest. Han forelæste ham flere af sine egne Digte, deriblandt sin paatænkte Gravskrift og endte med at spørge ham, hvilken af de Damer, som vare der igaar, han syntes bedst om. Baggesen svarede oprigtigt: Frøken Sofie Haller. Ja, det havde Hr. Sinner bemærket og undrede sig ikke derover. Men hvad Baggesen undrede sig over, var, at hun endnu ikke var 21 Aar, thi han havde troet, at hun var mere.

Alle tre danske Venner aflagde nu for første Gang Visit hos Frøken Sofie i hendes Hjem og traf hende alene. «Himmel, hvor den Pige er elskelig», udbryder Baggesen i sin Dagbog. De ti Minutter, Visitten varede, fløj kun altfor hurtigt, men kort efter at de havde forladt hende, mødte de hende paa Gaden og havde den Fornøjelse at følge et Stykke med hende.

Om Eftermiddagen spadserede de med Hr. Sinner og et Par af hans Børn ud til den yngre Sinners Landsted, og Sofie fulgte med. Landstedet laa smukt paa en Højde, og medens de sad her i Haven og drak The, havde de den forbiflydende Flod lige for sig. Her var flere fremmede, og Baggesen, der var kommet i Ry, maatte give en Sang til bedste.

Senere vandrede man efter Indbydelse ud til den

engelske Gesandt, Oberst Browns Landsted. Han var gift med en Søster til Fru Haller, en meget begavet Dame, og hos dem boede den gamle Bedstemoder, Albrecht v. Hallers endnu levende Enke. Et fint og talrigt Selskab var samlet her. Blandt dem var Digteren Bonstettens Søster, en Dame, som var hjemme i den literære Verden. Det var noget for Baggesen, som fik en lang Konversation med hende og blev henrykt over hendes Forstand og Vid.

Paa Hjemvejen til Byen opfordrede Sofie med mange Overtalelser de Danske til at opgive at rejse bort den næste Dag, som deres Agt var, men at lægge en Dag til. Baggesen undskyldte sig med sine videre Rejseplaner, men han kunde ikke modstaa hendes Overtalelser, især da hun tilsidst udbrød: «Gør det for min Skyld; De gør mig en inderlig Fornøjelse dermed! Jeg beder Dem derom!» Da var han færdig med al Modstand.

Dagen var ikke til Ende endnu, men man begav sig nu hen i Besøg hos Professor Stapfer, som hørte til den Hallerske Familie, og hvor Sofies Moder ved denne Lejlighed fungerede som Værtinde. «Her aabnede sig vort musikalske Elysium,» skriver Baggesen. Husets Datter var bekendt for sin smukke Sang og sit Klavérspil, og hun henrcv det store Selskab ved at foredrage to Arier af «Barberen» (naturligvis ikke Rossinis). Men saa kom Turen til Baggesen. Man bestormede ham med Anmodninger, og alle hans Protester og Forsikringer om, at han aldrig havde lært Musik og ikke kunde synge ordenligt, nyttede intet. Han maatte til det, og aldrig saasnart havde han sunget de første Strofer af »Liden Gunver», før han følte med sig selv, at han var saa disponeret som aldrig før. Sangen endte med enstemmigt Bifald, og paa Opfordring af en tilstedeværende fornem Franskmand sang han derefter «Kong Christian», et Par af Schulzes Romancer og endelig sin egen morsomme og forsorne Sømandssang: «Kom, sankte Punsch», ved hvilken Baggesen ret kunde lade sit Vid og Lune spille.

«Denne Aftens musikalske Historie er mig den ube-

gribeligste Tildragelse i mit hele Liv.» Han og Frøken Stapfer havde afvexlende underholdt Selskabet. Og de værdige Bernerinder vare paa en egen Maade begejstrede af den unge danske Digter, dette store Barn. Men den Aften blev ogsaa paa anden Maade den ubegribeligste Tildragelse i Baggesens Liv. Da tændtes Kærlighedens Flamme i to beslægtede Sjæle, hans og Sofies.

Becker skriver som sit Ræsonnement om Damerne, som de nu havde set en Del af, at «de gjorde sig megen Umage for at være behagelige for de fremmede. Derhos er man oprigtig, ikke stolt, men i højeste Grad beskeden og god.» Han ender med at sige: «Vi var endnu paa det uvisse, om vi skulde forlade Bern.» Han vidste endnu intet om den Beslutning, Baggesen havde fattet.

Næste Dag, Onsdag den 9de September, blev Danskerne altsaa roligt i «Falken». Medens Becker besøgte en Dr. Høpfner for at bese hans Naturalie-Kabinet, forblev Baggesen paa Værelset og skrev et Digt til Sofie Haller. Naturligvis var det paa Tysk og det var ganske i Klopstocksk Stil, paa en Maade med Rette, thi Baggesen var først og fremmest en Discipel af ham. Digtet var paa 16 firlinjede Vers uden Rim og meget højtflyvende, men det var et sandt Aftryk af Baggesens Sjæl og for saa vidt naturligt nok. Han priser deri den mægtige Natur i Schweiz — den blide Pige — Sjælenes Melodi. De genses vist aldrig i denne Verden, men først hisset. «Vær altid den samme Naturens Datter og gid den ædleste maa lære dig det første af det ædleste — Kærlighed.»

Medens han sad og skrev paa Digtet, kom Hr. Sinner og hentede de to andre med sig til Byens bekendte Lærde, Regeringsraad Fellenberg, som de burde hilse paa. Baggesen vilde ikke gaa ud, før han havde Oden færdig og renskrevet, men lovede da at træffe de andre hos en Frøken Werth, til hvem de vare budne. Klokken blev imidlertid 5. Han stak nu Digtet i sin Lomme og gik, men i sine forelskede Drømme gik han gennem hele Byen og standsede først, da han saa' sig ude paa Landet. Saa

vendte han om og fandt endelig Frk. Werths Sted. Her var igen mange Damer. Frøkenen, en Juno med kulsorte Lokker og fritflagrende Blik, spillede og sang med stor Færdighed, og saa maatte Baggesen til det samme.

Derfra vandrede man til Besøg hos Frk. Bonstetten, som ogsaa havde Musik at byde paa, nemlig af Frøken Stapfer. Baggesen var i en trykket Stemning. Sofie sagde: «Men hvorfor har De ikke medbragt noget af Deres Digte? Jeg længes inderlig efter at læse dem. Hvor gerne vilde jeg have en Erindring om Dem.» — «Jeg har kun én Gang skrevet et tysk Digt,» svarede Baggesen, «og det her i Bern. Med det maa De lade Dem nøje.» De stod i en Krog af Værelset; han trak nu sit Digt op af Vestelommen og rakte hende det. Hun studsede ved det sammenlagte Papir, der kunde ligne et Brev, men læste Udskriften: «Minde om Baggesen» og stak det til sig. Strax efter maatte de gaa, da de tilsidst vare bédte hen til Fru Haller.

Paa Vejen og hjemme søgte Sofie at overtale de danske Venner til at forlænge deres Ophold endnu nogle Dage, men Baggesen vendte sig endelig imod hende og sagde (ordret efter Dagbogen): «Wir trennen uns jetzt; ich will aufrichtig sein, ich komme schwerlich wieder nach Bern!» — «Schwerlich?» udbrød hun med en Mine, en Fortrydelse, hensmeltet i Forundring og Bedrøvelse. — «Unmöglich,» føjede Baggesen til. Hun vendte sig om og gik ned af Trapperne; han fulgte hende. De gik derefter ved Siden af hinanden under Arkaderne.

«Jeg havde tydelig mærket,» skriver Baggesen, «at Moltke havde Ret i, at hun var mig meget god. En tredje ser sligt bedre. Jeg spillede saa umiskendelig Hovedrollen for hende; næsten hvert Blik, hver Bemærkning, hvert Spørgsmaal henvendte hun til mig.» Han betragtede det som sin højere Pligt at anstille sig ligegyldig.

Sofie havde faaet et Blad af Baggesens Stambog gennem Hr. Sinner, for at hun skulde skrive lidt paa det.

Men hun trykkede sig ved det. «Hun kunde ikke skrive noget smukt derpaa; hun kunde ikke — hun vidste ikke — det vilde være hende en inderlig Fornøjelse — det var hendes Pligt — hun vilde besmitte min Stambog.» — «Saa maa De lade det være,» sagde Baggesen. «Tror De mig i Stand til at forlange noget af Dem, som er Dem ubehageligt at give?» — «Nej, ubehageligt er det mig ikke.» — «Men De vilde dog hellere lade være at gøre det?» — «Ja, naar De ikke vilde blive —» — «Aa, aldeles ikke. Nu beder jeg selv om at lade det være. Det kunde ikke glæde mig, naar De ikke gjorde det frivilligt — naar De ikke skrev det gerne — naar De ikke undte mig det.» — «Hvor kan De dog tro sligt.» Saaledes blev de en Tid lang ved, men Enden blev, at Sofie ikke skulde skrive.

De gik med hverandre i Arkaderne, alle de tre danske Venner (alle forelskede i hende) og Hr. Sinner med Sofie. De fulgte igen med op til hendes Dør; hun gik ind, rakte sin Haannd ud til Farvel og fik fat paa tre af Baggesens Fingre. «De glemmer os dog vel ikke? Glemmer dog vel ikke Bern? De har forskaffet mig megen, ret megen Glæde,» sagde hun.

Alle tre Danske stod ved Døren, alle tre bukkede. Men hun trykkede Baggesens Haand, og til sin Fryd mærkede han, hvorledes hun lod sin Haand smutte ind i hans. Baggesen turde ikke trykke den, heller ikke, da hun gjorde eu lille Bevægelse med den. Men han følte med Henrykkelse den Gunst, der laa i Bevægelsen.

De sagde altsaa Farvel. «Jeg vil aldrig glemme Bern,» forsikrede Baggesen. — «Nej, ikke sandt?« — »Heller ikke Farten over Thunersøen,« sagde han videre. Han bukkede igen, og Vennerne bukkede.

«Det er sandt,» sagde Frk. Haller, «jeg har Bladet fra Deres Stambog», og rakte det mod Becker, der bukkende vilde tage imod det. Baggesen studsede ved, at Becker skulde blive den lykkelige, da Bladet pludselig laa i hans Haand. «Nein, es ist für Sie,» sagde hun med et

Blik til Baggesen, der næsten var for meget for den henrykte Digter.

Vennerne vendte hjem til Hotellet. Det første, Baggesen gjorde, var at læse, hvad Sofie Haller havde skrevet paa Stambogsbladet. Det var en ung Piges varme Udtalelser til en anset og æret Fremmed om sit Fædrelands Naturskønhed og hendes Glæde over, at han finder Behag i den. Men gennem den gik der en saa varm Følelse, at man let kan forstaa hans Sindsbevægelse ved den[1]).

Nu læste ogsaa Baggesen sin Ode til Sofie op for Vennerne, og de blev aldeles betagne af den. Den sværmeriske Moltke faldt ham om Halsen og udbrød: «Ædle, bedste — ædleste Ven! Yngling, hvor er du stor,» og kyssede ham heftigt. Ja, selv den ellers rolige Becker var ude af sig selv. Men deres Sindsbevægelse forklares ogsaa ved de Følelser, som de alle nærede for Frk. Haller, i hvis magiske Tryllekreds, de i disse Dage stadig havde bevæget sig.

Kl. 10 kom en Pakke med Beckers Stambog, i hvilken hun havde nedskrevet en Sentens af Pope[2]), og endnu en Billet til Baggesen med Tak for hans Digt og et Farvel, saalydende: «Den Tanke, at jeg skal se Dem igen — og dette sikkert éngang, naar vi værdigt har gennemvandret dette korte Liv — denne Tanke fryder og vil vederkvæge mig og være en Spore til modig at gaa frem indtil da. Levvel, ret vel! Sofie Haller.»

---

[1]) Stehen Sie noch einmal still, herrlicher Wandrer! Betrachten Sie noch einmal unsere prunklose aber wundervolle Gegend, und lassen Sie ihr Ihren Segen zurück — doch Sie liessen ihn schon, denn durch Ihr Wohlgefallen an unserer Natur lernten wir erst recht fühlen, was wir an ihr besitzen.

Bern, 9. Oktbr. 1789. Sophie Haller.

[2]) Den lød saaledes: Herzlich wünsche ich Ihnen, was kein irdisch Wesen giebt, noch wiederum entrückt: stillen Sonnenschein der Seele, Freude, die das Herz entzückt. Pope.

Ihre sich durch ihre Bekanntschaft glücklich schatzende Freudinn Sophie H.

Med fuld Forstaaelse af Læseren skriver Baggesen: «Nej, den Forfatning, hvori denne Billet satte mig, er ikke til at beskrive! Og dog var den ikke voldsom, brusende, stormende; tværtimod, den var stille, blid, melankolsk — højtidelig, blandet med Angst.» Mange, mange Tanker, ja Hallucinationer strømmede gennem hans Sjæl i denne Nat, Tanker om Fortid og Nutid, om den Kvinde i Danmark, som hidtil havde været hans Ledestjerne, og om hende, der nu aabnede ham en ny Fremtid, om Seline og Palmine, som de hed paa Digtersproget. Søvnen flyede Baggesen, men det er heller ikke rimeligt, at Vennerne fandt synderlig Hvile, thi det var efterhaanden gaaet op for dem, hvem Sofie foretrak. Karamsin skriver: Endelig mærkede Becker, at han ikke var den første hos Sofie. Han lagde derfor Baand paa sin Varme overfor hende og opgav alle Tanker om en særlig Tilbøjelighed hos hende for ham. Greven, der maaske mærkede det samme, hørte snart helt op med at besøge Sofie. For at adsprede sig, styrtede han sig ind i Selskabshvirvelen.

Men for Baggesen stod det foreløbig fast: Du bliver her endnu i Morgen over.

4.

Bevægede Dage.

Altsaa forblev Vennerne foreløbig i Bern. Men den næste Dag blev en slem Skuffelse. Baggesen var fuld af Uro; forgæves skrev han nogle Breve, forgæves kom den velvillige Hr. Sinner et Par Gange, for at hente ham ud. Endelig Kl. 4 kom alle Vennerne afsted fra Hotellet med Sinner, og Regeringsraad Fellenberg stødte til dem. De vandrede ud af Byen og saa' paa Snebjergene, men hverken den smukke Udsigt eller Hr. Fellenbergs interessante Konversation om Campe, Basedow eller Filanthropien kunde opmuntre Baggesen. Hans Tanker drejede sig om Sofie Haller, der aldeles ikke viste sig. De kom tilbage til Byen, og han haabede endnu at træffe hende hos Sinners, men heller ikke dèr var hun. De maatte tilsidst ty tilbage til «Falken», Baggesen varierende det gamle Udbrud: *Diem perdidi* (jeg har tabt en Dag).

Den næste Dag, Fredag, var det Regnvejr og altsaa indbød den ikke til at rejse i. De blev bedte ud til Sofies Moster, Fru Zeerleder, og da det næppe vilde gaa af uden Musik, undersøgte Baggesen om Formiddagen Boghandlerne for at finde noget passende. I det Hallerske Hus var forneden en Boghandel. «Kender De et ganske nyt Stykke,» spurgte Manden ham, «Holger Danske, en Opera, oversat fra Dansk?» — «Saa temmelig,» svarede Baggesen, «men den har De dog vel ikke her?» — «Aa jo, et eneste Exemplar, de øvrige er allerede solgte.» — «Hvor

mange har De vel solgt i Bern?» — «Ti,» svarede han. Det var Baggesens «Holger Danske», Opera i 3 Akter med Musik af Kunzen, opført hjemme i dette Foraar, men forinden oversat paa Tysk af den yngre Cramer. Den havde givet Anledning til en hel Fejde, som Baggesen var rejst fra. Han var nu meget glad ved at komme i Besiddelse af et Exemplar, som han vilde forære Sofie, for at hun derved kunde faa en Forestilling om ham som Forfatter.

Kl. 3 mødte Vennerne og Hr. Sinner hos Fru Haller for at følges med Døtrene ud til Zeerleders Landsted. Moltke gik med den værdige Onkel, Becker med Henriette og Baggesen med Sofie, men da det ikke var Skik i Bern at byde Armen, gik man kun ved Siden af hinanden. De sidste talte om Naturen, om Præsten Müsli, der havde været Sofies Lærer og havde konfirmeret hende, som endnu var hendes Præst og tillige sande Ven; hun talte ogsaa om, at hun ikke satte Pris paa at komme ud paa Helligdage. Igaar, da det var en saadan, havde hun været hjemme og havde troet, at de danske Venner var over alle Bjerge; hun havde glædet sig over det smukke Vejr, de havde.

De kom til en Korsvej. Sofie sagde, at det var lige meget, til hvilken Side de gik, thi de var lige gode. Baggesen mente, at man i tvivlsomme Tilfælde helst skulde gaa til højre, thi «Rechts scheint doch immer ein wenig rechter zu sein. Men,» føjede han til, «det er dog ikke den Regel, jeg plejer at følge.» — «Hvorledes det?» — «Saasnart jeg tvivler, vender jeg mig heller til den Side, hvorhen Hjertet drager mig.» — «Ja, det er sandt,» svarede Sofie, «Hjertet sidder paa venstre Side, derfor gaa vi ogsaa tit forkert (links), naar vi følge det for meget.» — «Herligt!» raabte Baggesen, «dog gør vi maaske undertiden vort Hjerte Uret, idet vi kalde det Hjerte, som stundom kun er ...» — «Vistnok, vistnok! Det tror jeg ogsaa, idet vi kalde det Hjerte, som kun er . . .»

«Sansebedrag!» hjalp Baggesen. — «Og Drømmeri,» tilføjede hun. Saaledes fløed deres Repliker sammen.

Moltke gjorde den Bemærkning, at disse to unge forelskede egentlig ikke førte nogen Dialog med hinanden, men at det blev til en «Colog», et Slags Enetale, da den ene bestandig havde paa Fornemmelsen, hvad den anden vilde sige.

De kom til at tale om Baggesens Ode. «Jeg véd ikke,» sagde Sofie, «jeg forstaar den ikke ganske; jeg tør ikke ret læse den hel, og jeg er bange for at læse den ofte.« — «Det kan vel være,» svarede Baggesen, «jeg begriber det. De vilde maaske kunne læse den og forstaa den bedre, naar jeg var langt herfra.» — «Ja, jeg forstaar den dog: Jeg har læst den, og den har rørt mig, men jeg véd ikke ret selv hvorledes.» — «Aa, om De end ikke nu forstaar den ganske, der vil komme en Tid, da . . .» — «Nej,» forsikrede hun, «jeg ønskede ikke engang at forstaa den aldeles helt igennem.» — «Det begriber jeg dog ikke,» siger Baggesen. «Der er jo dog intet i den, som De ikke tør forstaa.» — «Vist ikke nej! Men i Førstningen — jeg véd ikke ret, hvoraf det kom — jeg var bange for at læse den. Jeg tænkte paa at sende den tilbage. Jeg kigede i den, jeg var saa besynderlig til Mode. Jeg spurgte mig selv: tør du? — O, hvorfor da ikke, tænkte jeg.»

Baggesen kunde godt forstaa det; han havde ogsaa været bange for, at hun skulde sende ham Oden ulæst tilbage. Imidlertid stolede han paa, at hun kendte ham saa meget, at hun ikke vilde frygte for, at der skulde staa noget slemt i den.

«Nej, derpaa tænkte jeg heller ikke,» svarede den unge Pige. «Men naar man siger mig saa meget forbindtligt, saa meget som jeg ikke fortjener, saa bliver jeg dog altid bange. De har endnu ikke kendt mig længe nok. Naar Hr. Müsli, der har kendt mig i 7 Aar, siger mig noget opmuntrende, da er det mig kært, det gør mig Glæde, men naar —» — «Hr. Müsli har dog ogsaa

engang maattet begynde.» — «Ja, det er sandt,» svarede hun smilende, «han har ogsaa begyndt engang, men ikke med saa meget.» — «Fordi De dengang selv endnu ikke havde ret begyndt!» — «Ja, det er sandt; jeg var dengang et Barn.» Saaledes gik Samtalen lèt og utvungent, og uden at mærke det, var de komne til deres Maal, Hr. Zeerleders Landsted.

Det Selskab, som her var samlet, bestod af Fru Zeerleder, en middelaldrende Dame, der nylig var «smuttet op af sin Barselseng,» hendes Datter, der spillede Klavér, de to Frøkener Haller og et Par Damer til foruden altsaa de Danske. De maatte snart gaa ind fra Haven, da det begyndte at regne, og saa gik det løs paa Musik og Sang. Baggesen maatte synge flere Sange, og Becker spillede Akkompagnement paa Violin. De sad en Stund placerede om et Frugtbord, men da der laa Fjerbolte, rejste Baggesen sig og begyndte at lege med én — strax stod Sofie op og indbød ham til et Spil. Baggesen holdt meget af denne Leg; han var en øvet Spiller, og var tillige ret fornøjet med sit eget Ydre for Øjeblikket, hvilket bidrog til at animere ham. «Jeg havde,» skriver han, «overmaade net og snehvidt Lintøj paa, en nydelig Vest og nette Silkeben. Haaret flagrede mig frit i Lokker om Nakken, og min Halsklud var lykkedes idag *à merveille.* Min Collet (Kjolekrave) var afbørstet, og jeg begriber sandelig ikke, hvorledes man kan være nettere, lettere og smukkere end jeg var. Rigtignok havde jeg min sædvanlige Statur, det samme ubetydelige Ansigt, de samme maaske ikke ganske apollonisk drejede Ben.» (Baggesen var Selvironiker). De spillede, og de andre dannede ogsaa Partier. Undertiden drev de det til 30—40 Slag i èt Træk, men mest endte det med det 7de; Sofie gav sig selv Skylden, han ligesaa. Hans Øjne havde mest andet Steds Ærinde end hos Boldten; hun saa' saa indtagende ud med blussende Kinder og i de forskellige Stillinger, som Spillet medførte. Tilsidst var hun altfor hed og holdt op: «Jeg

kan ikke mere, jeg er som De, som om jeg havde besteget Furka, Grimsel, Gotthard og alle Bjerge!»

Strax efter begyndte man at danse. Becker spillede paa Baggesens Opfordring op med en Engelskdans med Ture, som Baggesen og Sofie førte op. Hun dansede ugenert med bare Hænder; efter et Par Ture tog han sin ene Handske af for at holde hendes Haand, men beskeden, tilbageholdende trykkede han den ikke og kyssede den ikke til Slutning. Bagefter spurgte Sofie ham, om han kendte «Allemanden», og da han ikke gjorde det, valsede hun en Solo med ham, efterat de andre var hørte op, «det mindste og behageligste Bal (thi det var ublandet med Kummer og Tvang), jeg har bivaanet i min Livstid,» skriver han.

Derefter lejrede Selskabet sig om et rundt Bord, Baggesen ved Sofies Side, og nu gav man sig hen til Sang. De sang Arier af «Holger Danske», Lavaters Schweizerlieder og andre Nationalsange, mens Sofie saa' med i Baggesens Bog og ligesom støttede sin Stemme til hans. Baggesen var fuldt begejstret. Just da man afsang Wilhelm Tells Vise, blev det meldt, at Vognen var kommet for at køre Damerne hjem, thi det skylregnede. Da der kun var én Vogn, skulde Damerne og den gamle Hr. Sinner først køre til Byen; derefter skulde Vognen hente Herrerne. Baggesen fulgte den første Ladning til Vognen, nemlig en Amme med et lille Barn, saa Henriette, derefter Hr. Sinner, endelig Sofie. Denne ytrede ved Opstigningen, at Baggesen godt kunde være med i Vognen, da der ellers blev for mange til næste Tur, hvilket Hr. Sinner ikke rigtig syntes at kunne udregne, da der allerede var 5 i Vognen og Herrerne var ialt kun 3. Medens Sofie søgte at overbevise ham, fik Baggesen behændig begge Benene ind i Vognen, og skønt han ingen Hat havde faaet med og ikke faaet sagt Farvel, var det en *fait accompli*, at Baggesen kunde være der. Hr. Sinner sad mellem Sofie og Baggesen, og da denne bemærkede, at Lysene i Bern oven over hinanden gjorde en mærkelig Virkning i det tykke

Regnmørke, bøjede Sofie sig med megen Umage bag Hr. Sinners Paryk for at se ud gennem det Vindue, som Baggesen sad ved. Da Hr. Sinner paa samme Tid netop bøjede sig ud af det modsatte Vindue for at sige noget til Kusken, benyttede Sofie sig af Lejligheden og skød sig bag ham hen til Baggesen. «Jeg tror, vi sidder bedre saadan,« sagde Sofie til sin gamle, skikkelige Onkel, der undrede sig over den Bytten Gaarde. «Ja saa? Ja, det tror jeg ogsaa,» sagde han. Sofie sad nu tæt ved den himmelglade Baggesens Bryst, som fandt sig paa Lyksalighedens Tinde. «Jeg vidste næppe, hvor jeg selv var, da jeg hjalp Sofie ud af Vognen,» skriver han. — «Ikke sandt,» sagde Sofie, «Regnen er dog ikke saa ubehagelig?» — Baggesen: «Aa, jeg velsigner denne Regn. Nu tror jeg næsten, jeg elsker den mere end alt Solskin.» Hun: «Hvor man dog altid forenes nærmere i Regnvejr!» — Han: «Ja, ikke sandt, den har noget hyggelig fortroligt?»

De gik ind under Arkaderne, først forbi Sinners Hus, derefter fulgte Baggesen de to Søstre med deres Lygtepiger hjem. Baggesen gik med Sofie under Armen, Søsteren gik skikkelig foran eller bagefter, men hun tænkte nok sit. Baggesen lovede, at han og Vennerne endnu skulde blive til imorgen. Derefter dansede den lykkelige Elsker hjem, gik fejl, kom paa ret Vej igen, kom endelig op paa sit Værelse i «Falken», løb op og ned ad Gulvet dèr og satte sig endelig til at skrive en «Alpenlied» til en Melodi, man nys havde sunget i Selskabet. I Slutningen stod der:

O ferne Freunde, wüsstet ihr
wie hier ist gut zu leben,
auf Alpen würdet ihr mit mir
dem Himmel näher schweben!

«Misunder I mig ikke? sagde Baggesen til sine to Venner. — «Man maatte være en Djævel for at misunde dig,» svarede Moltke. — «Nej, det véd Gud, vi misunde dig ikke,» forsikrede Becker. Om Natten prøvede denne at silhouettere Sofie. Men Baggesen sagde til sig selv:

«Er det virkelig en Drøm? Elsker hun mig ikke? Elsker jeg hende ikke? Hvad er det at elske? Daare, som vil opløse dette Spørgsmaal! Hvad er det at leve? Livet er en Drøm, mit Liv i denne Tid er Drømmen i en Drøm!»

Men det var en lykkelig Regnvejrsdag, den 11. Septbr. 1789, som et ungt Par aldrig glemte. Og den havde «de endnu ikke udtalte Ords Duft» over sig. Det var «stumme Liebe».

5.

Sværmende Dage og urolige Nætter.

Livet med selskabelige Besøg hver Dag hos den vidtforgrenede Hallerske Slægt og dens gode Venner fortsattes. Det var bleven et meget længere Opbold i Bern, end det nogensinde var faldet vore danske Venner ind; efterhaanden havde det taget den Vending, at Baggesen saa aabenbart var den foretrukne, at de to andre begyndte at rette sig derefter, men Venskabet tog ingen Skade derved. Da hver Dag i denne sandfærdige Kærlighedsroman havde sin Betydning, gaa vi videre fra Dag til Dag.

Om Lørdagen var de indbudne til en overordentlig smuk og meget musikalsk Dame, Frk. Rosalet, der boede med sin Moder i en Villa udenfor Byen. Vennerne havde Følgeskab af Frk. Henriette Haller og en lille, vittig Frk. Werth, men Hovedpersonen, Sofie, var ikke med. De maatte tage til Takke med Frk. Werths mange Sange, som hun stadig brød af, naar hun var kommet et Par Vers frem. Baggesen stod bag den stille og godmodige Henriettes Stol som et Postament, i daarligt Humør, indtil de endelig temmelig slukørede vendte tilbage i Mørkningen. Ved Fru Hallers Hus bad Henriette og Frk. Werth Herrerne om at gaa med op, og de kunde ikke modstaa, men blev skuffede, da hverken Sofie eller hendes Moder var hjemme, den første var paa et Sygebesøg. De

satte sig strax til en af de sædvanlige Selskabslege, men næppe var de komne vel i Gang, før Sofie traadte ind. Hun studsede lidt, men satte sig strax ind i Kredsen. Lidt efter kom den gemytlige og venlige Fru Haller, som ufortøvet bevidnede sin Glæde over Gæsterne og tog muntert Del i Legen. Efterhaanden animeredes Legen, Baggesen blev snart overstadig glad, Sofie ligesaa. Der var mange smaa Tryllerier mellem de elskende. Sofie blev dømt til at skænke Baggesen noget, og hun betænkte sig meget længe, imens hendes Øjne, der mødte hans, syntes at sige ham noget med frygtsom Venlighed. Endelig blev det til: »Mindet om den, jeg skatter højest.» Idet hun hviskede det, lagde hun sin Kind saa nær som muligt til hans og saa' derefter paa ham, som om hun vilde spørge, om han var tilfreds dermed.

Da Baggesen siden som Pant gav hende sin Ring, udbrød Sofie med sagte Stemme, idet hun saa' paa den: »Aa, bare jeg ikke skal tabe den.» Da Baggesen skulde sige et Symbolum, blev det: »Gud, Natur og Kærlighed,» hvilket syntes at fornøje hende. Moltke fik en Gang den Dom, at gøre hvad Damerne befalede. En bød: Bliv her imorgen, en anden: I Overmorgen! hvoraf Vennerne kunde mærke, at de endnu stadig vare velkomne. Ved Afskeden i Døren kom Baggesen i livlig Konversation med Fru Haller, som Sofie ogsaa tog Del i; det var om Dydens og Lykkens uadskillelige Forening, som Baggesen paastod var en Chimære her paa Jorden, men Fru Haller som udpræget Optimist holdt paa. Sofies Blik hængte saaledes ved Baggesen, at hun uvilkaarligt gik et Par Skridt efter ham, saa at Moderen maatte trække hende tilbage.

Næste Dag var en Søndag. Baggesen var efter en urolig Nat slet tilpas og undskyldte sig for at gaa med til Mme de la Roche, som de var inviterede til, men blev i Stedet for siddende ved Skrivebordet, beskæftiget med Breve og sin Dagbog til Kl. 4. Da gik alle Vennerne med Hr. Sinner til et stort Selskab hos Sofies

intime Veninde, Frk. Gritli Grüber, hvor der som sædvanlig var Musik, Sang, Leg og Dans. Der var mange Damer, mangfoldige Komplimenter, alt gik paa Fransk. Endelig kom ogsaa Sofie. Hun saa' bleg ud. Baggesen var meget nervøs og maatte tørre Taarer af sine Øjne ved de melankolske Sange, som Frk. Werth sang; han søgte hen til Vinduet og blev staaende dèr.

Da traadte Sofie hen til ham. «De ser saa bedrøvet ud, De er ikke fornøjet. Hvorfor er De bedrøvet? Det maa De ikke være.» — «Jeg er ikke bedrøvet,» svarer han, «jeg er ret glad, men jeg véd ikke hvorfor, jeg kan ikke være munter idag.» De kom nu i Samtale om hans overspændte Ideer og Følelser; især blev hans Afskedsode til hende Genstand for deres Udtalelser. Hun fremsatte flere meget sande og naturlige Bemærkninger, saasom om Prosaens større Ligefremhed, om Svulst, om Kunst og Unatur; hun sagde ham Ting, som aldeles forbavsede ham, og som han næsten tabte Mælet ved. Kun med Nød og næppe kunde han forsvare sig. Baggesen var aabenbart stødt. «O,» udbrød han, «jeg vidste nok, at denne Glæde i Bern vilde faa en Ende; jeg har været forberedt derpaa. Det er godt, at denne falske, forfængelige Tro — —»

«Falske Tro,» svarede hun hurtigt, «hvad mener De dermed? De staar ikke i nogen falsk Tro. O, gid jeg dog ikke havde sagt et eneste Ord derom. De er bleven vred paa mig.» — «Nej, men jeg forstaar det. De kender mig ikke. Dersom De kendte mig.» — «Aa,» svarede hun, «De kender heller ikke mig, naar De tror, jeg kunde have det ringeste imod Dem.»

Hun viste med ubeskrivelig Venlighed sin Fortrydelse. «Aa, kom dog og vals med mig,» sagde hun. Han dansede med hende. «De gør mig meget ulykkelig,» sagde hun til ham. «Jeg kan aldrig tilgive mig, at jeg har talt derom. Kan De, vil De glemme det hele?» — Baggesen: »Nej, det interesserer mig altfor meget; jeg maa vide,

hvad det er i min Ode, som har stødt Dem.» — Hun: «O, jeg fandt alt deri skønt, rørende; hvad De siger om mig, rørte mig dybt, men strax i Begyndelsen, hvor De taler om Naturen, kunde mine svage Ideer ikke følge Deres, og jeg vilde dog saa gerne. Lad os ikke tale mere herom. Jeg ærer, jeg agter Dem jo saa højt.» Sofie vilde tage sit Overstykke paa. «Hjælp mig dog!» Han hjalp hende med det. «De er dog min Hjælper i Nøden, ikke sandt?» sagde hun spøgende.

Da Selskabet gik, kom en Herre og bød Sofie Armen, som hun blev nødt til at tage. Baggesen havde ikke været hurtig nok. Men han fulgte efter Moltkes Tilskyndelse hurtigt efter, og i Arkaderne lykkedes det ham at komme ved Siden af hende, da han bemærkede en opmuntrende Bevægelse af hendes ene Haand. Hun stjal sig endog til at give ham Haanden og saa' med Ømhed paa ham. Ved hendes Dør tog de som sædvanlig Afsked, og hun sagde sit «Godnat» og «Sov roligt» paa en Maade, at Moltke bagefter sagde til Baggesen: «Enten elsker ingen Kvinde, eller hun elsker dig til den yderste Yderlighed.»

Baggesens Nerver tillod ham næsten ingen Søvn denne Nat; for at berolige dem skrev han nogle Breve. Han saa' medtaget ud den følgende Dag.

De tre Venner gik som sædvanlig op til Fru Haller. Sofie saa' bleg ud. «Saa maa De altsaa bort imorgen,» sagde hun, thi det var nu endelig Bestemmelsen. «Nu, — siden det dog engang saa maa være! Det er maaske mest filosofisk.» — «Mest filosofisk?» — «Ja for os,» svarede hun, «vi kunde ellers let vænne os altfor meget til Dem.» — «Heri er der vel kun for os nogen Fare,» svarede Baggesen. «Men jeg er ogsaa bange for nu, at dersom vi ikke skynde os, ja i Sandhed, jeg frygter for det, saa kunde vi maaske . . .» — Hun: «Hvad kunde De maaske?» — «Faa vor Afsked; nu er det sagt,» sagde Baggesen, som var i et pikant Humør. «Endelig slap det

ud,» føjede han noget bittert til. Hun gjorde en Bevægelse og stirrede forbavset paa ham. «Det slap noget absurd ud,« sagde hun lidt irriteret.

Hun fortalte derpaa, at hun skulde med sin Moder i Selskab. «Min Gud!» slap det Baggesen ud af Munden. — «Men Kl. 7 kommer jeg,» tilføjede hun. — «Er det vist?» spurgte Baggesen. — «Ja — vist!» svarede hun smilende og gik langsomt ned ad Trapperne med Moderen, mens Baggesen blev staaende. Moltke hviskede til ham: «Jeg forstaar dig ikke. Saa gaa dog med!» Han fo'r ned ad Trappen og fandt dem endnu i Døren. «Ih, saa kom dog,» sagde Sofie. Baggesen skyndte sig da, bukkede for Moderen og bad om Tilladelse til at følge dem. Moderen inviterede ham til imorgen Aften, hvortil han svarede: «Som De befaler. Imorgen kan vi desuden ikke komme bort.» Derefter gik Damerne.

Baggesen skulde nu have aflagt Visit hos Fru de la Roche, men da hun var noget syg og han aldeles uoplagt til en saadan Visit, blev Resultatet, at han i Stedet for gik Gade op og Gade ned i Bern og endte hos Frk. Werth, hvor der var Selskab med Musik. Man brød dog kort efter op til en Spadseretur, og udenfor Byens Port kom Sofie med en Veninde. «Jeg skal endnu i et andet Selskab, men kommer ganske bestemt Kl. 7. Gør ikke Deres Promenade for lang,» sagde hun til Baggesen. Det slog ogsaa til; strax efter at de Danske igen var komne hen til Frk. Werth, kom Sofie. Hendes Indtræden havde altid noget bedaarende ved sig; i al Fald vare vore Venner enige om, at de ikke havde set nogen Dame hilse og neje med mere Uskyldighed, Lethed og Gratie end hun. Hun nejede altid dybt, mer endog end hin Tid fordrede, men hun kunde gøre det, saa levende, let og svævende var hendes Fremtræden. Dog lagde Vennerne Mærke til, at for Baggesen blev hendes Hilsen anderledes; for ham traadte hun stiv og tvungen frem.

Hun satte sig halvt i Vinduet ved Siden af Baggesen.

«Jeg var nær ikke kommen,» sagde hun, «man vilde ikke lade mig gaa, og jeg har egentlig gjort en dum Streg, men jeg kunde umuligt andet end komme herhen; det er den sidste Dag, tænkte jeg —» — «O, Gud være lovet, at De kom,» udbrød Baggesen heftigt. — «Jeg kunde ikke andet,» svarede hun og saa' saa venligt paa ham som aldrig før. «Men vi ses dog atter, De kommer dog igen?» sagde hun sagte. — «Tør jeg det?» — «Vil De, at jeg... De fordrer ogsaa for meget — at jeg paa mine Knæ skal —», hun fuldførte ikke Sætningen med Ord, men Øjnene talte. — Baggesen: «O Gud, jeg kunde med Dem —» — «Hvad, hvilket? Jeg forstaar Dem ikke.» — Han: «Hvor jeg er lykkelig. Jeg frygter for, at jeg aldrig bliver glad mere —.» Hun: «Hvorfor ikke?» — Han: «— naar jeg har forladt Bern. Jeg har allerede været her for længe. Til Bern er jeg allerede altfor meget —» — «bunden?» fortsatte hun. «Mener De? Det vilde maaske være mere filosofisk —» — «Aa, det véd jeg ikke,» svarede han hurtigt, «det véd kun Himlen og De.» Og dermed fløj han hen i Stuen uden at turde se paa hende.

Lidt efter stillede Baggesen sig bag en tom Stol ved Vinduet og lod som han hørte paa Frk. Werths smukke Sang. Lidt efter var Sofie der og satte sig paa Stolen; hun hørte paa Musiken og Sangen, men saa' hvert Øjeblik op til Baggesen, som stod bagved, med Smil i sit Blik og lod sin simple Hovedpynt flagre mod ham. Dette varede en Stund, indtil Selskabet tog fat paa forskellige Lege, deriblandt en Fangeleg, og siden var der megen Moro med at løse Panterne. Baggesen sang og gjorde som sædvanlig Lykke dermed; han blev siden dømt til at danse Solo, men fik lykkeligvis Sofie til at hjælpe sig dermed. «Jeg havde Merkurs Lethed i Gruppen med Psyche — hele Selskabet klappede, og vi rødmede begge.»

Kl. 10 brød Selskabet op, Baggesen passede at holde

sig i Nærheden af Sofie, og strax da de var komne ned ad Trapperne, tog hun hans Arm. Det var mørkt, men Stjernerne straalede; de to gik et Stykke bag de andre. «O Gud,» udbrød Baggesen, «hvor skønt er det hist oppe.» — «O ja,» svarede hun, «Jorden har intet saa skønt.« — «Nej,» sagde han, «dog jo, Jorden har noget, der er ligesaa skønt,» og han trykkede hendes Arm mod sit Bryst, «der er endnu skønnere, for mig endnu skønnere.» — Hun hældede sig kærligt til ham. — «O,» raabte han, da de befandt sig i en mørkere Arkade, «gid De maa blive usigelig lykkelig, gid Himlen maa gøre Dem til Jordens lyksaligste Kvinde! O, hvor brændende ønsker jeg dette!»

[1]) «Hun tav og lænede sig mere til mit Bryst. Hun tog min Haand, jeg trykkede hendes og blev ved at trykke den saa heftigt, at jeg ikke kunde fornemme, om hun trykkede igen eller ikke. Vi blev begge stumme, vi saa' paa hinanden, vi trykkede os op til hinanden. Jeg tror, hun græd i denne Sekund. Mødte nogen os, lod jeg hendes Haand fare, men saasnart den mødende var forbi, løftede hun den op til mig igen. — Han: «O, sind Sie mir nicht böse? Habe ich Sie durch irgend etwas in meinem Betragen beleidigt?» — Hun: «O Gott, nein, ich habe Sie betrübt, das quält mich. Ich bin gestern zum ersten Mal unglücklich gewesen.» — Han: «Fräulein Haller, hab' ich Ihnen Kummer gemacht?» — Hun: «Nicht vorher! nimmer nur Freude, aber jetzt, ja Sie haben mich Kummer kennen gelernt.» — «O Gott!» raabte jeg, «lassen Sie mich! Vergessen Sie mich! Sehen Sie mich wie nichts an! O dass Sie immer unansprechlich glücklich sein möchten!» — «Sind Sie es nicht?» afbrød hun mig hurtig. — «Nur in Augenblicken! O ich könnte der glücklichste sein auf Gottes Erdboden — doch

---

[1]) Det følgende er efter Baggesens utrykte Dagbog. De tyske Repliker ere her beholdte.

nein, das will ich nicht sagen. Gott kann vielen seiner Menschen eben so grosse Fähigkeiten zur Glückseligkeit geschenkt haben wie mir — aber gewiss keiner auf Gottes Erde könnte glücklicher sein wie ich — aber ich werde es nie.» — «O, man ist's bisweilen ohne es zu wissen!» Jeg svarede hende derpaa med en Slags Omfavnelse. — «Aber ich mochte es gern vernehmen, dass Sie es werden,» blev hun ved med voldsom Heftighed. Jeg havde nær glemt mig selv og favnet hende aldeles. — Hun: «Aber Sie kommen wieder?» — «Darf ich?« — Hun: «O, Sie kommen wieder!» — «Ich werde wiederkommen.» — Vi vare saaledes komne til Døren, til de andre, vi kunde næppe komme fra hinanden, hun saa' aldeles ikke til de andre. Hendes Øjne blev saa aldeles hængende paa mine, at jeg møder deres Blikke endnu, hvor jeg ser hen.

Jeg tumlede hen i Moltkes Arm; jeg trykkede den til mit Hjerte. Bonifacius mødte os, jeg tog ham om Livet og kyssede ham; han gik i min Favn til vor Dør. Jeg kom op, slængte mig i en Stol og var halv død — af pinefuld Fryd.» —

Saavidt Baggesens Dagbog, der giver et levende Billede af Situationen. Kærlighed og Genkærlighed, brændende og tilbagetrængt, udtalt og dog ikke udtalt.

Efter denne Aften fulgte en skrækkelig Nat. De ophidsede Nerver forjog al Søvn fra Baggesens Øjne, og Krampen tog fat stærkere end ellers, Hovedet og Hjertet bankede konvulsivisk. Kl. 3 bad han Moltke om at lægge sig over hos ham for at berolige ham, og det gjorde den gode Ven og talte kærligt og forstandigt til ham. Lidt efter lidt gled Baggesen over i roligere Overvejelser, som vistnok strejfede saare vidt omkring, men som antog religiøse Former, og som han samlede i det Udbrud: Hellig, hellig, hellig være mig denne Nat! Hellig, hellig, hellig være mig min Kærlighed til Seline og Palmine!

Der var en Kamp i Baggesens Hjerte mellem disse to. Seline var Fru Pram. Allerede i en Alder af

18 Aar, som ganske ung Student, var Baggesen kommet til Pram, der paa samme Tid, nemlig 1782, blev gift med Mette Marie Erichsen, Datter af en norsk Læge. Hun var 10 Aar ældre end Baggesen og noget over 30 Aar, da hun for ham blev det kvindelige Ideal. At en ung Digter saaledes sværmede for en andens Hustru havde i hin Wertherske Periode ikke noget mærkeligt ved sig, og noget brødefuldt var der ikke just i hans Sværmeri for hende, om end det stundom, som man ser af hans Breve til hende, havde strejfet Grænsen. I Aarene 1785—1789 havde hun været hans Ideal, hvem han ofrede Virak paa forskellige Maader. Formodentlig havde Fru Pram med Forkærlighed taget sig af den drengeagtige Student, Jens Baggesen, som Pram beskrev som «en Sjællænder og en underlig, enthusiastisk, melankolsk, ubeskrivelig En.» Pram anede vist næppe, hvor slaaende disse beskrivende Ord passede paa Baggesen. At det unge Menneske i høj Grad fængslede Fru Pram, er der ingen Tvivl om, og et intimt Sjælebaand blev der mellem disse. Det ses bedst deraf, at Fru Pram ikke paa nogen Maade kunde taale, at en anden Kvinde blev Baggesens Hustru.

Hvor stærkt Baggesen havde sluttet sig til Fru Pram, og hvor meget han havde hende at takke for, saa at hun havde en væsentlig Andel i, at han var bleven til det, han var, det kan man se af de Sjælelidelser angaaende Seline, han nu kom ind i. Baggesens Hjerte var nu for første Gang bleven sat i Flamme af en ren Kærlighed til Sofie Haller, en naturlig, sund Kærlighed til en ung Pige, som elskede ham igen, og som med hele sin Karakter passede udmærket for ham. Intet Under, at han kom til at fremstille sig disse to forskellige Kvinder, den ene en æsthetisk udviklet 35aarig Dame, der havde været en aandelig Vejlederske for ham, og den anden et 20aarigt troskyldigt Naturens Barn, som dog sad inde med en betydelig Hjertets og Aandens Dannelse. At Hjertet slog for Sofie Haller, mærkede Baggesen

grant, men med mange Sjælens Fibre var han nøje knyttet til Fru Pram. At vinde den ene og dog beholde den anden var bleven et Kampstof i hans Sjæl. Ikke alene i denne urolige Nat brødes disse to Skikkelscr i hans Fantasi, men ogsaa i den følgende Tid. Seline var Fru Pram, smægtende som Maanen eller tilbedelig som Maanen, — Palmine var Sofie Haller, rank og yndig og med kvægende Skygge som Østerlandets Træ, Palmen.

6.

Skærmydsler.

Den næste Dag gik paa en Maade som de andre. For dem, der vare komne ind i Berns aristokratiske Kredse, saaledes som vore tre Venner, kunde der ikke tænkes noget mere selskabeligt Sted. Hver Eftermiddag og Aften var optaget af Visiter og Selskaber, der alle havde samme Karakter.

Idag skulde man samles hos en anden ung Frøken Haller af den vidtudbredte Familie. Baggesen var oprømt, Sofie var ogsaa munter, men temmelig tilbageholdende. Man promenerede som sædvanlig, det var et Selskab paa en Snes Mennesker; Baggesen gik ved Siden af Sofie. Samtalen kom til at dreje sig om hans Ode til hende, og hun var kritisk. Der stod i den:

«Oder du schweigest im Schlaf' himmliche Worte.»

«Nej,» sagde hun og lo, «jeg lærer i min Levetid aldrig at forstaa dette. Jeg kan ikke fatte Meningen; den ligger mig for skjult — den er ikke naturlig.» Den næste Linje forstod Sofie heller ikke.

«Wie der liebende, stumm, deutliche Liebe spricht.»

Men her vandt Baggesen en let Sejr: «Hvad? Den forstaar De heller ikke? Himmelske Sofie, hvor De er uskyldig! Ja, denne ubegribelige Uskyldighed henrykker mig. Er det muligt, at De ikke kan begribe det? at De ikke har den ringeste Idé om —?» — «Nu ja!» svarede

hun, «dette vil jeg lade gaa — omtrentlig kan jeg vel forestille mig, hvad det kan sige, men —» — «Ja sandelig,» afbrød Baggesen, «er der Mening i noget Udtryk, saa er der i dette.» — «Men,» fortsatte hun, «Worte schweigen?» — Baggesen maatte indrømme, at dette var daarligt, ja hele Oden var vistnok usselt skreven. Gid han dog aldrig havde haft det afsindige Indfald! — Hertil svarede Sofie: «Det glæder mig inderlig, at De havde dette Indfald. O, den har rørt mig, rørt mig meget. Der er mange herlige Idéer i den — og maaske er det min egen Skyld, at jeg ikke finder den overalt fuldkommen smuk — nej, det vil jeg egentlig ikke sige, smuk er den, smuk finder jeg den overalt, men ikke overalt fuldkommen hjertelig, naturlig, ukunstlet.» Hun ankede saaledes over nogle Udtryk om Naturen, som hun ikke kunde fatte, saasom «Stjerneskum — Ætherens Sønner, som med Himlens Døtre styrte sig ned paa Jorden,» det var hende for ubegribeligt. Baggesen forklarede da, at det var Staubbach, han havde sigtet til med disse Ord.

Han forsvarede sig derpaa mod at være kunstlet og erklærede, at han var meget ulykkelig ved saaledes at have mishaget hende. Sofie tog dette med stor Ro og svarede blot, at hendes Kritik kom kun af, at hun nærede større Interesse for ham end for andre. Den Heftighed, hvormed han overgav sig til sine let opflammende Følelser, gjorde ham ulykkelig — og det bedrøvede hende. — Hun gik ham saaledes paa Klingen.

«De var vist ikke lykkelig,» sagde hun, «den Gang De forlod København.» — «Nej sandelig,» svarede han, «meget ulykkelig!» — «Det mærkede jeg strax paa Dem.» — «Men,» svarede han, «min Rolighed begyndte her i Schweiz atter at vende tilbage. Den mægtige Natur — der stedse har været og stedse vil vedblive at være det andet for mit Hjerte; den lærte mig, om ikke ganske at glemme min Ulykke, saa dog at bære den med Ro, ja stundom med Glæde. Jeg kom hid og jeg fandt endnu mere end den

skønne Natur — jeg havde intet Savn mere, og jeg var atter lykkelig; nu er det forbi!»

Med Rette svarede Sofie: «De er ikke fornøjet med lidet. De finder ikke nok i stille, roligt, inderligt Venskab. De er jo stedse sørgmodig. De siger, at De er munter i vore smaa Cirkler, De siger det, men De er det jo ikke.» Sofie havde gennemskuet Baggesens Karaktér; men han forsikrede, at han ikke alene tit var glad, men ofte salig; han hadede kun den larmende Glæde, men hun maatte tro, at den sande Glæde er alvorlig. «Herligt!» svarede da Sofie, «det er netop mine egne Følelser. Ja, den sande Glæde er alvorlig, men den er ogsaa rolig, den — hvorledes skal jeg udtrykke mig? — den stræber ikke efter at udvide sig. Jeg er meget lykkelig.» — «O, bliv det stedse, bliv det evig!» — «Men jeg tager ogsaa enhver Gave af Forsynet, den være saa lille og kortvarig, den vil, med Taknemlighed; jeg er tilfreds med den. De er ikke tilfreds, De har ikke nok; det har De selv sagt mig.»

«Men har De da intet Begreb om,» svarede Baggesen, «at man kan være lykkelig og ulykkelig paa éngang? Just, fordi jeg er saa lykkelig, er jeg saa ulyksalig. Jeg maa forlade min Lykke. Jo større den er, desto større er ogsaa den Kval, som ligger i denne Tanke.»

Hun: «Men med den burde De heller ikke plage Dem. For mig er en Venskabets Dag som et Aar. Jeg tænker altid, at om jeg her mister en Ven, vil jeg dog nok se ham en Gang igjen — og saaledes har jeg ogsaa tænkt om vort Bekendtskab. De rejser bort; maaske ser jeg Dem aldrig mere her paa Jorden, men det piner mig ikke, det gør mig ikke ulykkelig. Jeg ønsker ganske vist, at De maatte blive her længere, men da det nu ikke kan ske, og De ikke kan have nok i det rolige Venskab, som vi kan give Dem, og da De altsaa kun kan blive ulykkelig i vor Kreds, saa finder jeg mig deri, finder mig ret godt deri — og takker Gud for den Glæde, Deres Bekendtskab har skænket mig, især i Førstningen.» Det var ikke

blot en harmonisk Aand, der talte gennem Sofie, men ogsaa en i høj Grad behersket. Naar man betænker, at hun elskede Baggesen i hele Ordets fulde erotiske Betydning, saa var det kun eu højere Pligt, der kunde bringe disse Ord over hendes Læber.

«I Førstningen?» stammede Baggesen, og en konvulsivisk Skælven greb ham. «Sig mig dog for Himlens Skyld, hvormed jeg siden har gjort Dem Fortræd?»

«Igaar Aftes,» svarede Sofie, «jeg maa tilstaa, jeg har næsten ikke sovet hele Natten af Uro derover. Jeg véd ikke ret, jeg har stedse været saa fuldkommen tilfreds med Dem, De syntes mig saa barnlig glad over Naturen, ligesom jeg selv er. De syntes mig saa nøjsom, saa ganske skabt for Venskab. Men igaar Aftes — ja, jeg er maaske for aabenhjertig — bragte De mig ret i Forlegenhed; jeg har aldrig været i en saadan Forlegenhed; jeg vidste ikke, hvad jeg skulde gøre. De gjorde mig bange.» — Baggesen vidste ikke, hvad han skulde svare herpaa. — Hun vedblev i en Tone, som viste, at hun gjorde Vold paa sig selv: «Kort sagt, De behandlede mig, som om jeg havde været, som om jeg var — Seline — og deri har De taget meget fejl — det er jeg langt fra ikke.»

Baggesen tav i sin Forlegenhed bomstille og vedblev at tie, uagtet Sofie fortsatte sin Tale. Endelig stammede han, at det gjorde ham ondt, at han havde været saa paatrængende, næsten stadig at gaa ved hendes Side og derved berøve hende et bedre Selskab. «Men De har at befale, jeg vil gaa.» — Baggesen opfattede kun, at hun svarede: «Aa nej! Jeg ønsker intet andet Selskab, jeg gaar jo gerne med Dem; jeg agter Dem meget højt, maaske mere end jeg burde. Jeg vilde kun ikke, at De skulde blive ulykkelig. Og jeg tænkte, De kunde maaske gøre Dem selv ulykkeligere ved at — ved her at — jeg véd det jo ikke rigtig selv —»

«De kender mig aldeles ikke,» svarede han nu, «og endnu mindre mit Livs Historie. Lad os ikke tale et

eneste Ord mere herom.» Lidt efter tilføjede han: «Nu haaber jeg, De tillader mig ikke at blive her længere. De tillader, at jeg gaar bort endnu i denne Aften; jeg har intet mere her at gøre, naar jeg bliver misforstaaet. Himlen vil sikkert tilgive mig, at jeg beundrede det, som jeg fandt skønnest, om jeg end maaske har beundret det mere, end jeg burde.»

De gik tavse videre, og det var allerede Aften, da Selskabet naaede den sidste Arkade. «Tillader De,» sagde Baggesen, da de nærmede sig Huset, «at jeg bliver borte fra Selskabet. Endnu i Aften rejser jeg, hvis det er muligt, og skulde jeg ikke komme bort, vilde jeg dog kun forstyrre Selskabet, thi jeg er nu ikke synderlig munter. — Lad mig sige Dem Farvel; glem mig, hvis jeg ellers behøver at bede Dem derom. Men hør dog det sidste, som min hele Sjæl har at sige Dem: De har ingen Sorg gjort mig, kun Glæde; ubeskrivelig, overvættes Glæde har De skænket mig; det er min egen Skyld, om jeg maa fortryde, at jeg har lært Børn at kende. Levvel, bliv usigelig lykkelig!» Baggesen endte med et: «Gud velsigne Dem,» lod hende gaa op ad Trappen, bukkede og blev staaende. Sofie blev staaende højere oppe, det næste Par kom, Baggesen bad dem gaa forbi, derefter kom Moltke med sin Dame ligeledes forbi. Ham kaldte Baggesen paa, og vi lade nu Moltke tage Ordet.

Han har i et Brev fra den 17de September beskrevet, hvad der videre foregik paa følgende Maade:

«Det er ude, ude,» raabte Baggesen til mig i en frygtelig, næsten rasende Tone, da jeg med Frk. Werth kom til Huset fra en Promenade med det øvrige Selskab. Ganske naturlig havde Sofie været hans Ledsagerske. «Ude,» sagde jeg, «hvad er det? hvorfor? hvorledes? For Guds Skyld sig, hvad mener du med det?» — «Det er forbi,» raabte han i en fortvivlet Tone og løb bort fra mig. Jeg skælvede, ængstede mig, og som et Lyn: «Er det ikke Misforstaaelse? Gør han sig ikke selv ulykkelig? Er hun det? Var hun bedrag . . .» Jeg kvalte dette Ord, løb efter

ham og naaede ham dér, hvor Gaden var mørkest og fandt ham staaende som naglet fast.

«Min Gud, Baggesen! Er det Gud eller er det Helvede, som fordømmer dig til at gøre din egen Ulykke? Hvad er der i Vejen? Jeg besværger dig.» — «Det er forbi,» raabte han vildt, og nu svagere: «jeg tænkte det, jeg tænkte det.» Han tav igen en Stund, og gik med vilde, kæmpende Skridt op og ned i Hallen (Arkaden), som var under det Hus, hvor Sofie opholdt sig. Hans Hoved var dybt bøjet mod Jorden, og kun af og til rystede han denne stumme Scene (Arkaden) ved det vilde Udbrud af Fortvivlelse, af Raseri — men derpaa igen af den inderligste Kærlighed.

Endelig sagde han: «Gaa derop! Sig — prostituér mig ikke! — Sig — prostituér ej hende! Sig, at jeg har faaet Brev ..., at jeg er syg, er ... Sig, hvad du vil! Ob ich nicht rasend werde? Was Sie thut? — Wo ich bleibe.» I forskellige Gange raabte han dette dumpt efter mig og afvexlede snart med Dansk, snart med Tysk. — «Gaa derop!» raabte han igen, mere skrigende end talende i en kvalt Tone, «ich bleibe hier!» Og han forsvandt.

Vaklende og bedende gik jeg op ad Trappen; jeg var som lammet. Om hun har Skyld? Om han har Skyld? Tvivlraadig mellem ham og hende traadte jeg ind i Værelset. Den højeste Grad af Vrede betegnede mine Skridt, formede mine Ansigtsmuskler, farvede mine Øjne. Glødende saa'jeg paa hende, som om jeg vilde afvikle hendes hemmeligste Folder for mig. Hun udholdt ikke mit Blik og vendte sig bort, — men hurtigt drejede hun sig igen. Aldrig saa' jeg en Holdning mere fuld af den inderligste Værdighed. «Jeg fortjener ikke dette Blik, og dog er det mig kært,» disse Ord stode stort og tydeligt i hendes ellers kun blide Øje.» —

Hermed ender Moltkes Optegnelse. Den er lige betegnende for ham og for Baggesen, disse Venner, som var lige exalterede. Og hermed ende ogsaa Baggesens Optegnelser for denne Gang. De ende altsaa paa et meget

spændt Sted. Hans Sind var i den Tilstand, at smaa Ting viste sig for ham som uoverstigelige Bjerge. Han havde igaar troet sig tæt ved Maalet og følte sig nu langt fjernet fra det. Men hans Dagbog er saa gennemsigtig klar, at vi let kan forstaa Situationen. Sofie havde i sin Forelskelse nærmet sig mere til ham, end hun selv vilde staa ved. Og Baggesen havde strax grebet det og var optraadt paa en for haandgribelig Maade, som ikke kunde andet end ængste og støde hende. Hun var en bly ung Pige, som maatte behandles med Varsomhed. Baggesen var med andre Ord gaaet for hensynsløst til Værks.

Saa utilfredsstillende endte dette 10 Dages Afsnit i Bern, der havde syntes saa løfterigt og straalende.

Den følgende Tid førte Baggesen ingen Dagbog, og som Følge deraf kende vi den ikke saa nøje. Becker forlod Bern to Dage efter; han var vemodig ved Mindet om de «overordentlige Fornøjelser, som vi havde nydt under vort Ophold i Bern». (Hans Dagbog). Han rejste til Genève, men kom tilbage allerede den 1ste Oktober, hvor han atter traf de to Venner, «som han omfavnede med den største Glæde».

Baggesen var altsaa ikke kommet afsted, som han antydede ved det sidste Møde med Sofie Haller den 16. September, og Moltke var trofast blevet hos Vennen. I Øjeblikket havde alt syntes tabt for Digteren, der allerede havde anteciperet sin Fremtidslykke med Sofie, som man ser af følgende Vers i hans Dagbog fra en af de foregaaende Dage:

Og gaar jeg, banker hendes Hjerte,
som om det vilde følge med,
som om den hele Sjæl begærte
at ile til mit Opholdssted.
Og kommer jeg — o hvilken Glæde
opfylder da det kælne Bryst,
som om en Gud fra Lysets Sæde
til hende steg med al sin Lyst.

I et Brev hjem skrev han, at allerede den 10. September havde han umiskendelige Beviser paa, at alle Omgivelserne fandt, at hans og Sofie Hallers Følelser, Ideer og Meninger sympathetisk smeltede over i hinanden ligesom Regnbuens Farver, at alle med Fornøjelse og Omhu indhegnede deres Kærligheds spæde Sammenvæxt og beskyttede den. Men han følte sig ulykkelig ved Tanken om, at han ikke havde nogen selvstændig Stilling, og hans lidenskabelige Sværmeri for Seline pinte ham, som om han brød en hellig Venskabspagt med hende. Der var en raadvild Kamp i ham mellem disse, og den forøgedes ved Tanken om en snarlig Adskillelse fra Sofie.

Altsaa fra 16. September til 9. Oktober, i noget over 3 Uger, forblev Baggesen og Moltke i Bern, og Digteren førte i den Tid kun en Journal over sin Lekture. Han har aabenbart fordybet sig i Læsning for at kvæle sine urolige Tanker. Det var Naturbeskrivelser af Schweiz og en Ordbog over Schweizerdialekten, Poesier af Racine og flere franske Digtere; Rousseau har han dyrket ivrig, især hans Confessions med Reflexioner af Servan og Mme de Staëls Breve om ham. Dernæst Schillers »Die Götter Griechenlands«, som forøvrigt saarede hans »helligste Følelser«, Gud og Moralitet, og hans »Don Carlos«. Denne forelæste han i et Selskab hos Fru Haller, hvor han altsaa kom ogsaa i denne Tid. Han fortæller, at »Sofie fandt i Markis Posa en saare lignende Tegning af mig, noget, som næppe nogen anden end Amor kunde finde«. Endelig læste han ogsaa Lavaters fysiognomiske Fragmenter og Herders Volkslieder o. s. v. Han laa ikke paa den lade Side.

Dertil kom saa Breve, som det altid var en Livsfornødenhed for Baggesen at skrive. Til sine Venner Professor Cramer og Maleren Grønland skriver han, at han er i en fuldstændig Labyrint. Alle hans Sager er i Genf, medens Vejr, Sygdom og Pengemangel nøde ham til at blive i dette farlige Himmerig, thi det nævnte hindrer ham ikke i daglig at være i Selskab med Palmine.

Og han har forsømt midt under alt dette at skrive til Hertugen af Augustenborg. Han er i det hele i den gyseligste Knibe, og Tanken om Seline piner ham. Hun har gjort ham bedre, hun har lært ham Betydningen af sandt Venskab.

Det fremgaar af det hele, at Baggesens tilsyneladende Afbrydelse af Forholdet til Sofie Haller kun var et forbigaaende exstatisk Udbrud af Forstemning. Holdt han sig end et Par Dage tilbage, saa viste han sig hurtig igen i det Hallerske Hus. Modtagelsen var lige venlig, men der var kommet en Sordine over alle heftige Udbrud. Dog kunde han snart overbevise sig om, at Sofies Godhed overfor ham var uforandret, men nogen Fremgang i Forholdet var der tilsyneledende ikke; han var kørt fast og turde intet vove, hverken overfor Sofie eller hendes Forældre eller overfor sine egne Velyndere. Baggesen saa' for sit eget Vedkommende en ganske uvis Fremtid i Møde; han var intet og ejede intet med Undtagelse af saare usikre Løfter.

Under disse Omstændigheder greb Baggesen med Glæde Moltkes Opfordring til ham om, at de i Fællesskab skulde gøre en Fodrejse i det franske Schweiz, hvilket forresten hele Tiden havde været Meningen, men det lange Ophold i Bern havde hindret det. Becker var dengang allerede rejst en anden Vej. Da Moltke var den velhavende, kunde Baggesen kun ved hans Hjælp gøre en saadan Tur.

7.

Rejse i fransk Schweiz.

Den 8. Oktober var det Sofies 21. Fødselsdag, Baggesen og Moltke havde været hos Hallers, hvor der var Selskab, men først ved Bortgangen fortalte Søsteren Emilie dem Dagens Betydning, hvorover Baggesen blev stødt.

Den 9. Oktober Kl. 12 tiltraadte Vennerne deres Fodrejse, ledsagede af Moltkes Tjener Carl, som bar deres nødvendigste Sager, medens deres større Bagage var sendt forud til Lausanne. De var i «Thuner-Sø» Dragt og gik med Alpestok. Den første, de mødte, var den gamle Bedstemoder Haller fra Sandrin, som ønskede dem Lykke paa Rejsen; derpaa gik de hen til Hr. Sinner, der overhængte dem med Bønner om at blive endnu 3 Dage, men det kunde der ikke være Tale om.

De besluttede at gøre en Omvej om ad Landstedet Sandrin, som tilhørte Oberst Brown, der tilligemed sin Hustru hørte til de kæreste Slægtninge af den Hallerske Familie. Grunden til, at Baggesen endelig vilde til Sandrin, var, at Sofie og hendes Søster Emilie var i Besøg der.

Under Træerne udenfor Døren saa' de i Frastand begge disse i landligt Negligée, Sofie bar et Korsklæde. «Nu, det var smukt», raabte hun ham i Møde, «det var meget godt, at De kom endnu en Gang, førend De rejste. Jeg har været bedrøvet; jeg ventede hele Formiddagen paa et lille Digt eller noget lignende i Anledning af igaar,

men der kom intet!» — «Nej», sagde Baggesen, «jeg er intet mindre end Lejlighedspoet.» — «De var vred igaar, rigtig vred», sagde hun. «Men jeg vidste ikke, hvorledes jeg skulde bære mig ad i Selskabet med at sige Dem, at det var min Fødselsdag. Jeg fandt det i det hele saa underligt at lade Dem det vide, saa fornemt, og andre, tænkte jeg —». — «De kunde have sagt mig det før,» svarede han. — «Ja, men jeg havde ikke tænkt derpaa.» — «Det er i det hele», afbrød Baggesen hende, «ikke saa meget det, der ærgrede mig, som den Tone, hvori De talte derom, da Deres Søster sagde mig det. Der faldt nogle Ord om Kantater, Oder og Pastoraler, som jeg slet ikke syntes om.» Sofie indrømmede, at han kunde have Ret. «Men nu er De dog vel ikke mere vred?» — «Nej, derfor er jeg just kommen for at sige Dem, at jeg ikke var, ikke er og ikke kan være vred, men jeg viser mig undertiden fra min værste Side blot for at vise mig Dem hel».

Den gamle Bedstemoder, Oberst Brown og hans Frue kom nu til, og da det var blevet stærkt Regnvejr trak Opholdet ud. Der blev almindelig Konversation, og Baggesen kom snart i Dispyt med Fru Brown om Rousseaus Heloïse, som han førte med sig i Lommen for ret at nyde den, naar han snart kom til de Steder, hvor den foregik. «Dens Læsning vækker Følelser,» sagde hun, «som bedre slumre». — «Men alligevel en Gang maa vækkes,» svarede han. — «Ikke vækkes,» blev hun ved. — «Bør vækkes», gentog han. — «Bør ikke!» sagde hun ivrig. — «Bør, bør, bør!» endte han.

Da det viste sig at være et umuligt Thema, gled Samtalen hen paa den store Haller, og Tiden løb altfor hastigt. Baggesen gik hen mod Havedøren, Sofie fulgte med; skønt det stadig regnede stærkt, maatte Vandringen nu tiltrædes. Sofie fulgte ned igennem Haven. — «De glemmer mig dog ikke,» sagde hun til Baggesen. — «Nej, sandelig ikke! Og hver Gang, De ser mod Syd kan De

tænke, at dér gaar et Menneske, som —». «Et godt Menneske —», tilføjede hun. «— som tænker paa Dem.»

«Det er dog saa fornøjeligt,» vedblev hun, «med en saadan Bortrejse, naar man tænker paa den nye Glæde at ses igen». — «Ja vistnok.» — «Men De behøver ikke at rejse bort for at blive os kærere,» tilføjede Sofie venligt. «Deres Dagbog maa jeg endelig læse». Efter Løfte om det skiltes de. Regnen var hørt op, de to Søstre fulgte dem ud paa Vejen for at se dem vandre.

Vandringen gik over Murten, Payerne til Moudon, hvor de først kom den 3dje Dags Aften, uagtet det kun laa 7 Mil fra Bern og de stadig gik hele Dagen. Her begyndte Baggesen sit første Brev til Sofie, hvilket han først fik fuldført den 14. Oktober i Vevey. De sidste to Dage havde han været stærkt optaget af «Heloïse».

I Brevet skrev han:

«De, min Frøken, var den første Person, som jeg meddelte nogle af mine Ideer og Følelser ved det nærmere Syn af Guds Storhed og Mildhed i Alpe-Egnene; Dem viede jeg den første, brudstykkeagtige Fortælling om de Undere, jeg havde set, til Dem talte jeg for første Gang noget om det, som ellers kun stod skrevet i min Dagbog og mit Hjerte, — og De var den første, ej blot af Bernerne, men af alle, som fik en Idé om, hvorledes Baggesen havde frydet sig paa sin Alperejse».

«Jeg kan heller ikke sige Dem, hvor umaadelig behageligt det var mig, da jeg paa Thunersøen efter den evige Op- og Nedstigen kom i en Slags Hvile og da fandt én, som jeg ikke blot kunde fortælle noget om, hvad jeg havde nydt, men tillige fuldkomment kunde føle med mig, hvad jeg fortalte (med Undtagelse af nogle Strømme af Stjerneskum og lignende). Det var mig, som om jeg derved først helt nød, hvad jeg havde set. For mig er overhoved ingen sand Nydelse til, naar jeg ikke kan meddele den. Min Ven Moltke var mig i saa Henseende ikke nok, thi han havde selv set, selv nydt, og at dele noget med ham er i Grunden kun at gøre det med mig selv.»

«De, min Frøken, har ved den Glæde, som Deres Samtale paa de gyngende Vover dengang skænkede mig, faaet en Slags Forret til at erfare mine Schweizer-Begivenheder, om De end ikke derved, at det lykkelige Møde med Dem i Selskab med Hr. Schultheisen trak alle vore Berner-Bekendtskaber og de deraf fremkomne Behageligheder med, havde denne Forret.»

Han beder hende derefter, for ikke at skuffes altfor skrækkeligt, at betragte hvad han nu skriver paa sin Rejse som en Fortsættelse af hans Konversation paa Thunersøen. Hun vil ikke finde den mindste «Bizeli Brosamli» (Smule Brødkrummer) af professorisk Filosofi deri. Brevet er underskrevet: Ihr Schweizerdäne.

Fra Vevay spadserede Vennerne videre langs Genfersøen, idet de dvælede paa de Punkter, hvor Rousseaus Heloïse mest foregik, saaledes det Buskads ved Clarens, der var Skuepladsen for Kærligheden mellem Julie og St. Preux. Paa dette klassiske Sted nød Moltke og Baggesen et landligt Maaltid under et Valnødtræ, og den mildt faldende Regn stemte godt med deres Følelser. Vandringen gik derfra videre gennem Montreux og forbi Chillon. «Hvad Seline og Palmine er blandt Jordens Døtre», skrev Baggesen i sin Dagbog, «det er dette dobbelte Paradis mellem disse to Steder». I Frastand blev Baggesen indtaget i Slottet Chatelard, som laa paa et isoleret Vinbjerg, og lidet anede han da, at han et Par Aar senere sammen med Sofie skulde komme til at leve lykkelige Dage dér.

De endte denne Vandring i Villeneuve inderst inde i Genfersøens sydøstlige Hjørne, hvor Rhone munder ud i Søen. Den vedholdende Regn opholdt dem her, men da de var komne over Floden, gik Turen snart til Vogns, snart til Fods paa den savoyiske Søbred til St. Gingolf og Meillerie. Alt var her smudsigt, baade Mennesker og Boliger, saa de længtes snart efter at komme tilbage til Schweiz. I det yndigste Vejr sejlede de da fra Meillerie over til Kysten ved Lausanne. Egnen om denne

By gjorde Indtryk paa Baggesen ved sin danske Karaktér med milde bølgeformede Egne og den blaa Sø. Her hengav de to Venner sig til blide Fremtidsdrømme. Disse drejede sig først om, at Baggesen haabede at se den elskede Sofie som sin Brud, og Moltkes Fantasier syslede med Emilie i samme Egenskab for ham. De samtalte meget om den lykkelige Rejse, de haabede at faa, naar de med deres to Elskede skulde drage op til Danmark. Og Fantasien foregøglede dem et lykkeligt Tableau: Om Vinteren skulde Parrene bo sammen i ét Hus i København, om Sommeren vilde de bo i Ordrup eller et lignende Sted ved Sundet. «Vor venskabelige Kreds skal være lille, men yderst vel valgt. Susmama (Fru Prams Kælenavn) og Grevinde Schimmelmann ere fornemmelig fæstede dér. Ugentlig skulle Sofie og Emilie skiftes til at have Husholdningen. Vi more os usigelig ved Tanken om den Kappen mellem dem, der ved denne Lejlighed vil opstaa. Hvilken fuldkommen, medstemmende, fortrolig Veninde vil Seline finde i Palmine, Sofie i Marie (Pram). Deres Sjæles Sympathi skal forene sig i mig, deres fælles Brændpunkt.» — «O,» raabte Adam (Moltke), «idet vore Tanker paa Haabets Alpesko bestige disse for os liggende Tryllebjerge, o dette Ideal er for skønt til at realiseres!» «Skulde den skønneste blandt alle Drømme kunne være blot Drøm?», raaber jeg. «Det virkeliges og muliges evige Styrer alene véd det. Vi ville imidlertid lade os lede af vore uskyldige Hjerter og overgive os i vor Skæbne.»

Over Echallens kom de til Yverdun, og herfra skrev Baggesen til Fru Haller, da de nu nærmede sig Bern. Vi meddele ikke dette Brev, da det er holdt i al Almindelighed, kun et Par Ytringer maa staa her. «Lige saavel i Breve som i Selskaber,» skriver Baggesen, «foretrækker jeg Underholdning med Fruentimmer langt for den tørrere Omgang med Mandfolk. Jeg er overalt fra min første Barndom af bleven opdraget mere af hine end af disse, og jeg takker Gud derfor. For et ungt Menneske er for Dannelsen af hans Sæder og selv for Dan-

nelsen af hans Vid intet fordelagtigere end Fruentimmerselskab, naar det er udvalgt, — og hvor kunde dette Selskab findes mere udvalgt end i Deres Familie.»

Fra Yverdun gik Vejen langs Neufchatelsøen til Estavayer og derfra til det katholske Freiburg. Den 22. Oktober var de igen i Bern.

— · —

8.

Afgørelsen.

Efter Tilbagekomsten til Bern fandt de to danske Venner en ligesaa hjertelig Modtagelse af den Hallerske Familie som før, og Tiden tilbragtes paa lignende Maade som tidligere, dels med at læse og skrive Breve og andre Optegnelser, dels med at deltage i Selskabslivet, der bestandig var saa rigt, at næppe en Dag var uden Indbydelser. Men for Forholdet mellem Baggesen og Sofie Haller blev Tiden fra 22. Oktober til Slutningen af November temmelig stillestaaende. Han kom mere og mere i en mismodig Stemning, fordi det syntes ham, naar han ret betænkte det, ganske uopnaaeligt, at denne aristokratiske Familie skulde kaste sin Datter hen til en vildfremmed Mand, som intet var.

Karamsin, der kun kendte Baggesens Kærlighedshistorie «von Hörensagen», begaar vel nogle vitterlige Fejl i sin Beretning om den, men i Hovedsagen ser den ud til at være rigtig. Han havde ogsaa faaet den berettet af Becker, da den lige var kommen til et Maal. Han skildrer altsaa, hvor betaget Baggesen var og sammenligner ham med Faon, der elskede Sapfo; han siger, at den delfiske Pythia paa sin Trefod næppe har været mere ude af sig selv end Baggesen. Naar han talte om Sofie, var hvert af hans Ord besjælet af Følelse, og denne var en ren og hellig Flamme. Han turde ikke sige hende, at han elskede hende; alligevel forstod hun ham og var

ingenlunde ligegyldig for ham. Hendes Livlighed og Munterhed tabte sig; ofte sad hun hensunken i dybe Tanker, medens hendes Øjne funklede. Mangen Gang spadserede disse to i Efteraarsaftnerne — vel mest i Selskab — i Alleerne paa Platformen; Kastanietræernes dybe Skygge eller Maanens Straaler vare Vidner til deres dadelfri Omgang.

Ugerne sneglede sig hen. Den 6. November skrev Baggesen til Grevinde Schimmelmann om sin triste Stilling, i hvilken Pengemangel ogsaa spillede en stor Rolle. «Jeg lever for alle menneskelige Øjne, der kun se det udvortes og det nærværende, misundelig vel. Jeg har Otium til Arbejde, en himmelsk Udsigt fra mit lille Værelse, en uskatérlig Ven, endnu uskatérligere Veninder. Man agter og elsker mig; alle mine Ugedage ere besatte med Indbydelser til de bedste Familier; man ønsker at beholde mig for bestandig, man beviser mig stedse flere og flere Artigheder, de stolteste Ønsker, min rejsende Forfængelighed udklækkede, ere opfyldte. Hr. Fellenberg, denne kundskabsrige og forretningsdygtige Raadsherre, opofrer mig med kendelig Fornøjelse alle sine Fritimer. Jeg lever daglig med den yderst fortræffelige Fru Haller, som kender Bonnet og alt, hvad Bonnets er, fast ligesaa godt som Haller og hvad Hallers er. Jeg har paa Landet et lille Sølyst ved Bredden af Aarefloden, hvor Oberst v. Brown er, hvis Kone ikke blot er en Datter af den vise Haller, men fast ligesaa vis som han selv. Kort: Forsynet har plantet mig mellem lutter Roser, Amaranther og Liljer i den Hallerske Familie, og den er med alt det dog Urtepotten, hvori jeg visner, thi jeg ser ikke, hvad Enden skal blive. . . . Det er tungt at være i en Forfatning, hvori man fristes til det Ønske at kunne sælge Halvdelen af sine Dage, Halvdelen af sin Indbildningskraft, Halvdelen af sin Følelse og Halvdelen af sin Smule Anseelse for 1000 Rdlr. aarlige Indkomster . . .»

Baggesen, som benyttede enhver Lejlighed, sendte

mangen Tilskrift, til Sofie, saaledes den 7. November med et Exemplar af Klopstocks Oder:

«Naar De læser dem alle (hvad jeg ikke vil raade Dem til), vil De finde meget «Stjerneskum» deri. De maa helst deklameres.» Han holder mest af Oden til Fanny, hvori der staar:

Dann trennt kein Schicksal mehr die Seelen,
die du einander, o Natur, bestimmtest,

men Baggesen citerer dog ikke disse Linjer, der kunde anvendes paa ham og Sofie; derimod de to foregaaende, der mere kunde behage den religiøse unge Pige:

Dann wird ein Tag sein, den werd' ich auferstehen,
dann wird ein Tag sein, den wirdst du auferstehen.
Rinn unterdess, o Leben.

«Saaledes taler Andagten, Dyden, Uskylden, Sandheden, Religionen, Kærligheden, uden hvilken alle hine ere intet, ligesom denne intet er uden dem.»

Endnu hengik 3 Uger paa samme uafgjorte Maade som hidtil, medens dog de elskende bestandig rykkede hinanden nærmere i Forstaaelse. Endelig paa en af de skønne Aftener, medens de vandrede i Alleen paa Platformen, løb Hjertet over paa Baggesen; han faldt paa Knæ for Sofie, greb hendes Hænder og udbrød: «Det er mit! Dit Hjerte er skabt for mit! vi ville blive lykkelige!» — «Det er dit», svarede hun med et ømt Blik, «det er dit, og jeg haaber at blive lykkelig med dig!» Endnu samme Aften omfavnede den Hallerske Familie Baggesen som Sofies vordende Brudgom. — Saaledes er Begivenheden fortalt af Karamsin, der ender med at sige, at baade Moltke og Becker vare fuldkommen tilfredse med denne Udgang og glædede sig over Baggesens Lykke.

Slaget var vundet for Baggesen, i al Fald Hovedslaget. Dog var endnu ikke alle Genvordigheder overvundne. Ved Mindet om det skrev han siden i sin elskværdige Skærslibersang:

Endlich nach vielen Wandrenumwandern
bald zu dem einen, bald zu dem andern,

weil die eine flog herein und der andre flog heraus,
unstät und halb und blass wie die Luna
stand er einst still am Ufer der Thuna —
und was alles gleich ihm war, ward ihm jetzt auf einmal kraus
kraus, kraus, kraus ward's ihm im Herzen,
kraus auch im Kopf, vorbei war das Scherzen.
Himmel, Himmel, Himmel, Himmel, Heil und Glück
lacht ihm ins Herz, Alpina, dein Blick.
Aber es war, trotz allem Juchhei,
anfangs ein wenig Hölle dabei,
denn — den Himmel sehen
und hineinzugehen
ist nicht immer einerlei.

Den 29. November meldte Baggesen Begivenheden til sin formaaende Veninde, Grevinde Schimmelmann: «Hun er min! Den udødelige Hallers Datterdatter, Kærnen af hele hendes fortræffelige Familie, Alpernes yndigste Lilje, Frihedshavens skønneste Rose, Sofie Haller er min.»

Han siger, at hun er den smukkeste Kvinde, han har set udenfor Danmark, og Sofies Skønhed bekræftes ogsaa fra andre Sider f. Ex. af Maleren Fernow, der skriver, at han intet Steds havde fundet saa mange dejlige Piger, især i de højere Stænder, som i Bern. Alle ere smukke, høje, slanke med blomstrende Kinder og de mest straalende Øjne. Og han tilføjer, at han aldrig i én Familie havde set saadan Skønhed, som i den Hallerske, men han ender med at prise Sofie, hos hvem den ydre Skønhed tilmed overgaas af hendes Karaktérs «Enfold, Uskyld, Storhed og Adel».

Baggesen kunde med megen Sandhed fortælle Grevinden, at Sofies «Uskyld, Naivetet, dyrkede Forstand og naturlige Munterhed, opelsket i den fortræffeligste Omgivelse, og fremfor alt hendes Væsens, Tales, Ideers og Tilbøjeligheders sympathetiske Overensstemmelse med mine henrev mig til hende».

Med den Slags Velbehag, som selv en Baggesen i hin Tid ikke var fri for, fortæller han, at hendes fulde Efternavn var von Haller af Wilstenstein-Schenkenberg. Mere Betydning havde det, at han ingenlunde havde vundet

sin Brud uden Betingelser. Hendes 77aarige Fader, som var Raadsherre og Landfoged, forlangte et Bevis for, at hun var sikret i Tilfælde af Baggesens Død ved en Livsforsikring af 400 Rdlr. Dette havde Baggesen maattet love at skaffe Kaution for, og til den var skaffet, vilde Baggesen betragte Forbindelsen med hende som brydelig. Dermed var Faderen tilfreds.

Baggesen havde ikke andet at bygge sin Fremtids Udkomme paa end sine Velyndere i København, særlig Prinsen af Augustenborg og Schimmelmann. Overfor Prinsen nærede Baggesen nogen Frygt, da han ikke i lang Tid havde sendt nogen skriftlig Beretning til ham. I den Henseende blev Baggesen dog snart beroliget, da der den 8. December kom et meget venligt Brev fra ham. Svar paa hans udtalte Forhaabninger og Ønsker var det dog ikke og kunde det ikke være, da et Brev fra Bern til København gerne var 8 Uger paa Rejse. Af samme Grund kunde der heller ikke ventes Svar fra den langt intimere Velynder Schimmelmann, men da det kom, viste det sig, at denne med sin vanlige Godhed havde imødekommet Digteren og sikret hans eventuelle Enke en 400 Rdlr. stor Pension.

Foreløbig havde Baggesen en flere Maaneders Ventetid for sig. Dels for dog at gøre noget, f. Ex. skrive interessante Beretninger til sine Velyndere, dels for at faa de mange Hallerske Slægtninge, der nok kunde blive ham lidt besværlige, noget paa Afstand, blev han enig med Moltke om, at de i Ventetiden skulde gøre en Udflugt til Paris. Rejsen trak dog paa Grund af Pengemangel og Sygdom ud til 2. Januar 1790.

9.

Udflugt til Paris.

Med Nytaarsdag 1790 fortsættes Baggesens Dagbog. Da han vaagnede paa denne Aarets første Dag, fandt han en Nytaarsgave til sig fra Sofie, idet man i Bern fulgte denne franske Skik. Den bestod i et lille Kornneg, Velsignelsens Emblem, og inden i det en Silkepung og et Par Handsker. Han havde om Natten drømt om Besværligheder og Farer; han roede med Sofie i Mulm og Mørke, men landede lykkelig ved Theatret; han gik over en Is, som hvert Øjeblik brast under hans Fødder, men endte dog i god Behold.

Baggesen begyndte Aaret med Bøn for sine Venner, især Sofie, men Fru Pram kom ogsaa med i den; han gik i Kirke, men da han ikke kunde opfatte den lange Prædiken, bad han videre under den. Hr. Sinner gav en stor Middag for de nærmere Slægtninge, og noget efter samledes hele den Hallerske Familiekreds hos Sofies Forældre, hvor man ønskede hinanden et lykkeligt Nytaar. Den vordende Svigerfader, Landfogden, omfavnede og kyssede Baggesen hjerteligt. Sofie var, efter Baggesens Skildring, ubeskrivelig «yndig — urolig, munter, oprømt, bedrøvet og glad». Han og Moltke var indbudte til et offentligt Bal, men kun denne sidste gik derhen med den yngste af Døtrene Henriette, Baggesen blev og glædede sig mest ved Sofies Oprømthed. Hvad ham selv angik, var han vel i Virkeligheden meget glad over sin Lykke, men det

tyngede Humøret ikke saa lidt, at han kun havde 6 Louisd'orer at begynde Pariserrejsen med, og saa den kvælende Tanke, at hele Lykken kunde strande, hvis Velgørerne i København ikke syntes om hans Forlovelse.

Da de fjernere Medlemmer af Familien var gaaede, gik de andre til Bords for at nyde et rigtigt Nytaarsmaaltid, ved hvilket en kalkunsk Hane spillede en Hovedrolle. Midt under Bordet forsvandt pludselig Værtinden Fru Haller, idet Stolen gik i Stykker under hende, men da hun uden Skade igen kom op, blev der kun Morskab af det. I det hele gik Aftenen overmaade fornøjeligt, Baggesen var ret paa sin Hylde med Sofie paa sin højre og den hyggelige, trofaste Emilie paa sin venstre Side. Han fortalte Historier og Anekdoter, i hvilke Jyder og Matroser, som han lod føre Ordet, spillede en fremtrædende Rolle. Først Kl. 1 skiltes man.

Allerede Kl. 7 næste Morgen var Baggesen igen paa Benene og gik hen til Sofie, hvem han overrakte tre Levkøjer. Hun havde havt en mindre god Drøm, nemlig at Baggesen bragte hende Blomster, men at de visnede i hendes Haand. Moltke var ogsaa kommet til Stede. Afskeden blev mere vemodig, end man kunde have ventet, da det kun gjaldt en Fraværelse paa højst to Maaneder; Sofie klyngede sig til Baggesen og havde ondt ved at lade ham gaa. Drømmen havde vel ogsaa forstemt hende.

Kl. 8 rullede de to Venner ud af Bern, med Tjeneren Carl paa Bukken og i ét og alt de 6 Louisd'orer i Lommen. Om Aftenen kørte de i Maaneskin ind over den franske Grænse, og i den første By tilbragte de Natten. Baggesen havde strax, da de rullede ind i Frankrig, hilst Landet med at drikke dets Skaal i en Flaske Vin, de medførte i Vognen:

Vive l'assemblée nationale!

Herfra skrev han en Hilsen til Sofie, det første af ialt 23 Breve til hende, mest paa Fransk. «Du, min elskede, uskyldige Sofie, du var denne, som enhver Aftens Tanke, før jeg slumrede ind. Du er mig tusinde Gange

dyrebarere end al Jordens øvrige Fryd og Glæde og titusinde Gange dyrebarere end Livet. Du er saa aldeles dannet til at skabe mig en Himmel paa Jorden, at jeg til Løn for tusinde Seklers Lidelse ikke kunde udbede mig noget saligere af det gavmilde Forsyn. Min vigtigste Bekymring er at blive dig værd, thi fortjener jeg dig, uskyldige Engel, da er jeg vis paa at fortjene alt, hvad Støv kan fortjene osv.»

Over Pontarlier, Besançon, Langres, Provins og Guijnes naaede vore Rejsende Paris den 13. Januar. De kørte gennem Forstaden St. Antoine og videre gennem Rue Charenton, men kom her ind i et daarligt Hotel som de igen strax forlod, og havnede endelig efter en lang Køretur i Hotel de Strasbourg i Rue St. Denis. Strax efter ilede de til Nationaltheatret, hvor de til deres Ærgrelse opdagede, at deres Finanser kun tillod, at den ene saa' Stykket, men ingen af dem vilde gaa ene. De satte da Moltkes Uhr i Pant hos en Traktør og kom derved ind; da de kom hjem til Hotellet, kunde de kun med Nød indløse det ved Tjenerens (Carls) Hjælp. Finansnøden lindredes ved en Anbefaling fra Hr. Fellenberg til en Bankier, og da Baggesen den 27. Januar modtog en Vexel fra Agent Constantin Brun paa 1200 Frcs., var dermed al Nød rigelig slukket.

De 16 Dage, som vore Landsmænd tilbragte i Paris, brugte de godt og fik et meget levende Indtryk af Verdensstaden, som da var i Revolutionens første Stadium. For et halvt Aar siden var Bastillen stormet, for 3 Maaneder siden var Pøbeltoget til Versailles og Kongens Flytning til Paris. Nu for Tiden var det især *Assemblée nationale*, der ogsaa var kommet til Hovedstaden, som fængslede den almindelige Opmærksomhed ved sine demokratiske Love. Skønt meget af de to Venners Tid gik med at se Skuespillene, besøgte de ogsaa Nationalforsamlingen, og Baggesen hørte adskillige Gange «Dagens Løve» Grev Mirabeau, og blandt andre ogsaa Robespierre. De besøgte de historiske Levninger af Bastillen, som vel

for største Delen var nedbrudt, men dog ikke helt. Baggesen fortæller: «Da jeg paa en Forhøjning i Midten oversaa' rundt om mig den hele Plads, de knuste Brokker af Taarnene, løftede mit Hjerte sig højere, jeg blev gloende hed og takkede Gud inderlig. . . . Jeg tog tre forskellige Stene deraf paa tre forskellige Steder og puttede (dem) i Lommen. Jeg fik den overmaade lykkelige Idé, mere af Instinkt end af Overlæg, at hoppe, og gav mig til i alle Omvrimlendes Paasyn at danse paa Ruinerne. Mit Indfald faldt ikke paa blotte Stene, et Indfald i Paris falder altid i god Jord. Jeg bemærkede tydelig Fornøjelsen over denne Idé, man lo, man gjorde bifaldende Gebærder, og det var ikke langt fra, at man havde klappet.» Baggesen var, ligesom hele det unge, dannede Europa, begejstret for den Frihed, der var grundlagt i Frankrig. Men han karakteriserer vist meget træffende Datidens Paris ved saadanne Ord som: «Ubeskrivelig Høflighed, udmærket Artighed, forekommende Tjenstagtighed, Flittighed midt i den yderste Letsindighed, opvakt Aand, Glimmerlyst, levende Vittighed, naiv Munterhed, Koketteri, Lyst til at vise alt stort paa en manieret, alt smaat paa en majestætisk prægtig Maade, Ligegyldighed, næsten Had til Naturen og Kærlighed indtil Raseri for Kunsten.»

De forlod igen Paris om Formiddagen den 29. Januar og rejste over Fontainebleau, Nemours, Fontenay og Montargis. Alle Vegne traf de slette Værtshuse, hvor de Rejsende først kom ind i Køkkenet, der gerne havde en Høne staaende over Ilden, medens Kuske, Tjenere og Landstrygere sad og drev der. Derfra kom de ind i Gæsteværelser, altid med to store Senge, rudret Stengulv, en Kamin med Spejl over, nok et Spejl, altid dygtig Træk og aldrig Varme. Prisen for en Dag med tarvelig Mad var 24 Frcs, som Tjeneren ved Prutten gerne fik bragt ned til det halve. I Byen Cosne blev de antagne for aristokratiske Spioner, og der samlede sig et Opløb om dem, men det endte dog godt. Over forskellige andre Byer, deriblandt en, hvis statelige Navn St. Symforien

de Lay gav Baggesen Anledning til at skrive et morsomt Brev «til alle mine Venner og Veninder», kom de til Lyon, hvor der var alvorlige Optøjer, men som ikke blev truende for dem. De satte i en Baad over til den anden Bred af Rhone, og den 10de Februar skrev Baggesen sit bekendte Brev til Sofie, hvilket han siden omarbejdede til en poetisk Epistel. Det lød saaledes i Forkortelse:

«Søde Sofie!

»Fornemmer du, at jeg nærmer mig mere og mere, at mit Legeme nu lige saa vel som min Sjæl, endskønt langsommere, iler sin elskede i Møde? Banker ikke dit Hjerte stærkere, naar du vender dig mod Syden? Sig mig, inderlig elskede Pige, føler du, at jeg kommer? . . . Ønsker du at kunne flyve mig i Møde som en lille Fugl eller en lille Engel?

«O, du er en lille Fugl, du behøver ikke at ønske dig Vinger. Havde du saa let kunnet svæve over Blomster-Engen ved Bredden af Thunersø, hvis du ikke havde været bevinget af Ungdom, Sundhed, Uskyld og Munterhed? Hvilken anden Fugl under Himmelen har fire saa dejlige Vinger? Hvor let førte de dig over Engens Blomster; maatte de bringe dig ligesaa let over alle Livets Torne!

«O, du er en lille Engel, thi du er mild og from og venlig, du er Fruentimmer og du har Vinger. Og hvis du ikke vil flyve mig i Møde, saa løft i det mindste Vingerne, slaa med dem, og lad, som om du vilde flyve.

«Glem aldrig, himmelske Sofie, den søde Vane saaledes at flagre med Armene! Det er en Vane, du har endnu fra den Tid, du flagrede i Paradis. Skal jeg fortælle dig dine Vingers Historie?»

Saa fortæller Baggesen, at da han en Dag spadserede ved Aare bag Sandrin, saa' han en Fugl, der slog med Vingerne ligesom Sofie, en lyseblaa Fugl. «Hvor har du hjemme? spurgte jeg. — I Paradis. — Altsaa paa Sandrin? — Nej. — Er der da mere end ét Paradis paa Jorden? — Ja Gudskelov, sagde den. — Saa spurgte Baggesen

videre: Hvad søger du her mellem disse Bjerge? — Har du ikke set en lille lyseblaa Pige, som slaar med Armene og som staar stille, naar hun bliver bange, i Stedet for at løbe? — Sofie! Jo tilvisse har jeg set hende; jeg har intet i Verden set saa aldeles som hende. — Saa sang Fuglen, at hun var ogsaa en lyseblaa Fugl, som nu snart synger Farvel til sin første Glædes Hegn og svæver hen til andre Egne.

Slutningen af Rejsen formørkedes ved nogle Kurrer paa Traaden mellem Moltke og Baggesen, men Venskabet fornyedes ved Imødekommen fra den sidstes Side.

De kom endelig til Genève, hvor Baggesen i to Dage besøgte den gamle, elskværdige Bonnet, der modtog ham med Varme. Den 70aarige Naturfilosof havde været en god Ven af Albr. Haller og udbragte en Skaal for Sofie. Baggesen udbryder: «Det er dog i Sandhed den elskværdigste Mand blandt alle de Mænd, jeg har fundet paa Jorden . . ., og han er saa glad over min Lykke, som om jeg var hans egen Søn!»

I det dejligste, varme Solskin kom vore Rejsende til Lausanne og nød igen Udsigten over til de skyomhyllede, højtidelige savoyiske Alper; derfra kørte de Nord paa og var den 19. Februar igen i Bern.

To Dage efter kom de længselsfuldt ventede Breve fra Danmark, som indeholdt lutter godt, hvorved alle Hindringer for de elskendes Forbindelse var ryddede af Vejen. Paa hele Rejsen havde Baggesen været plaget af Bekymringer, som han dog aldeles havde forskaanet Sofie for. I hans Takkebrev til Grevinde Schimmelmann kan man læse om den Angst, han havde lidt af, og om den Fryd og Taknemlighed, der nu gennemstrømmede hans Hjerte. Ogsaa til sine andre Velyndere, først og fremmest Prinsen af Augustenborg og Grev Ernst Schimmelmann skrev han overstrømmende Breve.

Prinsen havde lovet Baggesen 200 Rdlr. af den kongelige Chatolkasse og 400 Rdlr. af Prinsen selv for at være hans Lektor. Ansættelse ved Universitetet haabede denne

ogsaa at kunne udvirke for ham, Schimmelmann gik i Kaution for Enkekassen. Et Par Maaneder efter fik Baggesen ogsaa Titelen af Professor.

Nu først blev Forlovelsen officiel. Med sin gamle ærværdige Svigerfader maatte Baggesen nu aflægge en Mængde Visitter, og derefter kom Gratulanter i Massevis, én Dag kom der 37 slige Besøg. Slægtskabet var saa stort, at Baggesen kunde skrive om den Hallerske Familie: «Denne alene udgør 1/8 af Bern, og i 20 Dage talte jeg 20 Visiter daglig.» Han maatte gøre Bekendtskab med 10 Onkler, 20 Tanter, 30 Fættere og mer end 50 Kusiner. «Det gik saa vidt med Omfavnelserne, at jeg tilsidst omfavnede enhver Mandsperson og enhver honnet Dame paa Gaden, da jeg stedse kunde være sikker paa at træffe en Fætter eller Kusine. Jeg var upaatvivlelig død af lutter Omarmen, dersom ikke de fleste af disse Frænder og Slægtninge havde været ligesaa hjertelig gode som overmaade ceremonielle.»

10.

Bryllup og Hvedebrødsdage.

Der var ingen Grund til at trække Bryllupet ud. Vielsen fandt Sted i al Stilhed, som det var Brug dengang baade her i Danmark og i Schweiz. Den 5. Marts kørte de nærmeste i to lukkede Vogne ud til Landsbyen Könitz Kirke, hvor Handlingen gik for sig. I den ene Vogn sad Sofie med sin endnu ungdommelige Moder, sin Søster Emilie og Baggesen, i den anden hendes Fader, en Tante, Veninden Grietli Gruber og Vennen Adam Moltke. To Gejstlige var til Stede. Sofies Brudekrans var flettet af dennes intimeste Veninde Grietli.

Man maa antage, at Handlingen efter reformert Vis var ganske enkel. Baggesen fortæller kun et lille Træk fra den. «Da Velsignelsen var udtalt over os, og Sofie, Haand i Haand med mig, gik fra Alteret og nærmede os Grietli, da saa' jeg denne uskyldige Pige, der før havde opbudt alt sit muntre Vid for at muntre min Brud, dødbleg og med et konvulsivisk Skrig styrte sig i hendes Arme midt i Kirken. «O!» raabte hun, «o! gør hende lykkelig! Hun forlader mig!» Indtil dette Øjeblik havde alle holdt sig temmelig kækt, men nu tabte de alle Besindelsen, Moder og Tante, Moltke og jeg og Sofie og begge de Gejstlige med os — ja, saa dybt rystede mig dette Optrin, at jeg næsten ønskede det alt ugjort!»

Dette Venindens uvilkaarlige Udbrud kunde nok stemme til Alvor. Thi den saare alvorlige Side ved Sagen var jo den, at den 21aarige Pige, som havde givet sit fulde Hjerte til Baggesen og faaet Kirkens Velsignelse til Foreningen, dermed havde lagt hele sin Fremtid i hans Hænder. Hidtil havde hun alle Dage levet i sin Families Skød, var voxet op i nedarvede gode Traditioner og var ukendt med, hvad den store Verden byder. Baggesens Karaktér kunde hverken være hende eller hendes nærmeste ukendt. Paa den ene Side havde hun erfaret hans gode og trofaste Sind og hans dybe Kærlighed til hende, hans usædvanlige Begavelse var heller ikke skjult for hende, skønt Sproget lagde en stor Hindring i Vejen for fuld Forstaaelse. Men hun havde ogsaa lært at kende det kviksølvagtige ved hans Væsen, der kunde tvinge ham fra den ene Yderlighed til den anden, fra nagende Melankoli og fortvivlede Tanker til overgiven Glæde. Det er altid et Vovespil at give sig et saadant Menneske i Vold og blive hans Ledsager paa Livsrejsen. At denne vilde blive labyrintisk, vildsom og bugtet, havde han, der var et meget reflekterende Menneske, nok en Tanke om, men heldigvis for Sofie Baggesen var hun saa ureflekteret, at det voldte hende ingen Bekymring. Det ukendte og nye Liv i et vildfremmed Land kunde vel ængste hende, men hun følte, at der var ét, som kunde bære hende over alle Bjerge og brusende Vande, og det var Kærlighedens Fjederham. Hun havde den Tro til sin Vens Kærlighed, at den vilde slaa til. Og vi maa tilføje, at denne hendes Tro blev ikke beskæmmet. Naar de rette Ægteskaber sluttes i Himlen, saa var dette Tilfældet her. Det blev lykkeligt, uagtet Modgang ingenlunde kom til at mangle. Da Ægteskabet efter 7 Aars Samliv opløstes ved Døden, da havde de begge højt bevidnet den uafbrudte, aldrig formørkede Lykke, de havde fundet i hinanden.

Efter Bryllupet boede det nygifte Par hos Forældrene i Bern, og Tiden var meget optaget med nye Gratulationer

og Visitter i Anledning af Bryllupet. Men da de en smuk Foraarsdag med nogle Venner spadserede ud til Sandrin, hvis Beboere om Vinteren var flyttede ind til Byen, blev de saa indtagne af Stedets idylliske Beliggenhed, at de ved Hjemkomsten bad om og fik Tilladelse til at flytte derud med en Pige. Sandrin laa ved Foden af Bjerget Gurten lige ved Aares Bred og med stor Udsigt til Berneralperne. Landsbyer og Gaarde laa rundt omkring, Smaaskove manglede ikke, Vandspring i Gaard og Have fornøjede Øre og Øje. Den 29. Marts spaserede Ægtefolkene derud, ledsagede af deres nærmeste Venner, under megen Munterhed. Da Vennerne havde forladt dem, ordnede de deres Sager, nød et lille landligt Maaltid, prøvede Klaverets og Fløjtens Klang i Havesalen, læste et Æventyr af Tusind og én Nat og holdt endelig deres Aftenandagt. Ude skinnede Maanen med betagende Glans paa hele Landskabet ligefra Schreckhorn til Jomfruen. De var glade som Børn.

Næste Formiddag skrev Baggesen et begejstret Brev til sine Velyndersker Charlotte Schimmelmann, Sybille Reventlov og Louise Stolberg, som endnu er til at læse.

Efter Bordet fik de Besøg af Moltke, gjorde derefter en Tur til en lille Skov i Nærheden og fandt ved deres Tilbagekomst de to værdige Mænd Senator Fellenberg og Schultheis Sinner siddende paa Bænken udenfor Døren, hver med sin Bog i Haanden. Baggesen læste nu nogle Breve for dem fra hans formaaende Veninder i Danmark, hvilke Hr. Fellenberg fandt at være rene Mesterværker af Breve. Da disse Herrer vare fulgte et Stykke paa Vej til Bern, gik Baggesen bagefter ind til Byen og saa' til flere af Familien, kom tilbage og traf Sofie skrivende paa et Brev til Fru Pram, hvorover han blev meget glad. Det laa ham stærkt paa Sinde at se Nutiden venligt forenet med Fortiden.

Langfredag helligede de unge Ægtefolk til Andagt og alvorlige Betragtninger; om Aftenen læste Baggesen Zolli-

kofers: Die Feyer des Todes Jesu, og de besluttede at gaa til Alters Paaskesøndag.

Dagen efter var det Betragtninger af en anden Art, der lagde Beslag paa dem. Sofie var nemlig ked af, at Baggesen ikke havde talt med hende om sine Bestemmelser for Fremtiden og det Embede, han skulde have i København. Hun syntes, at det var underligt, at han gemte dette for sig selv og ikke meddelte hende derom. Med megen Varsomhed og Ømhed kom hun frem med denne Sag, som hun syntes ogsaa angik hende, og vi maa fuldstændig give hende Medhold. Men denne Sag, der nu vilde være en Selvfølge blandt alle dannede Mennesker, var det ingenlunde paa hin Tid, da man endnu havde saa meget af de gamle Forestillinger om Kvindens underordnede Stilling. Baggesen anslog derfor en overordnet Tone i Form af en faderlig Moraliseren, for med Vilje ikke paa nogen Maade at slaa noget af i sin Stilling som Ægteherre, og Sofie var saa god og lod sig saa let sige, at der ingen Misstemning blev derved.

Det var nu, skønt i Begyndelsen af April, blevet et ganske andet Vejr, end da Brudeparret flyttede til Sandrin. En isnende Bise, en Nordost-Vind, bragte fuldstændig vinterlige Fornemmelser. Sofie manglede Brændsel, og havde ondt ved at faa deres The og Chokolade kogt. «Hun løb fra Stuen ud i Køkkenet, i Gaarden og rundt omkring i den strænge Kulde for at gøre det til Gavns,» fortæller Baggesen, «men det nyttede ikke. Jeg savnede hende omsider og løb ud for at opsøge hende; efter lang Leden og Kalden, fandt jeg hende omsider i Gaardkonens Køkken, kogende Chokoladen.»

«Efter Middag pakkede vi ind, lukkede til, og i stærk stormende Bise spadserede vi til Bern». Hermed ophørte Sandrin-Opholdet. To Dage efter var det den aarlige Højtidsfest i Bern, der om Formiddagen fejredes med Bryden og Væddekamp, om Eftermiddagen med Optog af de forskellige Stænder.

Baggesen havde besluttet at gøre en Fodtur i Schweiz. tildels fordi det meget Familieskab opslugte al hans Tid. men Forberedelser til Hjemrejsen til Danmark gjorde, at han først kom afsted den 18. April. Han foretog den sammen med en Søn af Sinner og to Brødre Kirchberger, men uden Moltke, der var syg og blev rolig tilbage paa et Landsted ved Bern.

Turen gik over Thunersøen, Interlaken, Brienzer-Sø. Brünnigbjerget til Vierwaldstädter-Søen med de bekendte Steder: Rütli, Tells Kapel, Flüelen og Altorf, hvor Baggesen med stor Glæde traf sin brave Fører fra ifjor, Bonifacius. Denne jublede da han hørte, at Baggesen var bleven gift med den skønne unge Pige fra Thunersøen.

I Schweiz saa' Baggesen en Folkeforsamling paa 4000 frie Bønder, saakaldte Landamaner, som sad paa flakte Træstammer i Kredse under aaben Himmel paa den grønne Eng. Medens disse talte, valgte, dømte og raadslog, stod en Skare paa flere tusinde ikke stemmeberettigede Bønder uden om dem og hørte til.

Over Einsiedeln, der gjorde et afskrækkende Indtryk paa Digteren, gik Turen til Bodensøen og Rhinfaldet, som aldeles overvældede ham. I Olten skiltes han fra sine Bernervenner, som herfra drog lige hjem, medens han fik Selskab af to lærde Mænd, Proff. Thaddæus Müller og Orell. Den første overbragte ham Breve, som han havde faaet i Bern, baade fra Sofie og hendes Moder. Af det sidste saa' Baggesen, at Sofie havde været meget syg i Retning af et Blodtab. Herover blev han aldeles overvældet af Smerte og Angst. Saasnart han var alene, kastede han sig paa Knæ og bad under brændende Taarer. For ham var det i Øjeblikket, som om Brevet indeholdt Sofies Dødsdom.

Baggesen lejede en ung Bonde til saa hurtigt som muligt at køre ham til Bern. Undervejs udøste han sit Hjerte for denne, og da han fandt Deltagelse hos ham,

gav han ham det dobbelte af, hvad han forlangte, foruden sin Snustobaksdaase, som han havde købt i Pyrmont. Saaledes kom Baggesen brat hjem fra Udflugten og blev snart trøstet ved at finde, at Sofies Tilstand ikke mere indgød nogen Frygt.

Det var den 19. Maj, at Baggesen atter kom til Bern.

5.

Rejse mod Danmark.

Den 7. Juni 1790 kørte Baggesen og hans Hustru ud af Berns Port, og den 19. Oktober kørte de gennem Vesterport ind i København. Det var saaledes omtrent $4^{1}/_{2}$ Maaned, deres Hjemrejse varede, og vel kunde de nok have gjort den paa kortere Tid, men ikke i synderlig Grad, naar de ikke skulde lide under det. Rejsen gik paa den Maade, at de anskaffede en nogenlunde magelig Rejsevogn, som var rummelig nok til at medføre mangfoldige Smaating foruden Garderoben. Den meste Tid maatte de leje Firspand, en enkelt Gang endog Sexspand, hvor Vejene var altfor usle. At blive gennemstødt, trods det, at Overvognen hang i Remme, kunde ikke undgaas, og man kan være vis paa, at Rejsen ofte var en sand Lidelse. Det er intet Under, at vi høre, at snart Baggesen, snart Sofie, snart de begge var meget ilde tilpas. Hver Aften og Nat maatte der overnattes, tit i mer end tarvelige Kroer. Der er intet underligt i, at den Rejse, som nu til Dags kan tilbagelægges i to Døgn, den Gang kunde tage 4 Maaneder. Og hvad kostede ikke en saadan Tur gennem en stor Del af Europa!

Det var en dejlig Sommermorgen Kl. 4, da Baggesens, ledsagede af et Par Venner, kom hen til «Falken», hvor han i sin Tid havde boet, og steg ind i deres Vogn. Den smertefulde Afsked var taget Aftenen forud, og det var befalet Kusken, at han skulde køre saa stærkt han kunde,

forbi det Hallerske Hjem, at de ikke skulde forstyrres. Den gamle Fader var dog allerede oppe, stod i det aabne Vindue, tog sin Nathue af og rakte det graa Hoved langt ud, vinkede og kyssede ad dem. Saa rullede de ud af det kære Børn. Hele Naturen straalede dem i Møde i al sin Ynde, Køerne græssede i Engene, Skovene vinkede saa indbydende, Bækkene rislede, og over alt dette tronede Bjergkæmperne majestætisk, fremfor alle Jomfruen langt borte. Hvorledes Sofie var til Mode kan man tænke sig, en Taare rullede ned ad hendes Kind, da hendes Øje hvilede paa Bjergene; hun frygtede for, at hun aldrig mere skulde se sit Barndoms elskede Hjem, Forældre, Venner og det liflige Schweizerland.

Søsteren Henriette og Moltke fulgte dem lige til St. Urban. Rejsen gik videre til Zürich, hvor Lavaters ventede dem, og hvor de gjorde et langt Ophold. Baggesen havde paa Udrejsen aflagt et kort Besøg hos ham; nu da han var bleven en halv Schweizer, skulde det blive grundigere, og Lavater længtes ogsaa efter ham og Albr. v. Hallers Datterdatter. Lavater (Navnet udtales Láfater, med Tone paa første Stavelse) var 49 Aar gammel, og han var Sognepræst ved St. Petri Kirke, som ligger midt i den gamle Del af Zürich. Denne ualmindelig begavede Mand havde det kærlighedsfuldeste Hjerte imod alle og besad en sjælden Evne til at udnytte Tiden. Han skrev det ene Værk efter det andet, var utrættelig i at besøge og hjælpe sin Menighed, men hans Brevkorrespondance var næsten det forunderligste af det hele. Mange Sjæle rundt om i Europa søgte skriftlig til ham som deres Skriftefader. Ogsaa her til Danmark strakte Lavaters Indflydelse sig, skønt han dengang ikke havde været her; adskillige bekendte Personer her gjorde ham til deres Sjæles Fortrolige. Saaledes Baggesens Veninder Fru Frederikke Brun med det fulde Hjerte, som hun ingen Røverkule gjorde af, og Grevinde Schimmelmann, der var mere forbeholden. Lavater stod dengang paa sin Berømmelses Højdepunkt, skønt hans skarpe Angreb paa den da saa

mægtige Rationalisme havde lagt ham ud med mange. Lad der ogsaa have været noget ved ham, som kunde friste til Satire, han var dog et af de sjældne Mennesker, som ere Aabenbaringer fra en højere Verden. Og som hans Liv, saaledes blev hans blodige Død 1801.

Baggesen og Sofie havde stor Glæde af deres flere Ugers Besøg hos ham. Den sidste Dag i Zürich tilbragtes med en Tur op til Toppen af Bjerget Lageri udenfor Byen. Tidlig om Morgenen kaldte Lavater udenfor deres Dør: «God Morgen, god Morgen, vaagner I kære Sjæle, god Morgen,» saaledes lød hans kærlige Stemme. Kl. 9 kom de afsted. Lavater var altid meget meddelsom, og det fattedes aldrig paa Stof. De talede om religiøse Æmner, om Børneopdragelse, endelig om Göthe, der før havde været hans Ven, men nu udelukkende var kritisk stemt imod Schweizerpræsten. I en Stenhytte oppe paa Toppen skrev Lavater Breve, som Baggesen skulde medtage paa Rejsen, og Erindringsord i deres Stambøger. Derefter nød de et Middagsmaaltid, som de selv førte med sig, hvorefter han lod dem læse nogle Breve fra bekendte Personer, som han skulde besvare. Baggesen gjorde sit gamle Kunststykke at bestige den mest farlige Klippespids, hvilket gjorde de andre nervøse, og aldeles i hans Stil var det her at udbryde: «En Gang i mit Liv staar jeg dog over Lavater!» Om Eftermiddagen skrev de Breve ved Bordet i Stenhuset, bagefter sværmede det unge Ægtepar i den store Natur og blev to Gange overraskede af Lavater i øm Henrykkelse. Det var aabenbart, at denne kom til at sætte megen Pris paa den følelsesfulde Baggesen, men endnu mere paa Sofie, saa han mente, der næppe kunde findes en mere indtagende Kvinde end hende. Da de var komne tilbage til Zürich, krydrede baade Lavater og Baggesen Aftensbordet ved muntre Anekdoter.

Næste Morgen fandt Afskeden Sted under megen Bevægelse. Men da de rullede ud gennem den yderste

Stadsport, stod til deres store Forbavselse Lavater der, strakte sine Hænder ud imod dem og velsignede dem.

Da Lavater 1793 besøgte Danmark, traf han ikke Baggesens dér. Mens Schweizeren rejste til Danmark, drog Danskeren til Schweiz og de krydsede hinanden uden at vide af det paa Lyneburger-Heden.

Paa Vidererejsen besøgte Baggesens Rhinfaldet, om hvilket Sofie bemærkede: «Det er en flydende Gletscher». Nu gik Rejsen op igennem Baden, hvor Schwarzwald henrykte dem begge, og de var ikke uenige om, at disse Bjerge overgik Alperne i Ynde. Sofie foretrak i det hele det blidere fremfor det vilde; hun vilde hellere rejse i Dalene end oppe paa Bjergene, «thi», sagde hun, «paa Bjergene ser man saa stolt ned; i Dalene omringer Naturen os mere fortroligt, med renere Kærlighed.» Som Følge af hendes Naturbetragtning holdt hun mere af Floder end Søer; de smaa Bække med deres Rislen og Sladren tiltrak hende allermest. «Ved Floderne tænker man stedse paa, hvor de komme fra og hvor de ile hen», sagde hun.

Den 3. Juli var de i Karlsruhe, den lyse, venlige Hovedstad, hvor de besøgte og fik Besøg af den bekendte Hofraad Schlosser. Baggesen gjorde i fuld Galla en ærbødig Visit hos Markgreven af Baden Karl Frederik, en Mand paa 64, der saa' ud som han kun var 40 Aar, en Fyrste fuld af Retsind og kristelig Fromhed, bekendt for, at han gav Jung-Stilling et Hjem hos sig paa hans gamle Dage. Baggesen læste i hans Øje, at «han var Bondens Ven og Fader.»

At rejse denne Vej gennem Tyskland uden at gæste Mannheim var Baggesen umuligt. Denne Stad med sit gode Theater var mange literære Københavnere bekendt gennem Rahbek, der havde opholdt sig dér i længere Tid; ogsaa Baggesen havde besøgt det paa Nedrejsen det foregaaende Aar. Beck og Iffland var Hovedmændene for Theatret, dem besøgte de og saa' deres Spil, men Sofie var saa henrevet ved at høre Haydns Symfonier, at hun

derover glemte Skuespillet. Forresten syntes de begge særlig godt om Iffland med hans uaffekterede og dog fine, hjertelige Væsen.

Mange skønne Egne kørte vore Rejsende igennem og mange gennemvandrede de paa deres Fod, medens Vognen sneglede paa de gruelige Veje, eller den gik i Stykker. Men de var unge nok til at tage Uheldene let, og til Gengæld nød de med Henrykkelse Naturens afvexlende Skønheder. Hvilken Fornøjelse var det ikke, naar de i det fjerne opdagede en Stad med høje gothiske Taarnspidser, og de væddede, om det var en gammel Rigsstad; eller de fandt en lille Bæk, som randt afsted i uophørlige Slyngninger, og de siden opdagede, at det var en gammel Bekendt, som de før havde truffet længere Syd paa. En Gang, da de vandrede nærved Werra i en hyggelig Dal, morede de sig med at forbedre Vejvæsenet ved at sanke Stene og opfylde de dybeste Hjulspor med dem. Et Sted fandt de i en stor Skov en Plads, der kunde minde om at have været et Sted, hvor guddommelige Væsener fordum steg ned, og hvor henrykte var de ikke, da de kom op paa det højeste Punkt i Skoven og dér fandt den vidunderligste Udsigt over smaa Lunde og store Skove, større Byer og smaa Landsbyer og dertil den dejligste sommervarme Luft, som de dobbelt frydede sig ved, da det i mange Dage havde været regnfuldt.

Som de allerbedst en Dag vandrede foran eller bagefter Vognen og kom op paa en Bakke, saa' de pludselig et Slot med højt Taarn og Tinder hæve sig op over Skovene. Det var Wartburg. Her oppe dvælede de længe. «Jeg vil,» sagde Baggesen, «tage dette Stykke blækplettet Kalk med til min Moder, hun holder saa meget af Luther.» — «Det gør jeg ogsaa,» svarede Sofie. «men hans Blækpletter holder jeg ikke af.» — Forøvrigt bemærker Baggesen meget rigtigt, at det gjorde ham ondt, naar Claudius synger:

Thüringens Berge zum Exempel bringen
Gewächs — sieht aus wie Wein,
ist's aber nicht! Man kann dabei nicht singen,
dabei nicht fröhlich sein,

thi vel har han i Grunden Ret, hvilket ogsaa Sofies Udbrud: «Skal det være Vin?» bekræftede, men man kan dog ikke rejse igennem Thüringen uden at synge og juble og være vel til Mode.

Den 21. Juli ankom Baggesens til det klassiske Weimar, for hvis Skyld de havde gjort en stor Omvej. Det var naturligvis umuligt for en Digter at tage forbi denne lille By, der rummede saa megen aandelig Storhed, og hvor først og fremmest Göthe, Wieland og Herder boede. Men det var en alt andet end glædelig Tilstand, hvori de holdt deres Indtog. Baggesen var bleven i ualmindelig Grad angrebet af sit gamle Onde, Krampen i Forbindelse med Hovedsmerter, og Sofie var ogsaa syg. Triste i Hu tog de derfor ind paa den alt andet end hyggelige Gæstgivergaard. Fremfor alle vilde Baggesen hilse paa Wieland, som var hans Yndlingsdigter, medens Göthe ikke nær i den Grad havde fængslet ham. Baggesen var i Grunden en Discipel af Wieland, og i sin «Holger Danske» havde han nylig efterlignet ham. Nu maatte han, mod i Hu, nøjes med at sende ham en skriftlig Hilsen, hvori han udtrykte sin og sin Hustrus Beundring for ham, men tillige sin Beklagelse over, at en heftig Sygdom forbød ham at komme derhen. Imidlertid maatte Baggesens indrette sig efter Omstændighederne i Værtshuset; da der kun var én Seng, redte Sofie sig et Leje paa Sofaen af deres Klæder, og hendes egen Daarlighed hindrede hende ikke i ofte at staa op om Natten og hjælpe ham. Heldigvis varede deres ubehagelige Stilling ikke mere end 3 Dage. Wieland, som havde været borte fra Byen, kom af sig selv hen i Værtshuset, og ved hans hjertelige, deltagende Væsen og opmuntrende Tale lysnede det strax for det unge Ægtepar. Men endnu mere blev der Solskin i deres Ansigt, da Wieland snart

efter sin Bortgang vendte tilbage med Invitation fra sin Hustru om, at de vilde logere hos dem, saalænge de opholdt sig i Weimar, da de dér kunde have det bekvemmere. Det gjorde de da, og skønt Baggesen endnu fik et Par Anfald af sin Krampe, blev alt snart godt med dem begge.

Et Brudstykke af et Brev fra Sofie til Hjemmet sætter os videre ind i Forholdene: — «Jeg vil nu endelig komme til det Sted, hvor vi egentlig ere, men hvor du allermindst kan formode os, ligesom vi heller ikke selv havde ventet det — kort i Huset hos Hofraad Wieland, denne Afgud for alle følende Mennesker, der have læst hans Digte, og som behager endnu mer ved sin frimodige, kærlige Tale. Du erindrer, hvor megen Fornøjelse han har forskaffet os ved sin dejlige, underholdende Oberon, og jeg regner endnu blandt mine lykkeligste Timer dem, vi tilbragte med dens Læsning i Efteraarsaftenerne paa Sandrin. Nu ser jeg ham selv og hans stille, huslige Frue, som er lille og mager, men højst interessant, og som han stedse elsker med Tilbedelse. Igaar, da han forelæste os nogle Steder af Oberon, dér hvor Eremiten fortæller om sin stille Lyksalighed henimod sit Livs Ende, tog han hendes Haand og sagde: «Dig, du Guds Engel, kan jeg takke for disse Følelser», og hun svarede ham med kærlige Taarer. Hun er ogsaa ret en from Englesjæl, og nu hendes Børn, hvor enkle og elskværdige ere de ikke! Nu har hun kun fire Sønner tilbage, som alle ere omtrent lige store — nogle ret ukunstlede, men aldeles forskellige Drenge, som han kalder Aftrykket af sine Idealer, og saa fire Pigebørn foruden tre, der ere gifte. Den ældste af disse fire er en Lotte, 14 Aar gammel, et blidt, kærlighedsfuldt Væsen, derpaa komme de fire Sønner, saa to Smaapiger, som ere lutter Godhed og Tjenstagtighed, og endelig den yngste, en lille Louise paa ét Aar, som i Nydelighed og Elskværdighed aldeles tilfredsstiller den store Digters Ønske. Det er ret en lille Rezia. Idag blæste min Mand paa Fløjte; med ét greb hun den i

sine smaa Hænder og sang de nydeligste Toner dertil.« — Wieland skrev paa samme Tid om Sofie, at hun er en mærkelig Forening af en uddannet Forstand med den fuldkomneste Schweizer-Naivetet.

Wieland var dengang 57 Aar gammel, og det var gaaet ham som mangen en anden, at pietistisk Paavirkning i Ungdommen havde drevet ham fra Kristendom hen til Fritænkeri. Som ung havde han tilbragt flere Aar i Schweiz, og Rousseaus senere Veninde Julie Bondeli i Bern havde paavirket ham stærkt. Siden 1772 levede han i Weimar som Opdrager for Hertugindens to Sønner. Wieland har oversat Shakespeare og udgivet en Mængde selvstændige Digterværker. Det lette og legende, det satiriske og romantiske var især hans Felt; hans Svaghed er, at meget af hans uhyre Produktion er Efterligning. Undertiden strejfer han saa langt ind paa det slibrige, at han selv skal have sagt, at hans Døtre maatte først læse ham helt, naar de var gifte. Oberon (fra 1780) er et af hans bedste Værker. Wieland døde lignende som Klopstock og Goethe først som otti Aars Olding. I sit private Liv var han en elskværdig Mand, saaledes som vi se ham træde op overfor Baggesen. Paa denne har Wieland haft en stor og, som Baggesen siden erkendte, en ret skæbnesvanger Indflydelse.

En af Dagene gjorde Wielands med deres Gæster — Baggesen havde nu hjemmefra faaet Titelen af Professor — en Lysttur i to Vogne til Diefurth, hvor Enkehertuginde Amalie havde Sommerophold. De spadserede dér i den smukke Have, og Wieland fortalte vor Digter om den Maade, hvorpaa han studerede og hans Værker blev til. Paa en smuk Plet holdt de et landligt Maaltid af Brød og Mælk, og Sofie satte en Blomsterkrans paa hans Hoved. Just da de vilde ty til deres Vogne, fordi Aftenluften blev sval, mødte de i Slotsporten Hertuginden med sine Damer og Kavalerer. Wieland forestillede altsaa Professor Baggesen og derefter hans Hustru, men skønt denne som Schweizerinde ingenlunde forstod at neje paa hoffähig

Maade, som Tyskerne, og ligeledes svarede ret frit og utvungent, indlod Hendes Durchlautighed sig dog paa en hel Samtale med Baggesen om Italien, som hun nylig var kommen hjem fra. Baggesen fandt, at hun var majestætisk med store junoniske Øjne.

Indtil langt ud paa Natten underholdt Wieland sine Gæster med Oplæsning, og bagefter maatte Baggesen ligesom den foregaaende Aften fortælle sine Rejseæventyr i Schweiz og ved Udflugten til Paris.

Medens Baggesen ikke gjorde Göthes Bekendtskab, da han ikke var hjemme, blev han ret fortrolig med Herder. «Sjældent», skriver Baggesen, «vilde tre Par Mennesker kunne henleve mere nydelsesrige, himmelske Dage, end dem, Wieland, Herder og jeg med vore tre Koner tilbragte her.» Herder var jo Gejstlig, og den begavede Mand var altid Fyr og Flamme. Begivenhederne i Frankrig afgav Stof nok til Tankeudvexling med Baggesen, der ogsaa var Fyr og Flamme. Det var ogsaa heldigt, at den ildsprudende, men gode Fru Herder var henrykt over Sofie.

En lille Afbrydelse i disse Dages aandelige Slaraffenliv blev der for Baggesen derved, at han en Dag maatte tage til Gotha for at aflægge sin Reverens hos sin Velynder Hertugen af Augustenborg, der opholdt sig dér med sin Gemalinde, den 19aarige Louise Augusta. Hertugen var overmaade velvillig mod Baggesen, som kun havde Grund til at glæde sig, men denne var dog vel tilfreds med at kunne slippe saa tidlig tilbage til Weimar, at han kunde gaa til Bords med den Wielandske Familie og sin Sofie.

Mere virkelig Fornøjelse var der ved en Udflugt til Jena et Par Dage efter. Dér boede Wielands Datter Sofie, gift med den filosofiske Professor Reinhold. Ligefra det Øjeblik, da Baggesen satte sin Fod i Reinholds Hus, følte han sig sympathetisk draget til ham. Reinhold var 32 Aar, altsaa 5—6 Aar ældre end Baggesen. Oprindelig Katholik fra Wien, var han kommet til Weimar

og bleven Medarbejder ved Wielands Tidsskrift «Deutscher Merkur». Som Filosof sluttede han sig fra først af til Kant, siden til Fichte, og han bragte deres Systemer videre. I det hele var Reinhold en Filosof, som selv i hin paa Filosoffer saa rige Tid indtog en betydelig Plads. Baggesen, som havde særdeles Anlæg for Filosofi, fandt i Reinhold en af sine allerbedste Venner. Han hørte strax en Forelæsning hos ham og erklærede, at han var den eneste Professor, der havde henrevet ham. Indtil langt ud paa Aftenen fortsatte de deres filosofiske Samtaler om Forbindelsen mellem Poesi og Filosofi, indtil Wieland foreslog dem at være lidt prosaiske og idiotiske foreløbig, medens de holdt Maaltid. Bagefter da Damerne og Wieland tidlig havde trukket sig tilbage, fortsatte de to Herrer Diskussionen til langt ud paa Natten. De var lykkelige over at have fundet hinanden og sluttede efter hin Tids overstrømmende Maade Venskabspagt for evig. Denne holdt dog godt, og selv om der i en senere Periode var nogle Vanskeligheder, vedblev de to at afgive et smukt Exempel paa udholdende Broderskab til deres Død. Baggesen havde saaledes paa sin Labyrintrejse erhvervet sig en elskelig Hustru til Livsledsagerske og derpaa en trofast, aandelig ligestillet Ven. Denne sjældne Lykke skønnede han ogsaa paa.

Næste Dag hørte Baggesen en ny Forelæsning om Æsthetik, og derefter spadserede hele Selskabet under munter og aandrig Samtale i Lystanlæget ved Jena, det saakaldte «Paradis». Sofie fængslede dem alle ved sin naive Vittighed, ligesaa meget som Baggesen bagefter underholdt dem ved sine Matroshistorier, der vare ukendte hernede i Tyskland. Baade Wieland og Reinhold sad i én Latter. Som Modsætning henrev Fru Reinhold dem bagefter ved sin følelsesfulde Sang og Spil.

Først den følgende Dag kørte Wielands hjem alene. Baggesen var aldeles betagen af al den Glæde, han nød i disse Dage, og ved Venskabet med alle de nye, kærlige og interessante Mennesker, han havde truffet. «O Gud!»

udbryder han: «hvormed har jeg fortjent, at du oplod denne Salighed for mig!» Men nu skulde de skilles fra Wielands! De var meget bevægede paa begge Sider, snart saa' Wieland paa ham, snart paa Sofie, trykkede hans og kyssede hendes Haand, Taarerne strømmede ned ad Wielands Kinder, Følelsesmenneske som han var; han kastede sig tilsidst til Baggesens Bryst, og saa rullede Vognen bort med dem!

Reinhold foreslog, for at adsprede dem, at de skulde aflægge Visit hos Schiller, og de gik alle derhen. Schiller var det foregaaende Aar bleven extraordinær Professor i Historie med en ussel Løn paa 200 Rdlr.; den 31aarige Digter havde ligesom Baggesen giftet sig iaar. Hans Frue Charlotte, yndig og elskværdig, modtog de besøgende i det æsthetisk smukke Hjem. Schiller, som ogsaa strax kom til Stede, gjorde Indtryk ved sin høje Skikkelse, sit blege, fregnede Ansigt og sit gulrøde, ufriserede Haar, men fremfor alt ved sit gennemborende Blik. Alt i alt var han egentlig en smuk Mand med ædle Ansigtstræk, men han vansiredes for Øjeblikket ved en stor Tandsvulst og maatte holde et Tørklæde for Munden.

Skønt Schiller var saa ung endnu, havde han allerede en betydelig Digtervirksomhed bagved sig. Hidtil havde han mest været Dramatiker, og «Don Carlos» var det sidste af den Slags Værker. Nu var han begyndt paa sin anden Digterepoke, til hvilke hørte de historiske Arbejder over Nederlandenes Frafald og Trediveaarskrigen; denne sidste beskæftigede ham for Øjeblikket.

Schiller var meget venlig, men i Grunden en tilknappet og ingenlunde meddelsom Mand, en fuldstændig Modsætning til den gemytlige Wieland og til Baggesen. Da han led meget af sin Tandpine, underholdt hans Frue Gæsterne med Klavérspil; for Schiller var Musik en lukket Bog. Skønt Besøget kun var kortvarigt, fik det dog vidererækkende Følger, end man skulde have troet. Paa Hjemturen satte nemlig Reinhold sin danske Ven ind i Schillers mislige Stilling; han var meget flittig og maatte

væsenlig leve af Boghonorar, men da han havde en Svaghed for at leve elegant, kunde det langtfra slaa til. Dette, som Baggesen meddelte sine Velyndere i København, gav siden Anledning til, at Schiller ved Prinsen af Augustenborg og Schimmelmann fik en aarlig Understøttelse paa 1000 Rdlr. Baggesen troede forøvrigt, at hvis ikke Nødvendigheden drev Schiller, vilde han høre op med at forfatte, og selv om hans Higen vilde drive ham til det, vilde Værkerne blive liggende i hans Pult, da han aldrig kunde tilfredsstille sig selv. I Begyndelsen af det næste Aar faldt Schiller i en heftig Sygdom, og siden den Tid blev han aldrig rask.

Fire indholdsrige Dage varede Opholdet i Jena. Om Eftermiddagen den 7. August afrejste Baggesens ledsagede af Reinholds til Dornburg ad den smukke Vej langs Saale. I Værtshuset, hvor de steg af, læste Baggesen endnu et lille Skrift af Lavater for dem, og da han mærkede, hvor indtaget Reinhold var i et Portræt af Schweizerpræsten, som denne nylig havde foræret ham, raabte Baggesen: «Det er mig det kæreste af alt, hvad jeg ejer til Erindring om Lavater, men du skal have det. Med Glæde giver jeg dig det,» idet han kyssede ham. Reinhold vilde ingenlunde tage imod det, men den ædelmodige Strid endte med det Løfte, at Baggesen skulde sende ham en Kopi af det.

Saa tog de Afsked med hinanden, lige dybt følt af alle fire Parter. Sofie f. Wieland og Sofie f. Haller var lige gamle med kun 10 Dages Forskel, og Reinhold og Baggesen var nær beslægtede ved «Wahlverwandschaft». De følte sig som et sammenhørende Firkløver, og senere føjede det sig saa, at de virkelig kom til at bo sammen. Under den dejligste Solnedgang, der farvede hele den vestlige Himmel i Purpur, drog Baggesen bort, idet han under Taarer trykkede sin Sofie til sit Hjerte og hviskede: «Dig har jeg dog, dig har jeg dog!»

12.

Fra Weimar til København.

Hidtil havde det været en ualmindelig rig og skøn Bryllupsrejse, rig paa Kærlighed og skøn ved Naturen, som straalede dem i Møde i sin Sommerpragt.

De drog nu til Leipzig, der næppe fængslede dem meget, da Baggesen brugte Opholdet dér mest til at skrive Breve, men den 11. August kom de til det ulige interessantere Dresden. De besaa' naturligvis dets Herligheder, men Guld- og Ædelstenspragten i «Das grüne Gewölbe» gjorde kun det Indtryk paa Sofie, at «man taber al forfængelig Lyst til saadanne Prydelser, naar man har set denne Samling, thi man føler, hvor lidet og subalternt alt det er, man selv kan komme i Besiddelse af». Billedgalleriet fængslede dem selvfølgelig. Her traadte Danmark dem første Gang i Møde, da en yngre Dame kom hen imod dem og sagde paa Dansk: «Det glæder mig at møde Dem her saa uformodentlig, Hr. Baggesen!» Og da denne maatte spørge om Damens Navn, fik han til Svar: «Justitsraadinde Hornemann!» Det var en Enke efter Justitsraad Hornemann f. Riegels, som var ledsaget af en ikke meget yngre Steddatter. Om Aftenen aflagde Baggesens Besøg hos hende og traf dér blandt andre Normanden Strøm.

En anden Dag besøgte de Hofmaler Graffs Atelier. Han var en Landsmaud af Sofie og havde sin Fornøjelse

af at følge med dem ud til Konsistorialraad Körner, Fader til den bekendte Digter, i Loschwitz, hvor de tilbragte en glad Aften ved Sang og Musik og Samtale med de interessante Mennesker, som de dér traf. Den følgende Søndag tilbragte de en dansk Formiddag hos Fru Hornemann, hørte derpaa den katholske Musik og Sang i Hofkirken og endte i en Have paa den anden Side Elben, hvor der var nogle smaa Klipper. Sofie beskriver Fru Hornemann saaledes: «Hun er en meget genialsk Dame med et meget dansk Udvortes (hun siger ikke, hvori dette bestod), et fint Ansigt, men en noget skæv Mund, der vilde klæde enhver anden ilde. Forresten har hun i sit 15. Aar giftet sig med en Mand paa 54, uden nogensinde at tænke paa, at han var ældre end hun, hvilket forekom mig meget mærkværdigt.»

En Dag besøgte de Pirna med det japanske Slot, hvor de kom til at se det kongelige Taffel, der gjorde et meget kedsommeligt Indtryk. Den 17. August forlod de Dresden om Aftenen og rejste hele Natten og videre frem de næste to Dage gennem som oftest kedelige og golde Egne, indtil de den 20. naaede Berlin. Her blev de til at begynde med skuffede i deres Haab om at faa mange Breve, thi der var kun et maanedgammelt fra Fru Haller. Baggesen meldte sin Ankomst bl. a. til tre Personer, som stod eller havde staaet Danmark nær. Den første af dem, som ilede med at opsøge Baggesen, var den geniale Komponist Kunzen, der havde forfattet Musiken til hans «Holger Danske», som havde gjort stor Lykke men efter to Opførelser var bleven henlagt paa Grund af den Fejde, som dette Stykke gav Anledning til. Kunzen opholdt sig paa denne Tid i Tyskland, men blev nogle Aar efter ved Schultz's Død Kapelmester ved det kgl. Theater i København. Han viste Baggesen nu en Del nye Stridsskrifter i «Holgerfejden», som denne endnu ikke kendte.

En anden dansk Bekendt, som af sig selv besøgte Baggesens paa Kunzens Foranledning, var Christian Günther Bernstorff, Søn af den berømte Minister

Andreas Peter, i hvis Hus Baggesen jævnlig kom. Christian var dengang 21 Aar og beklædte en Stilling som Legationssekretær i Berlin, hvor han Aaret efter blev Gesandt. Han var som de fleste af sin Familie et fint og smukt Menneske af ren og elskværdig Karaktér. Hvorledes han efter sin Faders Død styrede Danmarks Udenrigspolitik i den bevægede Tid i næste Aarhundredes Begyndelse, tilhører Historien. Hos ham, der da var ugift, tilbragte Baggesens en behagelig Aften, hvor dennes adelige Bekendte især var Stof for Konversationen. Efter Bordet dansede Grev Christian en «næsten uendelig» Menuet med Sofie til Kunzens Spil. Det var første Gang, at hun dansede som gift, og hun kunde vanskelig faa en behageligere Kavallér.

Ogsaa hos Kapelmester Reichardt, den i Steffens' og Øhlenschlægers Liv noksom bekendte Komponist, spiste de en Dag til Middag, men særlig hos Gehejme-Finansraad C. A. Struensee, ældre Broder til den henrettede, nød de megen Forekommenhed. Han var i en fornem Stilling og blev Aaret efter preussisk Statsminister, ligesom forøvrigt Christian Bernstorff langt senere endte med at blive det. I Struensees rige Hus kom de i stort Selskab, hvor Reichardt og Kunzen bl. a. spillede og sang af «Holger Danske». Og ved Struensees Forekommenhed kom de til at deltage i den berlinske aarlige Fest, som man kaldte «Fiskertoget». Alle de indbudte drog parvis i et langt, pompøst Tog ned til Floden (Spree), hvor de betraadte en meget lang, bedækket Gondol, som strax lagde fra Land med dem. Under stor Musik indtog hele Selskabet, ialt 52 Honoratiores, et Festmaaltid; derefter dansede de paa Gondolen, indtil Toget Kl. 7 atter parvis gik tilbage til Struensees Sted, hvor senere Dansen blev fortsat. Først sent kom Baggesens hjem, efter at Sofie havde vist sin Ungdommelighed ved ufortrødent at danse.

Den 31. August drog Baggesens under stadig Regn den kedelige Vej til Hamburg, efter at have kørt et Stykke over dansk Territorium ved Landsbyen Bergedorf.

Baggesen har meget anskueligt skildret sin Stemning, da han for første Gang betraadte det danske Rige med sin Brud. Alle hans Livsaander kom i Bevægelse ved Tanken om, at han nu drog ind i sit Hjemland. Endog Toldskiltet udenfor Bergedorf betog ham, fordi der paa det stod C. VII, saaledes at han kastede sig om Sofies Hals med Udraabet: «Vor Konge, vort Danmark!» Han betragtede alt omkring sig med barnlig Glæde og Nysgerrighed, blot fordi det var dansk. «Hvad hedder denne Landsby?» spurgte Sofie. — «Steinbeck». — «Hvem tilhører den?» — «Kongen af Danmark». Og triumferende kørte han med Sofie ind i den.

Dagen efter, den 1. September, skrev Sofie til sin Fader bl. a.: «Danmark er det eneste Land, der kan stilles ved Siden af Schweiz, og Schweiz er det, som jeg sætter højest af alle Lande; dér ere alle mine kære, ogsaa De, og alle mine Slægtninge— og her er den bedste dødelige født, med hvem Himlen har ført mig hid for evig at gøre mig lykkelig med ham i hans Land». Altsaa drog Sofie glad ind til sin Fremtid i Danmark.

Her ender den sidste Del af «Labyrintrejsen». Men vi véd, at de standsede i Hamburg, hvor der var gode Venner at besøge, særlig Klopstock og Elise Reimarus. Vistnok er Sofie bleven forbavset over Klopstock, som alle blev, der kun kendte ham som æthersvømmende Digter, thi han saa' overmaade prosaisk og spidsborgerlig ud. Meget træffende lignede Baggesen ham ved en Reseda med behagelig Duft, men forgemt; hans Stemme var svag, næsten uhørlig, han duftede af Tobak, men Manden var brav, og han havde altid en aandig Stræben. — Til Elise Reimarus, der samlede en stor Kreds om sig af aandeligt fremadstræbende Mennesker, hvilken var en Mærkelighed i en By som Hamburg, kom Baggesens ogsaa; Elise var som hele Slægten meget rationalistisk, men religiøs. Formodentlig besøgte Parret ogsaa den bekendte Skuespildirektør Schrøder; derimod var de ikke ude paa Herregaarden Tremsbüttel, der laa som en

Oase i en øde Egn 3 Mil Nord for Hamburg. Her levede Christian Stolberg som Amtmand med sin Frue, Louise f. Reventlow, Søster til de bekendte Landbovenner Chr. Ditlev og Johan Ludvig Reventlow. Allerede 1787 og siden paa Udrejsen havde Baggesen været her i en svag Tilstand, men særlig den begavede Frue havde taget sig meget af ham, da hun saa hans ypperlige Evner, og havde opdraget paa ham. Han erindrede, hvorledes Fruen næsten som et Omen havde vist ham et nyt Maleri, som forestillede en Udsigt over Thunersøen.

I Wandsbeck kunde Baggesens ikke nænne at køre forbi Claudius' Hus; han havde tidligere modtaget Baggesen med Udraabet: «Lever De endnu? Jeg havde allerede talt med min Kone om Liglagen, og om hvorledes vi skulde faa dem ud af Huset og begravet her.» Næste Gang havde Fru Claudius modtaget ham med det samme, hvoraf man ser, hvor daarlig Baggesen har set ud. Hvorledes Modtagelsen lød nu, da han kom med en Hustru, forlyder ikke, men hjertelig har den i hvert Tilfælde været.

Saaledes gik Dagene i Hamburg, hvor der var adskilligt at se og høre. Derpaa gik deres Vej op imod Kiel, og man kan formode, at de har aflagt et Besøg paa Emkendorf, hvor der ogsaa boede en Reventlow. Dennes Hustru Julie var en Søster til Schimmelmann, meget aandrig og en Ven af Bønderne. Det var en af de Herregaarde, hvor Claudius kom mest, og han plejede at kalde Fruen «Kanapé-Damen», da hun var svag.

Endelig kom de Rejsende til Kiel, hvor de gjorde en større Standsning. Her var fremfor alle Baggesens gode Ven Karl Cramer. Det var ham, som havde gjort sig bekendt ved sit begejstrede, noget komiske Værk over Klopstock «Er und über ihn», og det var ham, der havde gjort Baggesen en Bjørnetjeneste ved at oversætte hans svage Arbejde «Holger Danske» paa Tysk. Dette havde fremkaldt P. A. Heibergs Parodi «Holger Tyske». Cramer havde rejst en 3 Uger med Baggesen i den første Begyn-

delse af hans Labyrintrejse. Skønt der havde været Stof nok til Kurrer paa Traaden, var de nu fuldkommen gode Venner igen. Karl Cramer var et uroligt Hoved og blev afsat som Professor i Kiel 1794. Han døde som Boghandler i Paris.

Fra Kiel sejlede Baggesens til Fyn, en meget almindelig Route dengang, og her gjorde Sofie saaledes for første Gang nærmere Bekendtskab med Havet. Den 25. September kom de til deres fynske Hvilepunkt Trolleborg. Her havde Baggesen ligesom et andet Hjem. Gentagne Gange i 1787—88 indtil ind i 1789 havde han haft lange Ophold her, og mere og mere var han bleven behandlet som en Søn. Grev Ludvig Reventlow til Brahetrolleborg var ligesom sin betydeligere Broder Chr. Ditlev til Christiansæde paa Lolland en af Datidens Reformmænd, der dengang allerede havde ophævet Hoveriet paa sit Gods og nu af al Magt vilde hæve Skolevæsenet. Hans Frue var Sybille f. Schubart, Søster til Grevinde Schimmelmann; hun var ikke just saa begavet som denne, men mere hjertelig. Det var hende, der gav Anledning til Baggesens to smukke Vers om «Roserne, da jeg fik dem» og «da de visnede». Med Trolleborgerne havde Baggesen besøgt baade Christianssæde og Tremsbüttel 1787. Og med Grevinde Sybille og hendes Moder havde han om Vinteren studeret Bonnets Værker og Mathematik. Fra Opholdet paa Trolleborg denne Gang sammen med Sofie, maa vi indskrænke os til at meddele nogle Brudstykker af Breve[1]). Grevinden fandt, at Baggesen var bleven mere omsigtsfuld og ordentlig end før; han havde ytret til hende, at han nu interesserede sig for at leve, medens han før som oftest kun saa' en Nødvendighed deri. Og Greven skrev paa samme Tid om Fru Sofie: «Baggesens Kone vilde sikkert behage dig. Hun er ganske schweizisk, forguder aldeles ikke sin Mand, disputerer

[1]) Alle Brudstykkerne af Breve her og senere ere af: Efterladte Papirer fra den Reventlowske Familiekreds, 1—4, ved L. Bobé.

frisk væk med ham, men elsker ham meget. Proper er hun ogsaa og meget økonomisk, skønt opdraget i den store Stil. Hun er i den virkelige Verden aldeles ikke exalteret, undtagen naar hun taler om Schweiz, thi saa er hun helt Fyr og Flamme. . . . Ønsker Baggesen et Tilflugtsted, giver jeg dem det gerne her, thi de ere begge gode, og vi holder meget af dem.» — Baggesens Betragtning af Grevinde Sybille fremgaar af en Ytring som denne, at hun er sig selv lig i Regnvejr og Solskin, i Alvor og Skæmt, og Sofie følte sig aldeles hjemme hos disse hjertelige Mennesker, der kunde se bort fra Baggesens Forfængelighed og glæde sig over det meget gode hos ham og hans herlige Talenter og Dygtighed.

Fra nu af kan vi igen støtte os til Baggesens utrykte Dagbog.

Den 14. Oktober Kl. 6 forlod de Trolleborg og var før Kl. 12 i Nyborg, hvor de stod af hos Postholderen Rye, medens de lod deres Vogn bringe ned til Havnen. Forgæves ventede de dog paa, at Posten skulde sejles over til Korsør, hvad der end kan have været i Vejen, og fra Kl. 6 om Aftenen blev det Mørke og Storm, saa at de maatte overnatte i Nyborg. Tiden forslog de saa godt som muligt; Fru Rye var overmaade venlig og viste Sofie sine Guldsmykker og andre Herligheder; maaske hun ogsaa spillede paa Klavér for dem, thi Ægteparret dansede med hinanden for at holde Varme. Senere lavede hun Punsch og morede sig med at lære Sofie lidt Dansk. Postmester Brun bragte de tyske Aviser. Næste Dag begyndte alt andet end lovende, da det endnu blæste stærkt. Baggesen og Sofie kunde ikke drive det videre om Formiddagen end at gaa frem og tilbage paa Broen og se paa Postsmakken, der skulde overføre dem; siden gik de en Vending op paa Volden. Men Kl. 1 havde Vejret saaledes bedaget sig, at de kunde sejle afsted for en Fok. Sofie sad paa Dækket ved Baggesens Side og hældede sit Hoved til hans Bryst; skønt det var en haard Sejlads, var hun uden Frygt, men maatte et Par

Gange ofre til Neptun. Imidlertid gik det saa rask, at Kl. 3 laa de ved Broen i Korsør.

Her i Baggesens Fødeby gik de først op til Madam Bagger i Gæstgivergaarden og styrkede sig ved en Kop Kaffe. Her tog Schytte, formodentlig en Slægtning, imod dem. Derfra gik de hen til Baggesens Moder, der i nogle Aar havde været Enke. Hun var en brav Kone, som han havde mange gode Minder fra, tillige en pietistisk-kristelig Kone, som havde søgt at føre sit Barn frem paa den gode Vej. Dette var heller ikke mislykket, selv om Baggesen kunde slaa Volter; ogsaa i denne Stund viste han sig barnlig, gudhengiven og kærlig. Baggesen skriver, at det var et glædeligt Gensyn, og det kan man være vis paa, at det var. En Moster var ogsaa kommen derhen. Saa blev de hos Moderen og laa i hendes egen Seng om Natten. Den næste Dag har han noteret, at han skrev til Sybille om Formiddagen, spiste til Middag hos Modereu og læste «Lærdę Tidender», som formodentlig Schytte bragte ham.

Den 17. Oktober var det smukt Vejr. Da kørte Baggesens paa aaben Vogn tilligemed Moderen en Tur til det nærliggende Skælskør, hvor Baggesen havde Familie. Han noterer: «Glæde — Gensyn — stor Diner — Sofie ubeskrivelig elskelig.» Først næste Morgen kørte de paa en Bondevogn tilbage til Korsør, men Baggesen gik den meste Vej med Sofie, formodentlig for ikke at skumples for stærkt.

Samme Eftermiddag sagde de Farvel til Moderen og andre Slægtninge og Venner. Kl. 4 var de i Slagelse, hvor de maatte vente i et Par Timer. Her havde Baggesen gaaet i Skole, en ikke glædelig Tid for ham, som var en fattig Dreng, men næppe saa ubehagelig, som den i næste Aarhundrede blev for H. C. Andersen. Til Krebshuset udenfor Sorø paa Vejen til Ringsted kom de Kl. 8. Hensigten var kun at bede her ganske kort, men da Professor Abildgaard uventet traadte ud af Kroen og hilste paa dem, og da de saa', at han vilde overnatte

der, besluttede de at gøre det sammen. Baggesen fik en livlig Samtale med den bekendte Kunstmaler om mange Ting, saasom om Hoffet og om den almindelige Stemning paa denne Tid, hvilket Abildgaard godt nok kendte, skønt han var alt andet end Beundrer af Hoffet, men meget mere af den franske Revolution. Abildgaard var en lang og tynd Mand, ligesom Figurerne paa hans Malerier jo ogsaa ere lange og tynde. Tidlig næste Morgen kørte Abildgaard videre ad Roskilde til, efter at have lovet forud at bestille Forspand til Baggesens Vogn. Disse tog afsted Kl. 7½ efter en ubehagelig Scene med Værtinden i Krebshuset, som forlangte 9 Mark for Fortæring og Logis. hvortil Baggesen svarede: »9 Mark, det er uforskammet!« Den gode Kone tabte herover Næse og Mund, da det var en almindelig Betaling; men efter at andre havde talt den forbitrede Baggesen til Rette, var det første han gjorde, da de kom til Ringsted, at skrive en Afbigt til Konen.

Da Baggesens endnu om Formiddagen naaede Roskilde, kørte de ind i »Prinsen«. Her traf de igen Abildgaard, der havde sat sin Kone Stævne der; han var ligefrem »rasende«, fordi hun ikke allerede var mødt. Ægteparret levede daarligt med hinanden, og det endte med Skilsmisse. Hun kom forøvrigt, ledsaget af Gehejmeraadinde Bülow og Løjtnant Oxholm, formodentlig hendes Broder.

Kl. 2 afrejste Baggesens fra Roskilde, og Vejen til Hovedstaden blev tilbagelagt ret hurtigt, men videre tiltalende kan den ikke have været for den, der var vant til Schweiz' Panoramaer. I lang Afstand saa' de Københavns høje Spir, og Baggesen har sikkert udpeget Frue og Christiansborgs fra Frederiksberg Bakke. Visitationen ved Akciseboden var »honnet« ɔ: ikke for smaalig for dem, der førte adskillige Sager med i Vognen fra Sofies Hjem. Snart rullede de gennem Vesterport ind i Staden.

13.

København.

Forbi Vesterports Vagt drejede de om ad Vestergade, som dengang var mere anselig end Frederiksberggade, og her følte Baggesen sig som ægte Københavner særlig tiltrukket, fordi der lige havde været en stor Ildebrand, hvorved tre Gaarde vare lagte i Aske, og en Mængde Mennesker havde flokket sig her. Alt som de kørte videre hen over Gammeltorv, forbi Raadhuset, opad Nygade, Vimmelskaftet, Amagertorv, gjorde de livlige Gader, Husene med de mange Butikker og den brogede Menneskevrimmel «et behageligt Indtryk» paa Sofie. Da de drejede om ad Højbrostræde og fik det forrige Christiansborg i sin Rokokkostil for sig, blev hun «fortryllet», snarere maatte man vel sige «imponeret». De drejede om ad «Stranden» og kørte ind i Krämers Compagnihus, altsaa et smukt Hotel, hvor Baggesen tog et Værelse, som vendte ud mod Slottet. Karl Cramer, som da maa have opholdt sig i København og ventede Parrets Ankomst, kom nu i «rusende Henrykkelse» for at byde dem Velkommen. Fra den gode Fru Frederikke Brun laa der en Billet, hvoraf de saa', at de havde været ventet til Middag hos Schimmelmanns, medens Fru Brun bad dem til Aften. Dagen var langt fra forbi endnu, noget kunde der gøres.

Først forsøgte de paa strax at gøre Genvisit hos Cramer, noget man dengang holdt meget nøje over.

Men uheldigvis vidste Baggesen ikke Nummeret, som dog alle Huse siden Struensees Tid var mærkede med. Der var intet andet for end at køre op langs Kanalen og spørge sig for i hvert pænere Hus, men ingen vidste Besked, uagtet de naaede lige hen til Vandkunsten.

Det var jo kedeligt, men nu lod de Vognen køre dem ud til Schimmelmanns i Bredgade. Her blev Baggesens modtagne «med venskabelig stum Henrykkelse» af Ægteparret samt Grevindens Moder Fru Schubart og Kirstein, som var Sekretær baade hos Schimmelmann og ved andet. Man var «tydelig glad». De maatte afsige Vognen, som de havde ladet holde udenfor, og drak The. Schimmelmanns var som altid «yderst elskværdige»; Sofie, som sagtens befandt sig noget trykket imellem de fremmede Mennesker, var efter Baggesens velvillige Forklaring «stum af Henrykkelse». To Timer svandt som Minutter. Endelig kørte de derfra i Schimmelmanns Vogn tilligemed Kirstein, og snart var de hos Bruns, hvor der var mange Fremmede, deriblandt Cramer, som de havde ledt om, og «Halvparten af de hellige», hvorved menes en Forening, der efter Drikken «Biskop» havde faaet denne Benævnelse i profan Betydning. Dette har da været Hr. Bruns, ikke Fruens gode Omgangsfæller. Dagen endte med en lille Visit hos Kirstein, men anstrængende har den været, naar man tænker paa, at den om Morgenen begyndte i Krebshuset og om Aftenen endte med disse Visitter, hvor man helst vilde tage sig godt ud hos Velynderne. Sofie var imidlertid efter Baggesens Dagbog «henrykt over hele Entréen i København», og han selv opskrev det Suk: «Gud lade denne Dag blive et saa tro Forbillede paa alle følgende her, som den første Dag af min Rejse var det paa denne!» Sofies Indtryk af Danskerne var, at «de ere blide, godmodige, rolige og trohjertede,» men man maa indrømme, at det endnu kun var saare lidt, hun havde gjort Bekendskab med dem, og de fleste var kun danske i udvidet Forstand.

Næste Dag, Onsdag d. 20., begyndte med, at Bagge-

sens Søster, som havde ledsaget Fru Brun paa hendes Rejse til Pyrmont forrige Aar, kom op til dem og medbragte en Pakke Breve, som hun vistnok havde hentet paa Posthuset, Breve fra Fru Haller og Henriette samt Moltke, der endnu var paa sin Rejse.

Derefter gik Baggesen alene den pikante Visit op til Prams. Fruen var ikke opstaaet, men Pram var som sædvanlig i sit Værelse, mellem sine Papirer. «Velkommen til mit Hjerte», raabte han Baggesen i Møde, og snart sad den fordums Protegé i en fortrolig Samtale med sin faderlige Ven, hvem han i Grunden kunde takke for, at han var kommen frem i Verden. Thi det var Pram, der havde indført ham hos Schimmelmanns, hvorpaa disse igen indførte ham hos den holstenske Adel i København og ude i Landet. Saaledes havde Baggesen allerede nu hilst paa begge Skaberne af sin Lykke.

Derpaa fik han Lov til at hilse paa Fru Pram, der ikke kunde staa op. Digteren stod overfor sin saa ofte besungne Seline, for hvis Skyld han for et Aar siden i Bern havde gennemgaaet sjælelige Kampe. Da var det for ham, som Seline og Sofie—Palmine kæmpede om hans Hjerte, men han havde fundet Hvile i den Tanke, at de fredeligt i god Forstaaelse kunde bo derinde. Dette Haab opfyldte ham endnu. Han styrtede hen imod Sengen med Udraabet: «Susmama, sødeste Susmama,» med hvilket Kælenavn han havde været vant til at kalde hende. Taarer styrtede ham ud ud af Øjnene, han græd heftigt, dels vistnok over, at hun var syg, dels af nervøs Spænding over Situationen, thi deres Korrespondance siden Baggesens Forlovelse og Giftermaal havde ikke været tilfredsstillende. Baggesen noterer nu i sin Dagbog: «Fortrolig, sønderslidende Samtale om hendes Lykke, Lidelse og Dødkulde». De sidste Ord skulle for Forstaaelsens Skyld vistnok suppleres saaledes: hendes fordums Lykke, hendes nuværende Lidelse over Baggesen, som nu var afløst af en dødelig Kulde. Forøvrigt levede hun langtfra lykkeligt med sin Mand.

«Det var en pinefuld Fryd», skriver Baggesen, «et stort i en lille Glæde indpresset Helvede.» Og man undrer sig ikke over, at Baggesen afbrød hendes Tale med: «Ikke mere, søde Mama!» Forøvrigt fik han at vide, at hun tilbad Grevinde Schimmelmann, og at hun ikke havde modtaget Halvdelen af Baggesens Breve, heller ikke et, Sofie havde skrevet til hende fra Karlsruhe. Baggesen talte om sin Kone og søgte formodentlig at gøre Fru Pram nogenlunde blidt stemt imod hende.

Denne Visit har været tidlig paa Formiddagen, thi allerede Kl. 10½ finde vi Baggesen oppe paa Slottet, for at aflægge sin skyldige Reverens for Hertugen af Augustenborg, der som gift med Kronprinsens Søster havde Bolig dér. Modtagelsen var «venskabelig» — Hjertelighed var ingen Specialitet hos Hertugen. Baggesen fremsatte for ham sin økonomiske Status, og de talte om hans materielle Udsigter. Prinsen var dengang, i Revolutionens Begyndelse, Frihedsmand, og han vilde, at Professor Baggesen skulde gerere sig *sans gêne* overfor ham. Dog gav han ham det venlige Raad at aflægge Frihedskokarden, som denne i Lighed med en Del andre bar, men Baggesen kunde forsikre, at han allerede igaar havde aflagt den. Digteren havde medtaget de Breve, han havde faaet fra Bonnet, Wieland og Reinhold, hvilke Prinsen gennemlæste. Hele Audiensen varede en Time og, som Baggesen skriver, de skiltes «venligst». Ja, hvorfor ikke? Det var først adskillige Aar senere, at Prinsens Venlighed var forbi.

Baggesen fløj derfra hjem til Hotellet, hvor Sofie og hans Søster ventede ham. Siden gik Ægteparret ud at se paa Værelser. Først paa et Hjørne i Reverentsgade tæt derved, men de fandt dem ikke «artige», saa ud i Nyhavn, men dér lykkedes det ikke at finde dem, der skulde være til Leje, endelig var de saa heldige at finde en tiltalende Lejlighed paa Amagertorv oven over den franske Klub. Saa var den Sten lettet, men der var meget tilbage.

Kl. 2 kørte de i fin Puds ud til Schimmelmanns, hvor de var bedte til Diner, som dengang holdtes adskillige Timer før nu. Sofie blev meget indtaget i Greven, der som bekendt vandt alle Hjerter ved sin Godhed. Talen ved Bordet drejede sig om det danske Sprog, der endnu var en saa godt som lukket Bog for Sofie, men som hendes Mand, Professoren, forstod at behandle saa udmærket. Saa var der jo det franske Sprog, som den unge Frue talte som sit Modersmaal, og herfra gled Konversationen hen til den morsomme Forskel paa maskuline og feminine Ord i Dansk—Tysk og Fransk. Endelig blev der talt om den skønne Natur i Schweiz. Det var en Opmuntring at sidde saa hyggeligt hos disse hjertelige og aldeles ikke storagtige Grevefolk, og Sofie er taget derfra Kl. 5½ med godt Mod.

Men dette sidste kunde ogsaa behøves til den derefter følgende Visit hos Fru Pram. At denne var meget ubehagelig for Sofie og et stort Offer paa Baggesens Alter, er der ingen Tvivl om. Fru Pram var nu oppe og belavet paa Besøget. Hun var over «al Maade forekommende, snaksom og deltagende». Men fra den anden Side set blev Underholdningen «kort, stiv, kold og fra Sofies Side stum». Baggesen var delt mellem Fryd over Fru Prams venlige Modtagelse og Græmmelse over, at Sofie holdt sig saa forbavsende tavs «af sand Ærefrygt og overdreven ængstelig Lyst til at behage hende». Vist er det, at denne Præsentation ikke førte den 36aarige Seline nærmere til den 22aarige Palmine.

Dagen var ikke endt dermed. Vejen gik nu til det kongelige Theater, hvor de tog Plads i Direktionslogen, hvilken Baggesen som Skuespilforfatter havde Adgang til. Her var blandt andre Etatsraad Jacobi, en intelligent Mand, der har forfattet Indskriften over Scenen: Ej blot til Lyst. Sofie underholdt sig mest med ham. Den Aften blev der opført «Den bogstavelige Udtydning» og Th. Thaarups «Høstgildet», der var kommet frem ved Kronprinsens berømmelige Indtog med sin Brud for en Maaned

siden. Baggesen kalder Høstgildet «den nydelige Visesamling». Sofie syntes godt om «Jfr. Møllers Sang, Morthorsts Gestalt og Hattners Omflyven». Hen imod Slutningen kom Fru Schultz, omfavnede Sofie og konverserede hende, senere kom Hr. Schultz selv tilligemed Cramer. Det var saaledes en indholdsrig Dag.

Den følgende Morgen fæstede de en norsk Pige og lejede Lejligheden paa Amagertorv af Major Wilster for 55 Rdlr. halvaarlig. Fru Brun kom selv op og afhentede Sofie for at følge med hende i Butikker for at købe Husholdningssager. Imedens ilede Baggesen ud til Toldboden for navnlig at faa en Kasse og en Kuffert udleveret. Disse Sager var formodentlig gaaet fra Kiel direkte til København. Bruns Karl gik med ham ind paa Toldboden for at være ham behjælpelig, og efter adskillig Leden fandt de dem endelig. Toldbetjenten ved Indgangsporten gav saare nødig Baggesen Tilladelse til at slaa Laasen fra det ene Gemme og gennemrode det. Det var først en Flaske Rødvin, som Baggesen spenderede paa Betjenten og hans Kammerat, der bevirkede denne Villighed. Da disse havde faaet slukket deres Tørst og faaet at vide, at Ejeren var Professor Baggesen, blev de meget høflige. Bruns Karl besørgede derefter de to Genstande hjem til Baggesens.

Sofie havde imidlertid med Fru Brun ikke alene købt Husholdningsgenstande, men havde derefter været paa Børsen, der dengang tillige var en Basar, og siden efter paa «Møbelkammeret», og købt ind eller bestilt forskellige Sager, saa det ialt blev c. 100 Rdlr., hvilket ikke var saa lidt dengang.

Denne Dag var Baggesens til Middag hos Schultzes, hvor ogsaa dennes intime Ven P. Grønland af tyske Kancelli, bekendt som fremragende Musikkender, god Ven af Baggesen, var til Stede tilligemed Cramer og Kirstein. Schultz spillede for dem, Cramer læste højt, Baggesen gav en Sang, som han havde skrevet til Sofies Fødselsdag, der var bleven fejret paa Trolleborg den 10. Oktober, til Bedste. — Om Aftenen var de bedte til Dr. Balth.

Münter, Fru Bruns Fader. Her i Præstegaarden i St. Pederstræde traf de en Del kendte Personer. Baggesen havde naturligvis meget at fortælle fra sin Rejse, og Samtalen kom derfor til at dreje sig om Wieland, Lavater, Herder, Schiller, Gøthe, Bürger og Ad. Moltke. Tilsidst kørte Fru Brun dem til deres Hjem i sin Vogn. Baggesen bemærker, at Sofie var velfornøjet med det hele.

Om Fredagen maatte Baggesen for Indkøbs Skyld følge med Sofie i Butikker paa Østergade og siden paa Børsen, under hvilken Vandring han var temmelig gnaven og fandt, at Sofie næsten var bleven for huslig. De mange Udgifter var formodentlig Grund til det daarlige Humør. Heldigvis kom den gode Fru Brun i passende Tid hen paa Børsen og afløste ham, saa at han kunde ordne Flytningen af sine Sager hen i Lejligheden. Derfra gik han til Fru Pram, hvor han traf sin gamle Veninde Fru Hvid, Enke efter Professor og Regensprovst Hvid. Hun var kun 25 Aar og et varmhjertet Menneske. «Hun sprang mig med ubeskrivelig Henrykkelse i Møde», skriver Baggesen, «og Glæden over at se mig igen gennemsitrede alle hendes Nerver og Muskler. Fru Pram stod som Folk i gamle Dage, naar Medusa traadte ind til dem. Min Drøm ved Lyon var opfyldt.» Den engang saa elskede Seline var, som om hun aldrig havde set Baggesen før og vendte ikke sit Blik hen til ham. Ved Visitten paa Sengen tidligere havde hun befalet ham at aflægge «Navnet» (formodentlig «Susmama»), «og», tilføjer han, «det var mig heller ikke muligt at bringe det over mine Læber.» Fru Pram sagde ikke et venligt Ord om Sofie, men ytrede blot, at hun ikke kunde forstaa hendes Tysk; det Sprog, hun talede, var en afskylig og hæslig Jargon. Baggesen stod hele Tiden som paa Gløder overfor den vrede Dame; hun bad ham ikke om at sidde og henvendte ikke et Ord direkte til ham, men kun til Fru Hvid. Baggesen bød hende da Farvel; den formodentlig skinsyge Frue bad ham ikke om at hilse sin Kone eller om at komme igen. Det var en meget ubehagelig Scene, som kun Fru Hvids Nær-

værelse mildnede lidt paa. Denne Dame viste ufordulgt sin Henrykkelse over Mødet med sin gamle Ven og glædede sig til at se Sofie.

Baggesens var atter idag (Fredag) bedte ud til Schimmelmanns, men Indkøb og Visitter havde forsinket dem en hel Del, saa da de kom derud, traf de kun Grevinden og hendes Moder hjemme. Det blev derfor «en lille, men yderst velsignet Diner». De spiste ved et rundt Bord i Hjørnet ved Ovnen. «Da vi kom ind i Angelica-Salen, delte vi os efter en kort samlet Underholdning, Charlotte (Baggesen titulerer Grevinden med hendes Fornavn) med Sofie i hendes Kabinet, jeg med hendes Moder i Stuen. Jeg talte om Baronesse Krüdener; Fru Schubart sagde, at hendes Døtre og Svigersønner var aldeles fortryllede af min Sofie.» De blev og drak The, til hvilken ogsaa den unge Grevinde Bernstorff kom med sin Gemal.

Herfra gik de til Kirsteins, hvor de forefandt «alle de hellige Biskopper og et Par vanhellige». Saadanne Udtryk fandt de fleste i hine Revolutionens og Rationalismens Dage intet stødende i. Ogsaa her var Cramer. «Det døde Stille», skriver Baggesen, «gik over til en Larm, der mindede om Verdens Undergang», naturligvis fordi «Biskoppen» gik i Hovedet. Der blev formodentlig blandt andet talt om, at det var en besynderlig Forandring, at Baggesen, som før var alle Koners Tilbeder, nu selv var med Kone. De sad alle omkring Punschebollen og fortalte Anekdoter, og først halv 12 gik Baggesens hjemad med nogle af Selskabet. Det var et dejligt Maaneskin, og Sofie fandt, at Maanen har bedre Plads i Danmark end i Schweiz. Udenfor Schultzes Bolig skiltes de fra disse, men medens de gik det sidste Stykke Vej, bemærkede de, at det blev dunklere og dunklere.

14.

Videre om de første Dage i København.

Vi have nu set Sofies og Baggesens Introduktion i København. En lille Smule kunne vi endnu følge dem paa Vej i det daglige Liv, saalænge som vi kunne antage, at Læserens Taalmodighed kan strække til og Baggesens Dagbog tillader det.

Sofie begyndte nu saa smaat sin Gerning som Husmoder. Vi finde hende om Lørdagen beskæftiget med Syning, og Baggesens Søster kom og hjalp hende, medens han selv var fuldt optaget af at skrive Breve. Først om Eftermiddagen tog de ud til Schimmelmanns efter Indbydelse; Sofie var idag i blaat med en Krans af Roser paa det mørke Haar. Herude traf de igen de unge Bernstorffs foruden flere. Baggesen havde lovet idag at læse op af sin Dagbog, og man havde netop placeret sig for at høre efter, da Baron Krüdener kom. Denne Mand, som især er bekendt ved sin Frue, der forøvrigt det foregaaende Aar havde forladt ham og var gaaet paa Æventyr i Paris, var dengang russisk Gesandt i København. Lidt efter arriverede Hertugen af Augustenborg, og han førte med sig en Mappe med Portræter af de Deputerede i Nationalforsamlingen, som han higede efter at fremvise, da det jo aabenbart hørte til det interessanteste Nyt. Da han imidlertid hørte, at Baggesen vilde læse op af sin Dagbog, vilde han ogsaa meget gerne høre paa dette, men Baggesen, som ikke paa

nogen Maade vilde træde sin Velynder i Vejen, erklærede strax, at det var ham umuligt i saa manges Overværelse at læse op af, hvad der paa en Maade hørte til hans hemmelige Historie. Formodentlig fandt de tilstedeværende, at han kunde have Ret. Man satte sig da om et Bord og lod Mappens Indhold gaa rundt. De Deputeredes Fysiognomier lige fra Mirabeaus buskede Løvehoved til Robespierres Schakalansigt frembød rigeligt Stof til Underholdning, og der sparedes ikke paa satiriske Bemærkninger. Kl. 9 maatte Hertugen forsvinde for efter Skyldighed at møde ved det kedelige Aftentaffel paa Christiansborg. Medens han saaledes ilede derhen paa Pligtens Vinger, udgød Selskabet sig i Lovtaler over den unge Prins' Elskværdighed. Baggesen bemærker, at Sofie ogsaa fandt ham fortryllende, men det var kun det samme, som den almindelige Dom i de Aar udtalte. Naar Folk saa' ham med sin Louise Augusta komme gaaende paa Gaden som almindelige dødelige Arm i Arm, var de ganske betagne. Det mindede noget om Frihed og Lighed, og hun var populær, baade fordi hun var Karoline Mathildes Datter, og fordi hun var køn og statelig, hvilket man just ikke var forvænt med hos de kongelige. Kl. 10 kørte Baggesens hjem.

Medens Sofie gik til Ro, da hun var træt og derfor ikke kunde følge ham til den Afslutning af Dagen, som endnu ventede dem, ilede Baggesen hen til Traktør Bruuns Lokaler paa Kongens Nytorv, hvor den dramatiske Forening havde sit Standkvartér. Pram og Thaarup havde indbudt dem, og den sidste bød ham hjertelig velkommen. Man var netop i Færd med at gaa til Bords, og Par efter Par drog de ind i Salen. Alle, siger Baggesen, kom ham hjerteligt i Møde undtagen Rosenstand-Goiske. Denne Mand, der var Medlem af Theaterdirektionen i de Aar, forøvrigt mest bekendt af sin «dramatiske Journal» i Struenseetiden, var en hvas Kritiker. Baggesen gik omkring alle Bordene, hilste snart paa den ene, snart paa den anden og talte med næsten alle Medlemmerne. Der var en

almindelig Beklagelse over, at han ikke havde taget sin Hustru med. Rahbek sad i den anden Ende, og da han fik Øje paa Baggesen, kom han ham strax springende i Møde, faldt i Armene paa ham, kyssede ham heftigt og sagde: «Velkommen Broder Baggesen! Hvordan lever du?» — Baggesen gengældte Hilsenen, men noget køligt. «Jeg kan hilse dig fra Tyskland,» tilføjede han. Rahbek havde været med til at parodiere Baggesen i Holgerfejden, ja havde været en af de mest aktive dertil. Ogsaa paa P. A. Heiberg, der nys ved Indtoget havde høstet Laurbær blandt Vennerne for sin Vise, hilste Baggesen. Efter Bordet, hvor det i hin Punschens og Drikkevisernes Guldalder, gik livligt og gemytligt til, blev der danset, thi der var ogsaa Damer med. I et Par Timer blev ogsaa Baggesen «omhvirvlet», men iøvrigt havde han en temmelig kedelig Plads mellem den ikke unge Sangerinde Jfr. Winther og den gamle, skikkelige Skuespiller Musted. Jfr. Winther gjorde sig dog sin bedste Flid med at konversere Baggesen, «der jo nylig var kommen hjem fra en interessant Rejse i Sverig», hvorfor hun ogsaa vilde sige ham: Velkommen hjem! Fru Pram var til Stede, men Baggesen saa' hende ikke, og efter Midnat listede han selv ubemærket hjem.

Næste Dag var en Søndag. Om Baggesens var i Kirke, forlyder der intet om, men det lader ikke til det. De havde nemlig lovet at være hos Bruns til Kl. 9, og maaske de da skulde have kørt med Fru Brun til Petri Kirke, men særlig ved Baggesens Sinkerier naaede de ikke ud til Bruns før Kl. 11, hvor de fandt Herskabet utaalmodigt. Der skulde køres en Tur, og de drog strax afsted: Fruen med Hr. og Fru Baggesen i Ekvipage, Brun og en Hr. Smith ridende. Vejen gik gennem Kastellet og ad Strandvejen, hvor man viste Sofie Sundet og de mange Skibe, derefter ud til Bruns nys erhvervede Landsted Sofienholm. Vejret var efter den sene Aarstid ret godt, Sofie fandt Egnen derude fortryllende, hvilket et Blik udover Skovene med det brogede Efteraarsløv vilde

give hende Ret i. Man spadserede om, især ved Frederiksdal, og morede sig med at stritte Stene i Søen.

Om Aftenen var de atter hos Schimmelmanns; sandsynligvis havde Bruns Vogn kørt dem lige dertil, thi Sofie bar endnu sit landlige Negligé. Dette generede hende noget, da Prins Carl af Hessen pludselig viste sig, og Grevinden præsenterede ham for hende, men Prinsens «virkelig galante, muntre og morsomme Artighed bragte hende snart i Mag». Prinsen havde ikke noget godt Ord paa sig i sin Ungdom som Christian 7.'s Fortrolige; for Øjeblikket havde han en god Position ved Hoffet som Kronprins Frederiks Svigerfader, og han havde faaet sin Del af Virakken ved Bryllupet og Indtoget. Mindre solide var derimod de Laurbær, han havde plukket i «Tyttebærkrigen» med Svenskerne for to Aar siden, da han var Danmarks Overfeltherre. Der maa imidlertid have været noget vindende ved denne Mand. Han konverserede Sofie paa Fransk, mest om Søsyge, som hun jo endnu kendte saare lidet til. Baggesen bar sig under Prinsens Visit ad som en Klodrian, hvilket undertiden kunde komme over ham, og agerede den stumme. Ogsaa Cramer forstod aldeles ikke at komportere sig i det prinselige Selskab. Prinsen blev til The, underholdt hele Selskabet med smittende Munterhed, forstod at sige den unge nygifte Frue mange Artigheder, og idet han gik, nævnede han ogsaa Baggesen ved Navn.

Da han var forsvundet, lettede det paa Digteren. Man gik ind i Kabinettet, og her maatte han fortælle hele Historien om sit Frieri i Bern, hvilket man havde været spændt paa at høre, og som Sofie maa have approberet. Resten af Aftenen gik meget godt, skriver Baggesen. De blev bedte til stor Diner imorgen, men undskyldte sig; saa maatte de endelig komme om Aftenen. Derpaa vendte de hjem, men den ærede Læserinde vil ikke blive vred paa Sofie, fordi hun i al Gemytlighed holdt en lille Gardinprædiken for sin Mand, der ikke havde talt et Ord i Prins Carls Nærværelse. At Baggesen

bagefter er gaaet i sig selv, fremgaar af, at han har nedskrevet det i sin Dagbog.

Endnu var Baggesen ikke tilstrækkelig introduceret som bosiddende Borger i Hovedstaden. Derfor kørte han Mandag Formiddag alene ud til Statsminister Andreas Peter Bernstorff, der boede i sit Palæ ude ved Amalienborg. Den 55aarige Leder af det danske Statsskib stod i de Aar paa Højden af sin Livsgerning og nød en Højagtelse hos hele Folket, som næsten var exempelløs. Da han var en meget frisindet Mand, som var hjemme i Verdensforholdene, var det ikke vanskeligt for Baggesen at knytte en Samtale med Excellensen. Den drejede sig først om Revolutionen, som endnu ikke dengang var skejet ud i det store, og dernæst om Nordamerikas Forfatning, som Bernstorff i høj Grad sympathiserede med og fandt udmærket.

Derfra forføjede Baggesen sig hen til en anden Minister, Grev Chr. Ditlev Reventlow, den berømte Landbokomissions egentlige Formand. Han traf ham dog ikke hjemme, da han var paa Landet. Derefter vilde Baggesen gerne hilse paa Grevinden, en født Beulewitz; thi Baggesen havde jo for et Par Aar siden været Gæst paa Christianssæde. Hun var daarlig og laa til Sengs, men stod op og modtog Digteren meget venligt paa Sofaen. Medens Baggesen var der, kom Lægen, Etatsraad Berger, for at se til Patienten. Han var jovial og stammede. Da han kendte Baggesen, udbrød han strax: «Da, da, da haben wir ja den Schweizer,» og endte med at invitere ham og hans Kone hjem til sig med den Forsikring, at de risikerede intet, thi han var ude af Stand til at gøre Erobringer. Aaret efter døde Berger, 67 Aar gammel.

Baggesen aflagde paa Hjemvejen, hvilket endnu var om Formiddagen, et lille Besøg hos Schimmelmanns, hvor Fruen glædede sig over de betænksomme Visitter, han nu havde aflagt, og strax sendte en Billet til Sofie om at komme ud og drikke Chokolade, men hun var gaaet

paa Auktion for at komplettere sit Hus. Baggesen fik imidlertid Bekræftelse paa, at Fru Pram i Lørdags Aftes havde været i «det dramatiske Selskab», og han ilede derfor op for at undskylde sig, da han aldeles ikke havde vidst det, «men jeg fandt hende bitrere end nogensinde før i mit Liv og i højeste Grad opbragt over min Uartighed». Det hjalp ikke, at han højt og dyrt bevidnede sin Uskyldighed. Olufsen, der var Digter og kort efter forfattede «Gulddaasen», kom, og Baggesen fik Indtryk af, at han havde taget hans Plads i det Pramske Hus. Skønt det ærgrede Baggesen, overvandt han sig til at tiltale ham med Venlighed, og Olufsen kom ham strax meget forekommende i Møde. Da der blev dækket Bord, maatte Baggesen absentere sig, men da Fruen fulgte ham til Dørs, benyttede han Lejligheden og forsikrede endnu en Gang Fruen om sin Uskyldighed, skønt lige meget hjalp det. Ved Baggesens Hjemkomst saa' Sofie strax, at der var hændet ham noget ubehageligt. Da hun fik det at vide, besluttede hun, saasnart de havde spist, selv at gaa hen til Fru Pram og klare Sagen; Baggesen, som umuligt kunde andet end røres ved Sofies Opofrelse, fulgte hende til Prams Dør og kom siden at hente hende. Sofies Visit gjorde vistnok den vrede Frue, som ikke opførte sig som en rigtig Dame, noget flov; hun teede sig noget bedre, skønt alle Forklaringer vare spildte paa hende. Hun lod sin Galde gaa ud over Rousseau, Baggesens Læremester, hvem hun titulerede «den nederdrægtigste af alle Slyngler». Dog var hun saa naadig at ende med at love Sofie, at hun vilde komme at besøge dem, naar Baggesen først var kommen til Ro i sin nye Lejlighed[1]).

Efter disse Besværligheder kørte Baggesens i forrygende Storm ud til Schimmelmanns, hvor Hertugen af Augustenborg strax efter kom. Han fortalte Baggesen, at han havde hørt noget af den Rejsebeskrivelse,

---

[1]) Kun ringe blev Omgangen med Prams. Hun levede dog lige til 1819.

denne nu skrev paa, nemlig Historien om «Passet» og «Madkurven», og dette havde moret ham meget. Schimmelmelmanns havde ogsaa moret sig usigelig derover. Men da Hertugen bad om, at Digteren nu vilde meddele dem videre af sin Rejsebeskrivelse, maatte denne bede sig undskyldt; i dette Øjeblik kunde han ikke, og det blev da ved almindelig Konversation om Frankrig. Midt under denne ankom A. P. Bernstorff med sin Frue, født Stolberg, og to «krushaarede Komtesser». Sofie var den Aften ganske klædt i Hvidt og tog sig nydelig ud. Ved Souper'en konverseredes mest om Schweiz. Bernstorff yndede langt mere Sletter end himmelhøje Bjerge; han delte altsaa den ældre Smag. «Hans Myndighed, Kongehøjhed og Selvfølelse behagede ikke Sofie», skriver Baggesen. Kl. 11 blev disse kørt hjem.

Næste Aften var Baggesens atter hos Schimmelmanns. Grevinden havde paataget sig at være deres Kommissionær med Hensyn til den Vogn, som havde baaret dem fra Bern til København og nu kun var til Besvær. Hun havde faaet den solgt for 100 Rdlr., hvilke hun overrakte Sofie. Inde i Kabinettet øvede alle tre Damer sig i Skønskrivning, maaske efter Baggesens Anvisning, da denne var bekendt for sin Kalligrafi, ikke blot i gothisk og latinsk men ogsaa i mere kunstmæssig Skrift. Baggesen beundrede højlig, skriver han, ikke blot Grevinden men ogsaa Moderen, Fru Schubart, formodentlig for deres Ufortrødenhed og Flid i Skrivekunsten.

Men Kl. 8 maatte Baggesen afsted til Hertugen, da denne havde tilsagt ham til at møde hos sig efter det kgl. Taffel for at tale med ham om hans Stilling. Altsaa en vigtig Forhandling. Ogsaa for Prinsesse Augusta blev han den Aften forestillet. Hun kom nemlig listende til Døren og kaldte paa sin Mand; han vilde saa, at hun skulde se Baggesen. «Hun hoppede hen imod mig, bød mig velkommen, erindrede mig om Gotha, spurgte til mit og min Kones Befindende og bad mig forestille hende imorgen Kl. 6.» Saa blev Baggesen demitteret, og han

ilede strax tilbage til Schimmelmanns, hvor han fandt dem alle fuldt beskæftigede med at høre paa Oplæsning. Det var en ny Bog af Salchi: *Le mal.* Greven, Grevinden, Baron Krüdener og Sofie skiftedes, men de blev strax færdige og kunde da tale om Baggesens Stilling. Han skulde i de første tre Aar have 1000 Rdlr. aarlig, hvilket vilde sige meget mere end 2000 Kr. nu, og det maatte betragtes som et godt Løfte.

Om den næste Dags første Halvdel melder Dagbogen ikke andet end, at Ægteparret modtog en Del Breve, Sofie deriblandt et fra sine Forældre. Kl. 3 var de hos Bruns, hvor alt var beskæftiget med Indpakning, thi Fruen skulde afsted paa en lang Rejse. Kl. 6 kørte de ifølge Tilsigelsen op til Slottet. Sofie var naturligvis «overmaade net pyntet, hvid med sort Skærf og Pariserbonnet, men havde glemt sit Forklæde; hun skælvede for Audiensen og var aldeles ikke vel». I det store Forgemak modtog Frøken Møsting og en anden Hofdame dem saa højtideligt og sirligt, at Sofie blev endnu mere befippet derved. Endelig førtes de videre ind i Prinsessens eget Gemak. Den nittenaarige Louise Augusta stod alene, midt paa Gulvet. Samtalen førtes paa Fransk. Baggesen fandt, at «Sofie var noget kold, forlegen og kort svarende; jeg gav mig Umage at fylde hendes Perioder. Vi talte om Bjerge og flade Egne (som man ser et stadigt Konversationsthema overfor Schweizerinden), om Gothas Kedsommelighed, engelske Haver (et brændende Spørgsmaal dengang), om Schwezingen og Rhinbredden samt Sundkysten, om Dresden og Grüne Gewölbe». Baggesen bemærkede ved det sidste Thema, at han skammede sig ved endnu ikke at have set Kostbarhederne paa Rosenborg. «Aa, det er ikke at sammenligne med Dresdens», sagde Prinsessen. Endelig gled de hen paa Italien. «Ja, Baggesen har i Sinde at gøre en Rejse derhen», sagde Sofie. Denne havde lidt overmaade meget ved i den lange Tid at staa ret op og ned paa samme Sted uden at have noget Støttepunkt. Der blev nu en Tavshed, under hvilken Prinsessen gjorde

en Bevægelse tilbage. Baggesen bukkede dybt, Sofie gik hen imod hende og kyssede hendes Haand. Da Prinsessen var forsvundet, lukkedes Ægteparret ud af de to Hofdamer, som Sofie i sin «Fortumling, Hede og Kede» knap hilste paa. Endelig kom de da lykkelig ned ad Slotstrapperne og op i Vognen.

«*Comment as-tu trouvée la princesse?*» spurgte nu Baggesen, der var kommen i Gang med at tale Fransk. — «*Très aimable, mais je suis d'autant moins contente de moi. J'ai été sotte en possible*», svarede Sofie, som aldeles ikke befandt sig vel. — «Trøst dig, nu nærmer du dig dit Tilflugtssted.» — De kom ind til Grevinde Schimmelmann og hendes Moder. «*Je respire*», og Sofie aandede igen saa let, at hun pludselig blev overmaade vittig. Selskabet morede sig derpaa meget ved at underholde hinanden om Hofliv i Almindelighed og Audienser i Særdeleshed.

Senere talte Baggesen med Schimmelmann om Planerne for hans Fremtid; denne havde talt med Kronprinsen og senere med Hertugen derom.

Efterat der var sendt Bud hen til Bruns, og de havde faaet at vide, at Fruen var rejst, kørte Baggesens hjem, for at de tidlig kunde gaa til Ro, da de begge var meget trætte efter Dagens Anstrengelser.

Med nogle Talberegninger, hvoraf vi notere, at hele Hjemrejsen fra Bern til København havde kostet 500 Rdlr., ender denne Dagbog, hvoraf vi have gjort rigelige Uddrag, som forekomme os nu efter mer end hundrede Aars Forløb at have almindelig Interesse.

Disse Optegnelser, der har Umiddelbarhedens Friskhed, føre os paa den paalideligste Maade ind i de Omgivelser, som Baggesen og Sofie nu kom til at leve i, foreløbig til 1. Maj 1793. Det var deres væsenligste Omgang, baade den fineste, fine og jævne, som nu har passeret Revu for os.

Men for ikke at betragte det unge Ægtepars Introduktion i København fra et for ensidigt Standpunkt, ville

vi her anføre Grevinde Schimmelmanns Udtalelser om dem til hendes Svigerinde Louise Stolberg paa Tremsbüttel d. 25. Oktbr. 1790:

«Baggesen er endelig kommen med sin charmante Schweizerinde, o vi er aldeles gaaede op i dem; Ernst er virkelig betaget af dem. Hendes Schweizer-Udtale er kun imod hende, men forøvrigt er hun yndig, ganske Natur, — saa megen Aand, saa meget Fysiognomi og et saa skønt Fysiognomi — en saa rørende Oprigtighed og megen Værdighed, megen Noblesse. Naar hun nævner Trolleborg, er det, som hun nævnede Schweiz, hun siger det i den samme rørte Tone. Saa hjertelig og saa naturlig kan kun en Sydlænderinde være, saa aandfuld, saa meget Liv kan kun en Sydlænderinde have. En Enfold i Smag, en charmant Naivetet, — jeg har betragtet hende saa meget, at jeg meget mindre har set paa Baggesen. Jeg er imidlertid meget tilfreds med ham; han har ikke forgæves set Alperne i deres majestætiske og prægtige Storhed. Hans Kone siger: han er meget mere schweizisk end jeg. — Hun er meget smuk, ligner i Grunden Julie (Reventlow), især naar hun bliver opildnet; hendes Øjne ere mindre, skønt meget udtryksfulde, men til Gengæld har hun Ungdommens Friskhed og en Teint, som Julie aldrig har haft. Hendes Taille er meget elegant.»

«Prinsen af Augustenborg har modtaget Baggesen meget godt. Siden jeg har set dem, er jeg meget roligere for deres Skæbne. Gud vil ikke forlade dem; han har villet, at disse to gode Personer fandt hinanden, og jeg tror nu, at Baggesen er bestemt til store Ting. Naar man ser hans Kone, forstaar man, at hun har forladt alt for ham, som hun elsker, men jeg fatter ikke, at hun har kunnet overleve det Øjeblik, da hun forlod Fædrenehjemmet og Alperne.»

«Det er hendes Moder, som er den store Hallers Datter, der skylder ham at have hele Aanden og Geniet. Baggesen siger, at han aldrig har truffet en mere oplyst Kvinde; hendes Hukommelse er forbavsende, hendes Kund-

skaber ligesaa. Hun er hele Berns Afgud. Sofie Baggesen har sagt mig, at fra det første Øjeblik, hendes Moder saa' Baggesen, fattede hun en øm Kærlighed til ham, — og han selv siger, at aldrig havde Sofie ægtet ham, hvis ikke hendes Forældre, som hun ærer indtil Tilbedelse, ikke fuldstændig havde samstemmet med hende. Baggesen har fundet en Modtagelse hos sine Venner, hvoraf han kan være stolt, men han er det med en sand Beskedenhed. Iaften vil vor Schweizerinde se hos mig Prinsen af Augustenborg, som har bedt om dette *entrevue*. Hun siger, naar hun taler om Prinser: de er saa naragtige, saa nøgterne, kun halvfærdige. Hun har set meget faa af dem i sit Liv. Hun fortalte mig igaar, at indtil Baggesen og Moltke kom (denne holder hun ogsaa meget af), havde hun aldrig set nogen Dansk, og hun havde altid dannet sig en Forestilling om dem i Lighed med Cimbrerne — altid Heroer, i Kæmpestil, altid til Hest, med en stolt og uforfærdet Mine. Man havde omtalt Baggesen og Moltke som danske Prinser. Hun gjorde saaledes Rejsen paa Thunersøen med dem. I Schweiz sammenblander man Titelen af Greve og Prins. Hun siger imidlertid, at ligefra det første Øjeblik hun saa' dem, sagde hun til sin Onkel, at hvad Moltke angik, saa var han uden Tvivl Prins, men Baggesen kunde ikke være andet end hans Ven, hans Fører eller Lærer, og jeg véd ikke, hvad mere — «thi jeg lærte ham strax at kende saa aldeles, som han er.» Hun blev da saa henrykt ved at faa at vide af Moltke, at det var hans Ven, og hun spurgte ham da strax: Er han ikke Digter? Til hendes store Tilfredshed svarede Moltke: Jo! De havde iøvrigt kun talt om fransk Politik».

15.

Hjemme i København.

Baggesens var nu komne til Ro i København. Den unge Husmoder havde nok at gøre i sit Hus og i den talrige, tildels fornemme, Omgangskreds. Allerede d. 27. Decbr. skriver Fru Schimmelmann: «Fru Baggesen har danset godt (hos os). Hendes Udseende er virkelig meget distingveret. Hvis hun havde *du monde* som min Svigerinde, vilde hun fordreje alle Hovederne. Min Broder (Hr. Schubart) finder, at hun ligner den tragiske Muse uden paa nogen Maade at have den tragiske Mine, men nok det svævende aandelige».

Det var den literære Virksomhed, som nærmest maatte optage Baggesen, thi noget Embede havde han ikke. Foreløbig var det mest Beskrivelsen af hans Rejse i Tyskland og videre i Schweiz, der optog ham. Under Navnet Labyrinten udkom den siden, og den var og blev Baggesens ypperste Værk. Der er Enkeltheder i hans Digte, som stille ham meget højt som Lyriker, men der er intet af hans Værker, som i sin Helhed rager op over Labyrinten med alle dens 4 Dele. Dette viser, i hvilken Retning hans Virksomhed burde gaa: Baggesen var ingen Mand, som egnede sig til et stillesiddende Hjemmeliv, men var meget mere paa sin Plads som «omrejsende Skærsliber», en Skikkelse han ret *con amore* gentagende har besunget. Det forstod han ogsaa nok selv, men hans Velyndere ikke, og deraf kom det, at der blev et Misfor-

hold mellem hans Liv og Virksomhed. Baggesen havde udmærket egnet sig til Korrespondent i det store, enten til Tidsskrifter eller, som i vore Dage, til Blade. Det laa ham i Blodet. I Virkeligheden var han ogsaa altid en ivrig Korrespondent, der skrev mangfoldige Breve i Øst og Vest, til fremragende og ikke fremragende Personer. Men det blev en privat Virksomhed, i Stedet for at det burde være en offentlig. Til en saadan Gerning havde han en eminent Begavelse: Sprogtalent, som er *conditio sine qua non*, en hurtig Opfattelse af Personer og Steder, en let og smidig Stil, en sjælden Glæde og Begejstring over Naturen og endelig den Gaaen op i Nuet, den Optagethed af det om ham pulserende Liv, forbundet med en stærk, noget melankolsk Reflexion, som skaber ikke blot en underholdende Causeur men meget mere en ledende og tankevækkende Foregangsmand. Naar man undtager Labyrinten, kom Baggesens Geni kun i ringe Grad i Anvendelse. Han selv havde altid en Følelse af, at hans Evner ikke kunde faa rigtig Anvendelse i den begrænsede aandelige Kreds, som Datidens Danmark var. Han blev senere meget miskendt derfor og bliver det endnu, men med Urette.

Saa længe Baggesen i disse nærmeste Aar udarbejdede sine Rejseoplevelser og Tanker, hvortil kom en ny og forøget Udgave af hans Ungdomsarbejder, havde han heri en aandig Tilfredsstillelse. Men nok til at udfylde hans Tanke var det ikke. Heldigvis var hine Aar i det hele meget ansporende for Aandslivet. Der var især to Aander, som optog Baggesen. Den ene var Schiller, som han i høj Grad gik op i, og vi maa tænke os, at naar han i disse Aar med sin Sofie færdedes saa meget i de bedste københavnske Kredse, fremfor alle hos Schimmelmanns og Bruns, da var Schillers Værker en stadig Kilde for ham til at underholde Selskabet. Intet Under derfor, at den, som det senere viste sig, falske Efterretning om, at den svage Schiller var død, kom allarmerende for Schimmelmanns, der først fik den, og gennem dem lige-

frem rystende for den altid let exstatiske Baggesen, der fortvivlet sank om i Sofies Arme. Det var i Eftersommeren 1791. I Storm og Regn kørte han med sin Sofie strax ud til Sølyst og derfra, 6 ialt, nemlig Schimmelmanns, Schubarts og Baggesens, ud til Hellebæk, for at fejre en højtidelig Mindefest for Schiller. I godt Vejr blev man dér i tre Dage. Den første Dag var den egentlige Dødsfest med Deklamation, Musik, Sang og Bekransning af Schillers symbolske Urne, alt dette paa Odinshøj. De følgende Dage læste man nogle af de ypperste Schillerske Værker op. Bag efter viste det sig, at Schiller ikke var død, men det gav det afgørende Stød til, at den tyske Digter virkelig fik en treaarig Understøttelse af Prinsen af Augustenborg og Schimmelmann, hvilket Baggesen jo paa det varmeste tilraadede. Han selv kunde iøvrigt nok trænge til den, thi hans Stilling var kun midlertidig ordnet.

Den anden Aand, som stærkt optog Baggesen i disse første Ægteskabs Aar, var Kant, hvis Lære han nu rigtig gjorde Bekendtskab med, og som ganske betog ham.

Forøvrigt er der ingen Tvivl om, at Perioden fra Ankomsten til København, hele Aaret 1791 igennem og de første Maaneder af 1792 var den mest ublandet lykkelige Tid for Baggesen og Sofie. Hun var mindst ligesaa skattet som han i Vennekredsen; selv om hun ikke havde hans Talent til at more andre, saa var hun dog meget aandslivlig, og hendes Tale havde det trofaste ved sig, som alle holde af. Tilmed var hun et godt og klart Hoved, som var hurtig i sin Opfattelse. Til Sybille Reventlow skrev Baggesen: «Jeg har en Kone, jeg Dag for Dag mere elsker, fordi hun Dag for Dag udvikler den rigtigste Forstand og det ømmeste Hjerte.» Folk fandt, at de to passede fortræffeligt sammen. Den indbyrdes Kærlighed, som udjævner Forskellen, var i rigt Maal til Stede, og det er troværdig bevidnet, at der aldrig var et virkelig ondt Ord imellem dem. De saa' gensidig op til hinanden, og dette holdt sig, indtil Døden skilte dem.

Medens Baggesen havde sine Vanskeligheder, der skrev sig fra hans irritable Gemyt, som idelig førte ham fra den ene yderlige Stemning til den anden, fra Afgrunden til Himlen, var Sofies Karakter ligelig og mild. Hendes værste Fejl var en Arv fra den livfulde Moder, hvem man forekastede hendes «guddommelige Uorden»; men det er da ikke af dem, som angaa Hjerteforholdet.

Sofie var hele Aaret 1791 ligesaa rask, som hun altid hidtil havde været, og kom meget ud, ogsaa paa Landet. Allerede i April, som det Aar var ualmindelig mild og behagelig, var hun sammen med Fru Schimmelmann et længere Besøg paa Løvenborg hinsides Holbæk. Ejeren, Baron og Amtmand Herman Løvenskjold, hørte til Datidens Reformvenner og var i Familie med Schimmelmanns. Det var et behageligt Ophold, og Baggesen med sin Velynder var en Svip derude. Man har et Brev fra hans midlertidige Ungkarletid til Sofie, hvor han fortæller om sin Tvivlraadighed med Hensyn til Spisested den Dag, d. 18. April. Skulde han gaa til Vendelboe — Prams — Kønnemanns — Abildgaard — Winsløw — Schultz? Enden blev, at han gik til den sidste og efter Maaltidet en lang Tur med denne i en yndig Foraarsregn. Derefter op til den franske Professor de Fumars, for at spørge om Nyt angaaende Mirabeau, som laa meget syg. Derfra op paa Christiansborg, om maaske Hertugen vidste noget om ham; Louise Augusta kom grædende ud: *Mirabeau est mort!* Taarer styrtede ved dette Budskab ud af Baggesens Øjne; Schimmelmann, som kom et Øjeblik efter derop, blev ligesaa betaget.

Baggesen havde i denne Sommer i Juli og August Maaned Besøg af en bayersk Dr. Erhard, som for Filosofiens Skyld først havde besøgt Reinhold i Jena og af samme Grund nu besøgte Baggesen. Han boede vel ude i Byen, men opholdt sig hver Dag fra 12—2 hos Baggesens, spadserede derefter med denne, kom i Almindelighed igen hjem med ham og blev der til ud paa Natten. Der blev altsaa filosoferet paa Kraft baade siddende og gaaende.

Baggesen satte megen Pris paa ham og kaldte ham et Hoved, et Forstandsmenneske, mens han selv kun var Hjerte[1]). De gjorde ogsaa Udflugt paa Landet sammen. Hr. Erhard havde den fra Holbergs Tid ikke ubekendte Mening, at Kvinderne ikke ere mer end Halvmennesker; ikke engang Sofie, som han dog satte forholdsvis højt, kunde komme i en højere Rangklasse. En skønne Dag, da Baggesen og Sofie var rejst til et Par Dages Ophold paa Landet, fløj den udenlandske Fugl bort uden at efterlade sig nogen anden Ven i København end Baggesen, som savnede ham. Da han var rejst, kom Vennen Adam Moltke og slog sig et Fjerdingaar til Ro i København. Til ham var Baggesen og ligesaa Sofie hjerteligt knyttede, saa at dette især for hende var en god Forandring. Men i Oktober maatte Baggesen rejse over til Hertugen og opholde sig hos ham, først paa Graasten, dernæst paa Augustenborg i 5 Uger for særlig at drøfte pædagogiske Spørgsmaal med ham. Det var nemlig dennes Plan at benytte Baggesen i Opdragelsesvæsenets Tjeneste, noget der laa Hertugen nær som Patron for Universitetet og Latinskolerne. Digteren har ofret mangen Time paa den Sag, som dog til syvende og sidst ikke førte til noget praktisk Resultat. Sofie var ikke med paa dette langvarige Ophold, skønt hun var indbudt; hun var nemlig i Omstændigheder.

Her kan det maaske passende bemærkes, at Sofie befandt sig aandelig særdeles vel i København. Det er ensidigt, naar man har skrevet, at hun kun kendte Tyskere her i Landet. Det laa i Sagens Natur, at da Tyskere, særlig Holstenere, spillede en fremtrædende Rolle her i Landet, især i den sidste Menneskealder af det 18. Aarhundrede, og Baggesen mest havde sine Velyndere blandt

---

[1]) Et Vidnesbyrd om Erhards barokke Tanker er følgende Linie af ham i Baggesens Stambog:

Gottesfurcht ist aller Laster Anfang und Gotteslästerung ihre Frucht. J. B. Erhard.

saadanne, at Sofie ogsaa fik mest at gøre med dem. Men dels havde Baggesen ogsaa danske Venner, og dels kunde det ikke være andet, end at det danske Element traadte Sofie i Møde i det daglige Liv. Hun lærte at tale Dansk og satte Pris paa den danske Karaktér, hvilket hun særlig kom til at føle, da andre Omstændigheder igen drev hende mod Syd; da længtes hun efter Danmark. Der er ingen Tvivl om, at hvis alt var gaaet sin jævne rolige Gang, var Schweizerinden bleven en god dansk Kvinde, fremfor mangen en tyskfødt Dame. Men Skæbnen vilde det anderledes.

I et Brev af 3. Januar 1792 fortæller Baggesen sin Ven Reinhold, at Sofie er munter og har travlt med sine moderlige Forhaabningsarbejder. De boede dengang i Stormgade Nr. 278 ved Siden af Frueklosteret, en smuk og stille Gade lige ved Byens populære Spadserevej «Filosofgangen». Hun sidder fordybet i at strikke smaa Fingerstrømper eller sy smaa Kapper og Nattøj til den kommende Søn. Den 28. Januar skriver han mest om sig selv. Han vilde gerne sidde altid stille mellem Bøger, læse og altid læse, digte og fantasere, men han behøver ikke at tale eller skrive. Hans Sjæl er i evig Virksomhed, hvorimod hans Legeme føler Ulyst til Arbejde. Han imødeser den Tid om et Aar, da han ikke har noget at leve af, thi Pengeunderstøttelsen er da sluppen op, men han vil da ikke blive i København. Trækfuglenaturen var uadskillelig fra hans Væsen, og dog tilføjer han: «Som Ægtefælle er jeg den saligste af alle dødelige».

Et Brev til Fru Schiller[1]) fra Sofie af 18. Februar 1792 sætter os ret godt ind i hendes Tilstand:

«— — Og naar jeg skal tale om mig selv, saa maa jeg aabent tilstaa Dem, at jeg meget trænger til en egentlig Veninde. Ofte græder jeg bitre Taarer for den eneste, den bedste, som jeg maatte forlade, og som endnu ingen har kunnet erstatte mig (Gritli Grüber). —»

---

[1]) Charlotte v. Schiller und ihre Freunde. 1—3.

Da der var alvorlig Tale om, at Schillers vilde flytte til Danmark, skrev Sofie:

«Hvis De kommer her, saa medtag alt, hvad De kan tage med. Alt er her saa ubeskrivelig dyrt, især Linned, Møbler og Porcellæn. Iøvrigt er Levemaaden her meget simpel. — De kan maaske bo hos os, hvor der er charmant, naar vor Ven Moltke forlader sit Logis. Han har 4 gode Værelser med Tjenerens.» —

Baggesen gjorde allerede nu Alvor af at søge bort. Han omgikkes endog med Tanken om at udvandre til Amerika, og da dette ikke lod sig udføre, saa søgte han Ansættelse i Schweiz. Gennem Familien Haller søgte han allerede i Marts et Præstekald i Kanton Bern, som ikke gav mer end 300 Gylden i Indtægt; men i hvert Tilfælde hindrede hans lutherske Udspring ham i at faa det. Med Vemod maa man læse dette, thi det var en ligefrem Følge af, at ingen solid og passende Vej aabnede sig for Baggesen her hjemme. Den Retning, hans Begavelse gik i, var man ikke bleven klog paa.

I Baggesens Forhold til Kristendommen laa der ingen Hindring for ham til at søge Ansættelse som Præst. Et Oratorium af ham, «Kristi Død», som blev opført i Slotskirken d. 5. April 1792, viser den alvorlige Retning, hans Tanker havde taget. Det samme vidner en Prædiken om, som er skrevet med Tanken om præstelig Ansættelse over en Text, som Fru Schimmelmann havde opgivet ham.

Fru Schimmelmann skriver d. 5. Febr. 1792: «Idag kommer Baggesen for at holde en Prædiken for os, som han har skrevet over en Text, jeg har givet ham: Salige ere de rene af Hjertet. Han sætter stor Højtidelighed i det og kommer sortklædt. — Prinsen har bedet mig, om han maatte være til Stede ved den og kommer da og vil dinere hos os. Denne Prædiken er Frugten af en Dispyt; jeg haaber, at den skal blive en Fredens Blomst. Han (B.) hævdede mod mig, at Zollikofers Prædikener var alt for kolde, og jeg holdt paa, at jeg ikke kendte nogen, som var bedre end hans sidste, hvorpaa vi indlod os

meget paa Themaet om Prædikener i Almindelighed, og jeg bad ham om at give mig hans Ideal. Han sagde Ja, paa den Betingelse, at jeg gav ham Texten, og saaledes kom den Sag i Orden.»

Efter at April var gaaet med Forkølelse for begge Ægtefæller og særlig en slem Hoste for Sofie og Skuffelse hos Baggesen, fordi Reinhold ikke, som han havde haabet, var bleven kaldet som filosofisk Professor til København, indtraf den 24. Maj den forventede Begivenhed, at Sofie fødte en Søn. Hun led saa meget ved Fødselen, at Baggesen kom rent ud af sig selv; han fortrød, at han havde elsket hende og var bleven genelsket; han bad om, at han hellere maatte dø, end at hun skulde lide saadan. Men om Morgenen, da alt var overstaaet, og det nyfødte Barns første Skrigen hørtes, da følte han en overstrømmende Lykke. Saaledes var nu han.

I den første Tid gik alt nogenlunde godt, og Baggesen, som ingen bestemte Forretninger havde, veg ikke fra sin Hustru. Hun kunde selv die sit Barn. Den 11. Juni døbtes den lille og blev kaldet Ernst efter Schimmelmann. Skønt Pengesagerne ikke var i en ønskelig Forfatning, saa at Baggesen endog maatte sælge af sine Bøger, følte han sig dog som i Lykkens Tempel med Sofie rask og Sønnen i hendes Arme.

Da ramte det Slag ham, der ikke i et Nu, men langsomt skulde dræbe hans Lykke, og vi kan tilføje, at det i Virkeligheden blev afgørende for hele hans Liv. Han skildrer det selv i et Brev til Reinhold af 4. Juli vel paa sin exalterede Maade, men i Virkeligheden sandt og tillige meget anskueligt.

«— Sofie, min Sofie, dette forklarede Menneske eller denne menneskeblevne Engel, hvis Himmelvinger blot i Forbiflugten har viftet til dig, men hvis Himmelhjerte du ikke kender eller kan kende, i det mindste ikke saaledes som jeg kan kende det, og du maa derfor anse mig for vanvittig, naar jeg siger dig, at mit Hjerte mere tilbeder Gud i hende, end i alle hans øvrige Værker, — denne

Engel, som jeg fandt saaledes, der fulgte mig saaledes, der gjorde mig lykkelig saaledes, som Forsynet skænkede mig saaledes og skænkede mig altid om igen, mere hellig efter hver ny Redning — denne Sofie, som vilde have givet mig Religion for al Evighed, naar hverken jeg selv, Kant eller du havde kunnet forsikre mig den, — denne Sofie blev erklæret for saa godt som uden Redning fortabt ved den mest dræbende Tæring. I hele otte Dage, efter en vedvarende tre Maaneders Hoste, der forekom alle andre svindsotig, kun ikke mig, thi jeg hvilede saa trygt i den saligste Tillid til Ham, der skabte hende og skænkede mig sin skønne Skabning — spyttede hun Blod. Det randt ikke ud af mit Hjerte, thi Blod, der flød ud af det havde ikke kunnet martre mig saaledes — nej, det flød, hver Gang hun hostede, ud af mit Væsens Kærne, som jeg i mit Hjertes Forsumpning troede forvaret til en uvisnelig Spire til det evige Liv. Barnet diede den blodige Mælk; det blev revet fra Brystet, og nu flød Blodet fra hendes Kærne, thi gerne havde hun givet den for Barnet, hvis hun havde skullet det.»

«Grevinde Schimmelmann var et Par Dage forinden rejst til Pyrmont; alle vore Venner og Veninder vare paa Landet, vi var forfærdeligt alene i vor Jammer. Over Hals og Hoved maatte en Amme skaffes for om muligt i det mindste at redde Barnet. Vi fik i Skyndingen en dum, grim, næppe halv menneskelig Skabning. Tre Dage tog Barnet synligt af ved Sult og Tørst, Ammen havde ingen Mælk, Moderen blev derved daarligere og daarligere. O kære Reinhold, hvor jeg led, og dog maatte jeg forstille mig og midt i Fortvivlelsen synes tillids- og haabefuld, for at hendes allerede begyndende Melankoli ikke skulde næres. Men Gud sendte mig Taarer, ellers var jeg død. Naar jeg saaledes gik med Barnet paa Armen og saa' det hende, naar jeg vendte Øjnene fra den lidende Moder —! Jeg spiste ikke, jeg drak ikke, jeg sov ikke, jeg tænkte ikke! I min højeste Fortvivlelse, da hun en Morgen næsten hostede Sjælen ud, løb jeg ud i den anden

Ende af Byen til min gamle Ven, der allerede tre Gange har reddet mit Liv, Dr. Winsløw, som imidlertid ikke er vor Huslæge, skildrede ham Sygdommens hele Historie og dens Symptomer, bønfaldt ham rent ud at sige mig som Ven, hvad vor egentlige Læge, Professor Schønheyder, skjulte for mig, om der var Redning eller ikke. Han sagde, at efter alt at dømme, var der ingen; imidlertid vilde han se hende for at sige mig det ganske decideret. — Her tier jeg, thi min Tilstand de derpaa følgende 48 Timer lader sig ikke beskrive.»

«Jeg kom hjem, Barnet skreg 5 Timer i ét Træk af Sult, kunde intet faa at spise eller drikke, fik ingen Bryst, thi Ammen havde jeg givet Afsked paa den 4de Dag.»

Baggesen fandt først Hvile i Bønnen: Din Vilje ske! Han fik en Fornemmelse af, at Gud øjensynlig hørte den. Strax efter faldt Moder og Barn i Søvn, Baggesen ilede ud for at søge en ny Amme; hans Bøn blev hørt, han fandt en god Bondekone, der strax fulgte med ham hjem. «Sofie, her har du Mælk til din Ernst, tak du Gud med mig», raabte han glad, og Barnet tog strax fat. Fra den Stund bedredes ogsaa Sofie, hun spyttede ikke mere Blod og hostede mindre. Da Winsløw havde undersøgt hende, erklærede han, at vel stod det daarligt til, men Svindsot var det dog ikke. Et Øjeblik efter traadte Schimmelmann ind, der for tre Dage siden selv havde set til Patienten og bragt hende Blomster. Han tilbød nu at hjælpe dem med Penge til en Rejse sydpaa; maaske vilde det være bedst, at Sofie gjorde en Sørejse til Lissabon og derfra til Italien. Hvordan det end maatte blive bestemt, kunde de stole paa hans Bistand. Det var en Ven, som de maatte takke Gud for.

Foreløbig tog de alle tre med Ammen i lukket Vogn ud til Bruns Landsted Sofienholm efter Fruens kærlige Indbydelse. Ogsaa Schimmelmanns havde tilbudt dem Ophold paa Landet, men bedst Pleje fik hun uden Tvivl hos Fru Brun. Stedet laa godt tillukket for barske Vinde,

og under omhyggeligt Tilsyn tilligemed de den Gang sædvanlige Midler mod en begyndende Brystsyge saasom islandsk Mos o. l., samt den gavnlige Adspredelse, som aldrig manglede hos Bruns, blev det snart bedre.

Men Baggesen var overbevist om, at det var hans Bøn, da han ret lagde det i Guds Haand, der havde bevirket Forandringen. Han havde allerede før denne gribende Tilskikkelse været religiøst bevæget, og Samlivet med Sofie havde bidraget sit dertil. Blandt andet havde hun givet ham Øje for Fr. Jacobis Skrifter, af hvilke især to, nemlig «Allwill» og «Der Kunstgarten» hørte til hendes Yndlingslæsning. Nu blev den ædle Digterfilosof ogsaa en Vejleder for Baggesen, og det havde mindre Betydning, at denne nok kunde gøre den Indvending, at der var for meget af Følelse og for lidt af Fornuft deri. Ligesom Mynster en halv Snes Aar senere, saaledes fik Baggesen nu en blivende Impuls af Jacobi, og vi ville se, hvorledes han søgte og vandt hans Venskab.

Det landlige Ophold paa det yndige Sofienholm ved Bagsværd Sø varede hele Midsommeren 1792. Sofies Helbred blev under de gunstige Forhold i høj Grad styrket om end ingenlunde fuldstændig restitueret. Det var ved Mindet om disse gyldne Dage, som Baggesen selv ogsaa delte, at han siden sang til Sofienholms Muse:

Hvor en søsterlig Veninde
trykt til min Sofies Bryst,
ofte saa' din Taare rinde
af en altfor himmelsk Lyst.

Disse Ord levendegøre os den inderlige Fortrolighed, der kom til at binde Sofie sammen med Frederikke Brun, saa at de blev virkelige Veninder. Der var altid stor Selskabelighed hos Bruns, og mange aandfulde Mennesker kom der allerede dengang. Men en Orm gnavede paa Herligheden og gjorde, at de nøjere bekendte mærkede en Vemod, et Savn hos Fruen, som alle Rigdommens ydre Goder ikke kunde opveje. Hvad dette var, skrev hun næste Sommer i et fortroligt (utrykt) Brev til Lavater:

«Du kender mit Hjertes Ve, denne stille Klage, der forstummede ved din beroligende Nærværelse. Det er en dyb, bitter Kedsomhed ved Livet. Denne Sammenligning mellem den Mand, Gud gav mig, med den Mand, mit Hjerte valgte, maa ophøre, men hvorledes? O, besvar dette mit Hjertes bævende Spørgsmaal, du blide, trofaste Ven, besvar det af din Erfarings Fylde!» [1]) Den frejdige og fortrøstningsfulde Sofie har selv i sin svage Tilstand vistnok været hende til Opmuntring.

Først hen i September vendte Baggesens tilbage til deres Lejlighed i Stormgade og gjorde her strax den ubehagelige Opdagelse, at deres to Piger havde benyttet Lejligheden til efter Evne at bestjæle og udplyndre dem. Imidlertid beskæftigedes deres Tanker nu mest med den forestaaende Rejse sydpaa. Baade Hertugen og Schimmelmann holdt paa en Sørejse til Marseille, hvorfra det var nemt at komme til et passende sydligt Kursted, men det trykkede Baggesen at skulle modtage Rejsen rent ud som en Gave af sine høje Velyndere. Han ønskede at forene et Hverv med den, og dette billigede Hertugen ogsaa, idet han da lovede en Understøttelse til den i 2 til 3 Aar.

En Hændelse, som truede med at ske i Oktober, giver os et lille Indblik i Sofies Karaktér. Der kom nemlig en Billet fra Dr. Erhard, af hvilken Baggesen sluttede, at Doktoren var i Nyborg og vilde komme til København med det første. Sofies Stemning imod ham var nylig kommen frem i en Samtale, hvor hun ytrede: «Jeg vilde heller gøre Barsel 9 Gange efter hinanden, end jeg vilde 9 Gange efter hinanden høre Doktoren tale, gabe og deklamere». Da nu Efterretningen om hans mulige Ankomst blev bragt hende, sank hun næsten afmægtig tilbage i Stolen. Men hun betvang sig strax og sagde smilende: «Nu ja — jeg glæder mig, fordi det glæder dig, jeg vil holde det ud, jeg vil glæde mig.» Heldigvis viste det sig, at det var en Fejltagelse.

---

[1]) Utrykt, hos Lavaters Familie i Zürich.

Den 19. Oktbr. skrev Sofie til Fru Schiller om sin og Baggesens Sygelighed og betragtede den som en af de værste Fjender til at forstyrre Lykken, thi «da er det, som vi var forhexede».

«Vi har desværre ogsaa prøvet det. Men det var mig (som var syg), og aldrig er Baggesen saa vred paa mig, som naar jeg er syg; saa skænder han paa mig, som var jeg Skyld i det Besøg (af Sygdommen). Og hvilken Angst for mig, naar han er syg!»

Baggesen var iøvrigt i denne Vinter bedre tilpas end sædvanlig. Han hørte ikke megen Kritik om sig, men den Animositet imod ham, som især i Holgerfejden var kommet saa stærkt frem, var døet hen. Den 1ste Del af Labyrinten blev overmaade vel modtaget. Men hvor affiçabel han var, ser man af det voldsomme Indtryk, som Efterretningen om Ludvig den 16des Henrettelse, der kom hertil d. 20. Febr. 1793, gjorde paa ham. Han fik den paa Gaden midt under den saakaldte Posthusfejde, og det var kun med Nød og næppe, at han kunde tumle hjem.

Rejseplanerne vandt endelig fast Skikkelse i den Form, at Ægteparret med Barnet skulde rejse i smaa Slag ned til Schweiz omtrent samme Vej, som de drog herop.

16.

Atter Rejse mod Syd.

I $2^1/_2$ Aar havde nu Baggesens haft deres Hjem i København. Den haarde Nødvendighed, Sofies stærkt angrebne Helbred, som forhaabentlig kunde bedres ved et længere Ophold i sydligere Egne, drev dem afsted. Men i Virkeligheden fik de nu ikke mere noget blivende Sted; de kom fra den Stund af, da de forlod København, til at leve et Nomadeliv i det store. For Baggesens Natur passede dette godt nok, ja han var aabenbart anlagt dertil. Hele hans Fremtids Liv kom til at danne sig paa denne Maade, ligetil han lukkede sine Øjne paa en Rejse. Sofie havde derimod foretrukket en rolig Tilværelse, men det var dog nærmest for hendes Skyld, at de nu Gang efter Gang skiftede Sted.

Den 28. April 1793 sejlede Baggesens med deres lille, snart et Aar gamle Søn, med Paketten til Kiel, hvortil de først efter et Par Døgns Besværligheder ankom. Her antog de en ung Pige til at følge med som Barnepige, thi Sofie var for svag til at varetage den lilles Pleje alene. I Kiel blev de mer end en Uge for ikke at overanstrænge Sofie, og de havde nogle gode Venner dér at fordrive Tiden med, især den altid ivrige, men excentriske Cramer, der for Tiden oversatte Labyrinten. Derefter drog de videre til Hamburg, med Hvilepunkter hos Voss'es i Eutin og Stolbergs i Tremsbüttel, hvor Baggesen

i sin Dagbog bemærker, at Sofie behagede Louise Stolberg overordentlig.

Hos Claudius var de et større Besøg baade til Middag, Kaffe og The i Regnvejr. I Hamburg tilbragte de først svære Dage, da den lille Ernst blev meget syg, og Sofies Helbred var ikke bedre, end at hun af og til led af Feber foruden Mathed; endogsaa Baggesen blev syg. Men den hjertelige Venlighed, hvormed deres Bekendte kom dem i Møde, ligefra Klopstock til Familien Reimarus, og især denne sidste, bragte igen Modet op i dem. De besøgte flere Gange Claudius, som da laa syg, og boede forresten en Tid hos forskellige af den Reimarus'ske Familie.

Efter en halv Snes Dages Ophold i Hamburg gik Rejsen over Lüneburgerheden, hvor de kørte forbi Lavater uden at ane det, til det smukke Braunschweig, hvor Baggesen havde en Ven, Hofraad Ebert, som han kendte fra Emkendorf. Denne Mand hjalp dem fortræffeligt til Rette og introducerte endog dem begge ved Hoffet, hvor de fik en forekommende Modtagelse. Herfra kørte de til Halberstadt, men blev paa Vejen overfaldne af et ganske ualmindelig voldsomt Tordenvejr. Det var i Harzen. Pludselig blev Himlen og alle Omgivelser indhyllede i Mørke; snart fulgtes Tordenen af Lyn paa Lyn. Baade Baggesen og Kusken vilde vende om, men Sofie var aldeles uanfægtet og fandt det herligt. De blev da ved at køre; men da Regnen strømmede ned som Skybrud, maatte de være glade ved tilsidst at komme i Ly.

I Halberstadt besøgte de naturligvis «Syvaarskrigens Digter», den gamle, hyggelige Gleim med hans «Musetempel», der endnu er til og aabent for Publikum. Det bestaar af Portræter af hans samtidige, særlig Digtere, og Baggesen blev optaget i det ved, at Frederik den 2dens Hat paa en højtidelig Maade blev ham paasat. Den 75-aarige Gleim, der levede i Fortiden, glædede sig som et Barn derved.

Til Jena kom vore Rejsende d. 18. Juni og tilbragte nu sex Uger her i Thüringen hos deres gamle Venner

fra forrige Rejse. Til Reinholds var de mest knyttede, men medens de opholdt sig her, fik Reinhold Kaldelse som Professor i Kiel. Det var Lavater og Baggesen, der havde faaet Bernstorff til at sætte dette i Værk, og det laa Baggesen højlig paa Hjerte at faa denne sin Hjertens Ven op i den danske Stat, hvor bedre Kaar ventede ham. Men Baggesen blev ogsaa Vidne til Jenas, især dets Studenters, Sorg over at skulle miste den afholdte Lærer. Her gjorde Baggesen Bekendtskab med den unge, fattige Maler Fernow, som alene for at høre Reinhold havde opholdt sig Aar og Dag i Jena. Baggesen blev saa indtaget i ham, at han tilbød ham frit at være hans Ledsager paa en projekteret Rejse til Italien, naar Fernow selv kunde skaffe sig til Bern. Og dette blev ogsaa udført, som vi siden ville se.

I Weimar omgikkes Baggesens først og fremmest Wielands, hvis ganske unge Datter Charlotte kom til at følge med dem til et langvarigt Besøg i Bern, og Herders, men Göthe var fulgt med sin Hertug i Krigen mod Frankrig. Den 28. Juli forlod endelig Baggesens alle de gode Venner i Jena og Weimar og drog Syd paa mod Nürnberg. Efter at have overnattet i Saalfeld, kørte de derfra allerede Kl. 3½ om Morgenen, eftersom en lang og besværlig Rejse gennem den skovfulde Bjergegn paa skrækkelige Veje forestod dem. Det var en øsende Regn, og den tungt læssede Rejsevogn sneglede afsted, trukket af fire Heste. Baggesen mærkede paa én Gang, at der gik noget i Stykker i Undervognen; paa hans «Holdt» standsede Kusken strax, og derved slap de alle for en farlig Væltning, men Vognen var itu. De Træstykker, som forbandt dens to Halvdele, vare brækkede, og der var hverken Hus eller Landsby i Nærheden. Da paatog den altid modige og resolute Sofie at gaa afsted i den ukendte Egn for at finde Hjælp; Baggesen skulde blive hos Barnet og de andre. Med Møje fik man Sofie ned af den beskadigede Vogn; hun trak store Støvler paa, og snart forsvandt hun af de andres Synskreds i de dunkle Fyrreskove

Imidlertid fik de tilbageblevne tilsidst Vognen saaledes bundet sammen, at de med Forsigtighed kunde køre videre Fod for Fod. Langt om længe kom de til et enligt Hus, hvor de formodede, at Sofie var gaaet ind. Da Baggesen ivrig traadte ind i Huset, mødte ham et græsseligt Syn. Et benradagtigt Menneske med blødende Hoved, og med en Kniv, som dryppede af Blod, i Haanden, kom dem i Møde. I første Øjeblik troede han, at han havde myrdet Sofie, men snart blev han klog paa, at det var en af Kræft halv opædt Stakkel, han havde for sig. En ny Angst betog ham da for, at Sofie havde set ham, og at dette skulde virke skadeligt paa hende i hendes frugtsommelige Tilstand. Hun havde ogsaa set ham, men uden at det angreb hende. De sneglede da videre med største Besvær, og Baggesen blev ikke glad ved, at det næste Menneske de traf, var en gal Mand og dennes Søster, som kom bagfra og altsaa maatte indhente Sofie. Siden fik de ogsaa at vide, at de virkelig indhentede hende, men hun havde frejdig sluttet sig til dem, og de havde ført hende ad en Genvej. Endelig naaede den søndrede Vogn en Landsby, og her var Kermesse, altsaa stort Spektakel af mange Mennesker, der skraalede i Munden paa hverandre og drak. Midt imellem dem kom Sofie ganske koldblodig ud af Kroen, hen til Vognen, bad først sin Mand om nogle Smaapenge til hendes Ledsagere og skyndte sig da med at se til sin lille Dreng. Imidlertid var det først i en følgende Landsby, at de fandt saadanne Haandværkere, at deres Vogn virkelig kunde blive repareret. Dér maatte de saa blive 1½ Dag og 1 Nat, saaledes rejste man i de Tider.

Endelig naaede de Nürnberg, og her traf de Baggesens Ven og Sofies Skræk, den meget disputerende, filosofiske Dr. Erhard, der havde nedsat sig som praktiserende Læge her. Han førte dem ud til et Folkebal en halv Mil udenfor Staden, hvilket ved sin ufrivillige Komik gav dem Morskab, men tilbage førte den demonstrerende Filosof dem saa taabeligt, at de maatte vandre ad en

næsten umulig Vej, som endte ved en af Nürnbergs lukkede Porte. Først efter to Timers trættende Omvanken naaede de at finde ind til Hotellet. Men her havde de saa den uventede Glæde at træffe sammen med Schiller og hans Hustru. Dette gav Tilværelsen i Nürnberg nyt Liv for dem, og Schillers og Baggesens fortsatte derfra Rejsen sammen nedad mod Schweiz i nogen Tid.

Endelig kom den Dag, da Baggesen og Sofie ved Solnedgang kørte til Konstans og i den dejligste Belysning kunde genhilse det skønne Schweiz. Allerede næste Dag laa Züricher-Søen med Alpe-Baggrunden for deres Blikke. Hvad Sofie maatte føle, kan man let tænke sig; Baggesen skrev: «Schweiz henrykkede mig ti Gange mere denne Gang end nogen Sinde tilforn. Man maa se dette Under-Land i det mindste to Gange for at komme til en fuldstændig Nydelse.»

I Zürich var Lavater fire Dage før Baggesens Ankomst vendt hjem fra sin Rejse til Danmark, og nu var der end mere Stof til Samtaler end før. Der gjordes Lystture i Egnen med Vennerne, men da Hjemmet i Bern nu vinkede saa nær, maatte de snart drage videre. Den 17. August rullede de ind i den kære By, modtagne af den kærlige Moder, den nu meget gamle og svagelige Fader, de nærmeste og den fjernere Slægt. Men vistnok fyldtes alle med Vemod ved Gensynet af Sofie, thi hun var mat og afkræftet, og hendes lille Dreng var halvdød. Dog under omhyggelig Pleje og velgørende Ro blev det snart bedre med dem.

Saasnart Omstændighederne tillod det, begyndte det igen med de fra tidligere Tid velkendte uophørlige Familiebesøg, som den stive Berner Tone bød. Men det almindelige Humør i Byen var ikke det samme, som da Baggesens sidst var her. Revolutionen havde forstyrret det. I en vis Henseende kan man sige, at Humøret var daarligt i 1793 i næsten hele Europa. Den uhyggelige Guillotines mer og mer travle Virksomhed over hele Frankrig gav ubehagelige Forudfornemmelser ogsaa i andre Lande. Der

var Krig, Uro og Gæring rundt omkring, og Schweiz laa saa nær for Haanden. De gamle Tider var aabenbart forbi.

Den 7. Septbr. forlod Baggesen en kort Tid sin Hustru, der skønt højfrugtsommelig nu havde det ret vel. Sofies Søster Emilie og Charlotte Wieland rejste efter Indbydelse af Baron Bondeli, en god Ven af den Hallerske Familie, til hans skønt beliggende Slot Chatelard nærved Montreux. Baggesen var med, men Sofies Tilstand forbød hende det foreløbig, og Baggesen kunde af samme Grund kun blive der en Uge, et Ophold, som er betegnet ved, at han her digtede sin berømte første Skærslibersang paa Tysk. Midt i den beklemte Tid minder det om et vist Galgenhumor, som ikke var fremmed for Baggesen.

Kort efter hans Hjemkomst, d. 27. Septbr. fødte Sofie sin anden Søn, Karl Reinhold. Han lignede hende mest og blev ikke alene ved Fødsel men i hele sit Liv en Schweizer, særlig en Berner og døde først i sit 80de Aar 1873. Han blev Præst i Bern og var en dyb, grundig Natur. Sofie var længe svag efter Fødselen, og hertil kom, at hendes lille Ernst sygnede mere og mere hen og døde i Oktober. En kom og en gik.

I Løbet af November beredte Baggesen sig alvorligt til sin paatænkte Rejse til Italien sammen med Fernow, der nu var kommen til Bern. Begge lod sig undervise i Italiensk, og som altid gik det forbavsende let for Baggesen. Rejsen skulde, da Sofie ikke kunde være med, denne Gang kun gælde Norditalien om ad München og Wien. Senere var det paatænkt, at de sammen skulde gæste Neapel og Sicilien.

Denne Baggesens Rejse, hvoraf Begyndelsen skete til Fods, skildrede han selv i sin Dagbog, og til Sofie skrev han ikke mindre end 47 Breve paa den, foruden alle de mangfoldige andre Breve, som hans mange Forbindelser foraarsagede. Det kostede begge Ægtefæller en svær Kamp at skilles, og nær kunde det her være gaaet Baggesen, som da han første Gang skulde forlade sin Sofie for at

rejse til Augustenborg; han kom kun til Roskilde og vendte saa hjem. Men nu holdt de begge Stand.

Et af Baggesens første Breve eller rettere det allerførste sætter os ind i Forholdet til den Hallerske Familie. Han sender nemlig særlig Hilsener til Sofies Tanter Brown og Zeerleder, i hvilke han ser Mønstre for Kvinder, ikke at tale om Svigermoderen, som han var knyttet til ved en indgaaende Forstaaelse. Videre til Charlotte Wieland, hvem han vaagede over med en faderlig Godhed, og Sofies Søster Henriette, senere gift med en Søn af den gamle Sinner; Gritli Grüber ikke at forglemme, dernæst den gamle Svigerpapa og Præsten Stapfer. Endelig til Digteren Salchi og «vor herlige Onkel», nemlig Oberst Brown.

I Zürich besøgte Baggesen Fichte, der allerede havde hilst paa ham i Bern, og de glædede sig ved filosofiske Samtaler. Sammen tog de ud til den i Nærheden boende Pestalozzi, med hvem Baggesen følte sig forenet i Aanden. Men «trods det skønne Vintervejr, det herlige Landskab og de brave medrejsende Venner vandrede jeg mismodig og stum», skriver han, «indtil jeg efter sex Timers Tavshed kunde udgyde mit Hjerte i et Brev til min Sofie». I Memmingen fik han Brev fra hende og var lykkelig. I München var han Juledagene over og glædede sig ved den livlige Professor Baader, og i Salzburg frydede den herlige Egn hans Øje. Fernow, hvis Rejse han ædelmodigt bekostede og som havde glædet hans Hjerte ved sine smukke og sande Udtalelser om Sofies Skønhed og Elskværdighed i et Brev, voldte ham paa den anden Side Ærgrelse ved sin afsluttede, engelske Karaktér og sin stadige Rygen og Soven. Da Baggesen engang, forpint af, at der ikke var Brev fra Sofie, kastede sig om Halsen paa ham, sagde Fernow blot ganske tørt: «Lad De det kun være godt!» Derover trak Baggesen sig tilbage i sig selv, men da han en Dag, netop Aarets sidste Dag, lagde Mærke til, at Fernow var forstemt og ikke vilde spise, gav det Anledning til Udtalelser, som ryddede alle

Stene af Vejen, og Baggesen kunne ende Aaret med en dybtfølt Tak til Gud for alle Ting, ogsaa for dette.

Igennem en tyk Aftentaage kørte Baggesen paa Nytaarsdag ind i Wien, men blev først i godt Humør, da han d. 8. Januar atter fik Brev fra Sofie. Saa kunde han glæde sig over Kejserstaden, der frembød saa meget for en Iagttager som Baggesen. Først i Begyndelsen af Februar forlod han Wien, men allerede et Par Dage efter kom han i Vennevold i Byen Neumarkt, hvor Baron Herbert, der havde vexlet Breve med ham, kom ham i Møde med den største Hjertelighed og sluttede sig til hans Vidererejse. Denne gik nu gennem de storartede Bjerge ned mod Triest, og Æventyr manglede ikke paa den. Undervejs fejrede Baggesen i al Stilhed, men med dybe Tanker, sin 30. Fødselsdag. Fra Triest sendte han Sofie Blomster, plukkede i Italien, og den 21. Februar i den tidlige Morgenstund sejlede han fra Adriaterhavet ind i Venedig. Den skønne Indsejling hertil skildrede han mesterligt i et Brev til Sofie, af hvilket vi ikke kunne nægte os at afskrive et lille Stykke, da det giver os den ægte Baggesen saa helt og fuldt, at det vilde være en Skam i en Bog om ham at udelade det.

«— — Hvilken Genfødelse af den hele opvaagnende Verden og af vore egne afslumrede Livsaander! Jeg stod paa Forstavnen, Morgenluften spillede med mine fritflagrende Haar, og Hesperiens Dufte flagrede mig paa spæde Zefyrvinger i Møde. De smaa rislende Bølger, som Kølen igennemfo'r, bestænkte mig som overgivne Neréider med deres Perler. Det var et friskt Morgenkys af den fra Nattelejet opstandne Natur.»

«Hun var virkelig nys hoppet ud af Sengen, upaaklædt uden mindste Kunstens Pynt i en halv gennemsigtig let omflagrende Taage, ganske Natur og usigelig yndig. Det forekom mig, som om jeg første Gang overraskede hende halvnøgen. Det blev atter Vindstille; man lod Sejlene falde og lagde de plaskende Aarer ud. Nu rødmede den hulde, idet hun afkastede sit tætte Taageslør. Solen gik

op i Østen — og i Vesten steg Venedigs bestraalte Taarnspidser, som paa Slaget af en Trolddomsstav op af Havet. I et Øjeblik var den nøgne fuldkommen paaklædt. I faa Minutter var den hele synlige Skabning omskabt, Havet blev Havn, Kysten blev Stad, den fjerne Granskov en Flaade, kort: hele Naturen blev Kunst, og et menneskeligt Bliv! gennemklang pludselig alle mine Sanser.»

«Mere magisk, i egentligste Forstand et Feeri fremstillende, kan intet være end denne Indfart til Venedig, der beruser Øjet med en i sit Slags sikkert eneste Tryllepragt. Den afvexlende, bestandig nye, med hvert Aareslag i herligere Pomp sig nærmende Scene, naar man om Nordspidsen af *Lido di Malamocco* glider ind i Lagunerne, lader sig ikke male, ikke synge, endnu mindre beskrive. Tre, fire, fem, sex, syv med Taarne og Kupler glimrende Marmor-Søstæder — hver et Asgaard, Brejdablik eller Olymp — stige den ene efter den anden op af Havets dem genspejlende Flade. — Pompkredsen udvider sig mer og mer: paa venstre Haand synes de med poppelomkransede Bygninger prangende Øer at danse forbi Skove af Master — paa højre Haand svømmer det syvtaarnede Murano — ligefor troner den yngre Lagunestads Moder, Adrias gamle Dronning, i mer end fyrstelig, i republikansk Pragt med hendes majestætiske Paladser og Templer, blandt hvilke det højt over alle Spidser ragende St. Markus-Taarn hæver sig som Havdronningens Scepter.» —

(Baggesen kom ved Lido over i en Gondol). «Denne Gondolfart kronede vor efter Stormens Ophør fra det blide til det henrivende gennem alle Grader af det behagelige stegne Sørejse. Den milde Nat havde født den mest glimrende, varme Dag. Solen badede sig i den krystalne Bugt og syntes at trække de os rundt omgivende Genstande ned til sig — det fordoblede Venedig hang i Luften. Over og under det var ren Himmel.»

«Saaledes gled vi ind i den hesperiske Nordbugt. Den indre Stad, som fra denne Side taarner sig allerprægtigst,

udfoldede sig mere og mere glimrende. Den syntes at brede sine Arme ud for at omfavne os. Snart skelnede vi ligefor os Dogens Palads paa den lille Markusplads og de to høje Støtter med Skytshelgene og Skytsløven paa Broglio — noget nærmere paa venstre og højre Haand de to prægtige Kuppel-Kirker Maria della Salute og San Georgio Maggiore paa begge Sider af vor Gondol som bag os længer borte svømmende Østæder og Skibsskove. Vrimmelen, Tummelen og det overgivne Liv tog til, alt som vi nærmede os Middelpunkten mellem utallige jublende Gondoler. Nu blev Paladserne paa begge Sider af Kanalen, hvori Bugten taber sig, enkelte Huse og selv Menneskevrimlen paa Broen og ved Stranden synlige. (De naaede endelig ind til Contumaz-Hallen, hvor de skulde visiteres). I den halve Time, vi her maatte opholde os, vandt vore Tanker Ro til at samle sig: «Det var mit Livs behageligste Fart», udbrød den ene. «Venedig kan ikke være Himlen», udbrød den anden, «thi saa fortryllende er kun Vejen til Helved.» «Men det er dog et himmelsk Skue», bemærkede den tredje. «Det er Stædernes Stad!» udraabte jeg. «Det adriatiske Hav er Oceanets Guldfinger og Venedig den funklende Diamantring paa denne Finger.»

Den 26. Februar, den Dag Christiansborg brændte, skrev Baggesen Enden paa det lange Brev, og viste Reversen af Medaillen. Af denne anføre vi lidt om Markuspladsen: «— Forestil dig en Sal — thi Markuspladsen er i egentligste Forstand en ubedækket Marmorsal — omtrent halvhundrede Gange større end vor Riddersal i København, fyldt med en broget Vrimmel af alle Nationer og af alle Klasser i det menneskelige Samfund, der ere iførte de forskelligste ædle og komiske Dragter, hvis Farvespil synes aftalt for at forskønne Skuespillet, alle henstillede eller bevægende sig imellem en Blanding af alt, hvad den mest udviklede Kunst, Flid og Færdighed formaar at fremstille i det skønne, yndige, underfulde, bizarre, løjerlige og naragtige, for i Luxus' Tjeneste at kildre de sløvede Sanser. Tænk dig i denne Sal din Baggesen ved Siden

af Herbert, Fernow og Rauscher, tabt i Anskuelsen af Kirkefaçaderne, Marmorkolonnerne, de forbisvævende Merkurer, Gratier og Harlekiner — tabt i Anskuelsen? o hvad siger jeg? Ved Synet af alle disse Herligheder, blændet af al denne Glans, fordybet i Tanken — paa dig, du hans Livs højeste Lyst, opløst i det brændende Ønske at kunne ombytte dette hele Skuespil imod en eneste Straale af dit kærlige Øje. Thi alle prægtige Skuespil paa Pladsen og i Theatrene, alle Kunstens, Flidens og Færdighedernes mesterligste Produktioner, det overgivne Karnevals samtlige Tryllerier og Leg give ikke mit Hjertes Følelser den mindste Nydelse og Sysselsættelse, naar jeg undtager den eneste, at jeg stundom kunde fælde blodige Taarer over Menneskehedens Daarskabstummel, over saa mange Tusinders Nedsynken i sanselig Nydelse uden det mindste Spor af Menneskeværdighed ... Det forekommer mig, at Lastens Treenighed: Løgn, Sanselighed og Dovenskab har paa Markuspladsen opslaaet hundrede større og mindre Troner, og at det Skønheds-Ideal, som ved min Indtræden fra den ene Side foresvævede mig, er ved min Udgang til den anden Side forvandlet fra Venus Urania til Venus Afrodite.»

I Verona sluttede Dr. Erhard sig til Selskabet og over Bologna gik Vejen over Apenninerne til Florens. Men netop da Baggesen var kommen vel i Gang med Beskuelsen af denne Stads mangfoldige Kunst-Herligheder, fik han Budskaber fra Bern, der væltede alt for ham. Hans gamle Svigerfader var død, og Sofie var legemlig syg og tung i Sind. Baggesen kunde under disse Omstændigheder ikke udholde at fortsætte sin Rejse. I sin Dagbog har han skrevet:

«Maskinmæssig følger jeg de andre til Gallerierne og Paladserne, i Haverne og Kirkerne. Man kunde ligesaa godt føre et Faar med sig rundt omkring iblandt alle disse Herligheder, thi overalt er jeg til Mode, som om jeg fulgte til en Slagtebænk, og fra ethvert Sted vender jeg tilbage som fra en saadan ... Jeg maa i det mindste ile min Sofie i Møde for at vinde en Himmel og undgaa et Hel-

vede.» — Han pintes i de første Dage af Frygt for, at han ikke skulde gense hende. Efter kun fire Dages Ophold i Florens forlod Baggesen Vennerne den 20. Marts og rejste igen mod Nord, dog ledsaget af Fernow, som ikke vilde forlade ham i hans oprevne Tilstand.

Allerede i Parma følte Baggesen sig noget lettere ved Tanken om, at der nu kun var én Bjærgkæde, der skilte ham fra hans elskede; Apenninerne var overvundne og kun Alperne tilbage. Og da han over Milano kom til Como, og igen saa Alpetoppene, følte han sig lig hele Naturen forvandlet. Allermest frydede han sig i Lugano over Naturen, da de sejlede paa den skønne Sø. «Her», udbrød han i sin Dagbog, «paa en af de omkringliggende blomstrende Højder, kunde jeg ønske at bygge og bo med min Sofie. Her er Højhed, Storhed, Skønhed og Ynde, samlede i en uendelig righoldig Mangfoldighed.»

I Lugano læste Baggesen først i Aviserne, hvorledes det prægtige Christiansborg i mindre end tolv Timer var lagt i Aske. Han blev meget betaget derved og tænkte paa sine Venner i København. Han opsendte det Ønske, som gik i Opfyldelse: «Maatte dog Bibliotheket være reddet!» Og han tænkte paa, hvorledes vel dette store Tab kunde erstattes i en Tid, da hele Danmark truedes af den uhyre Hvalfisks voldsomme Rystelser, altsaa en Forudfrygt for England. Og «mon man vil genopbygge et Slot, hvis uforholdsmæssige Størrelse for den danske Konge stedse har choqueret mig?»

Baggesen ilede videre. Han drog over St. Gotthard, en dengang farefuld Vej, som først en Snes Aar senere blev virkelig passabel. «Aldrig», skriver han, «er jeg bleven saa dybt greben og saa gennemrystet af Almagten i dens anskuelige Billede, af det dynamisk ophøjede i Naturen, som paa denne frygtelige Fjeldvej, paa de tre Broer og især paa den midterste over den her med ubeskriveligt Raseri nedtordnende Ticino». Paa en smal Zikzakvej red en Schweizer-Købmand foran, derefter Baggesen, ligeledes til Hest, endelig Fernow og en Franskmand

til Fods. Men paa et meget farefuldt Sted gør Købmandens Hest et Fejltrin; han vil tvinge den til Ro, men den bliver derved end mere bange, styrter og kommer med den halve Krop ud over Afgrunden, mens Købmanden for en Del kommer til at ligge under og i sin Angst holder sig fast ved Stigbøjlen og Tømmen. I dette Øjeblik styrtede Fernow og Franskmanden til, greb Hesten ved Hale og Fod og søgte at holde den oppe. Men Baggesen sprang af sin Hest og raabte: Lad dog Hesten være og red Dem selv! Det var ogsaa ganske forgæves at holde paa Dyret. Næppe var Købmanden paa fri Fod, før Hesten styrtede ned over en Sneskrænt til Randen af en fremspringende Granitmur, derpaa ud over denne og ned paa en Lavineskraaning, hvor den blev liggende med knust Rygrad. «Det var et frygteligt Skuespil; vi blev alle som pludseligen rørte af Skræk og især Købmanden, der stod forstenet ... Fra nu af vandrede ogsaa jeg til Fods, og vi var alle enige i, at det var en utilgivelig Magelighed, naar man betjente sig af et Dyr paa saadanne farlige Veje.»

Rejsen gik derefter videre over Vierwaldstädter-Søen til Lucern og derpaa hurtigst muligt til Bern, hvor Baggesen d. 2. April allerede kunde omfavne sin længselsfuldt ventende Sofie.

I et Brev til Reinhold skrev Baggesen: «Som truffen af en giftig Pil fløj jeg tilbage over Apenninerne og Alperne, styrtede mig i Sofies Arme og bragte Rødme paa hendes blege Læber med et Kys, hvori jeg frygtede at udaande min bange Sjæl. Vel syntes mit Gensyn, min Nærværelse, min Kærligheds nye Foraarsluftning at oplive hende paany ..., men den faretruende Tilstand har atter været synlig ... og trods det raske og muntre Helteskin, jeg giver mig for ikke ved mine Lidelser at svække hende endnu mere, er jeg dog i Grunden kun en stakkels sitrende Orm, hvis hele Haab hviler ene paa den Tro, at Gud ikke vil ganske søndertræde den.»

17.

Lysere Dage.

«Der er atter Haab; Solen synes atter at ville opvarme hende til et nyt Liv», skrev Baggesen endnu inden Aprils Ende til Reinhold. «Lægen indgyder mig Mod og paastaar, at det endnu ikke er for sildig at forekomme en egentlig Svindsot. Vor lille Carl er rask, usigelig levende og munter» Solen skinnede atter ind til Ægteparret. Sofie var snart saa meget bedre, at Baggesen turde rejse til det nærliggende Zürich for dér at høre Fichtes sidste Forelæsninger, inden han drog til Jena, hvor han skulde være Professor. Disse Forelæsninger holdtes i Lavaters Hus, efterat Baggesen allerede tidligere havde bragt de to Mænd i Venskabsforhold til hinanden. Adskillige bekendte Mænd kom til Zürich for at høre Fichte. Saaledes Baggesens Venner Dr. Erhard, Baron Herbert og Rauscher, som kom fra Italien, desuden en halv Snes andre baade fra Schweits, Tyskland og Paris, endelig Pestalozzi og Mme de Staël-Holstein. Denne sidste nævner Baggesen som «en petillerende, livfuld og usigelig vittig Dame». Der var med alle disse en formelig litterær Kongres i Zürich. Fichtes Foredrag vare saa rent abstrakte og strængt logiske, at Baggesen troede, at «kun faa Hoveder kunne fatte det». Men iblandt disse var uden al Modsigelse Baggesen. Det hele Ophold i Zürich var overordentlig opmuntrende for denne.

Snart vendte han imidlertid tilbage til Bern, og da

nu den gode Aarstid var i fuld Gang i Maj Maaned, fik han Sofie med Barnet og sig selv anbragt hos Tante Zeerleder, som ejede et smukt Landsted Bellevue ved Foden af Bjerget Gurten. Her blev de nu hele den egentlige Sommertid, og Sofies Helbred bedredes her i en paafaldende Grad, saa at hun blomstrede op igen og kom næsten til sine gamle Kræfter. Glade Forhaabninger, at Sygdommen atter kunde overvindes, fyldte begges Hjerter. Baggesens Tid gik mest med at skrive Breve; i April, Maj og Juni i det mindste over 80, hvoraf nogle meget store. Det fulgte ham hele Livet, at Brevskrivning optog en stor Del af hans Tid og Kraft. Det, som stærkest berørte ham i disse Maaneder, var Karl Cramers Afsættelse, vel paa halv Gage, men med udtrykkelig Landsforvisning, alt paa Grund af Politik. Det var en Forløber for Malte Bruns og P. A. Heibergs flere Aar efter. Det gav Baggesen Anledning til mange Udtalelser i Breve, bl. a. til Prinsen af Augustenborg, der noget nær delte Baggesens politiske Meninger dengang, og de var temmelig radikale.

I Juni Maaned gjorde Baggesen med Sofie, hendes Søster Henriette og Charlotte Wieland en Lysttur paa nogle Dage til «Rousseaus Ø» (Petersøen i Bieler-Søen). Da denne gik godt, foretog de en ny i Juli, denne Gang med Gritli Grüber i Stedet for Henriette. Turen gik ad den gamle uforglemmelige Vej fra Bern til Thun, videre til Interlaken; derfra drog Baggesen med de tre Damer gennem Lauterbrunnen-Dalen over Wengernalp til Grindelwald, videre over Scheideck til Haslidalen, alt til Fods i smaa Dagsrejser. Baggesen har skildret den poetisk i sin tyske Digtning: Parthenais. I denne kalder han sig selv Nordfrank, Sofie Myris, Gritli Dafne og Charlotte Wieland Cynthia.

Det var paa den Tid en Sjældenhed, at Damer foretog en saadan Fodtur, allermest slige Alpevandringer. Sex Timer tog Bestigningen af Wengern-Alp, men saa lønnede Udsigten dem ogsaa. Dér havde de den herlige «Jungfrau» lige for sig fra Fod til Top. Alle jublede, Baggesen sang,

Damerne ofrede Gentianer, Violer og en Alperose paa en Klippeblok, medens nedrullende Laviner samtidig drønede. Paa Scheideck foregik der en Scene, som Baggesen bagefter poetisk udarbejdede. De laa alle fire grupperede om et herligt, landligt Maaltid, bestaaende af varme Bønner, Ostevalle, tre Slags Oste og Mælk. Da meldte Føreren, en kraftfuld Alpesøn paa tyve Aar, at en Ven havde bragt ham nogle Kirsebær, og dem vilde han give til en af Damerne. Han gik for at hente dem, og imens morede Damerne sig over Situationen, thi den mindede om Paris overfor Here, Athene og Afrodite; hvem skulde blive den lykkelige? Da han kom, holdt Damerne sig efter Aftale stille og oppebiede roligt Dommen. Han havde Kirsebærrene i et hvidt Bæger, og var aabenbart forlegen. Da kastede Charlotte Wieland et Blik paa ham og gjorde en svag Bevægelse. Strax overrakte han hende Bægeret, hun havde sejret. Det var en ny Udgave af Paris' Dom. Men Føbos Apollon var dem saa gunstig at straale den hele Dag i al sin Herlighed. — Styrket af disse Vandringer i Alpeluften vendte Sofie hjem til Bellevue.

Sommertiden gik saaledes godt og Høstmaanederne ligesaa. Da drog Baggesen med Sofie og Barnet, fulgte af Charlotte Wieland, ned til Chatelard. Det var et saare venligt Chateau eller større Villa, romantisk beliggende oppe i Bjergene med den dejligste Udsigt over den himmelblaa Genfersø med Savoyens store Alper paa Sydsiden og *Dent du midi*'s takkede Tinder lige til venstre. En kort Promenade førte dem til Clarens og det historisk berømte Bjergslot Chillon. Der var herligt at være. Ejeren, Hr. Bondeli, var en kundskabsrig og særdeles brav Mand, hans Kone benævner Baggesen «en Engel», og to Damer i Huset var elskværdige. Indtil Middag arbejdede man hver med sit; om Eftermiddagen læste man højt, vistnok mest Baggesen, dels af historiske Værker, dels af Shakespeare. Man spiste Druer paa Terrassen, da særlig Sofie skulde gennemgaa en Druekur, og man nød Udsigten over Søen. Siden, naar det blev svalere, spillede man Fjerbolt,

lykkelig Ihukommelse for Baggesen og Sofie, eller man spadserede eller sejlede. Endelig om Aftenen «førte man sokratiske Samtaler over Dyd, Skønhed, Kærlighed, Troskab, Skinsyge, Opdragelse osv». Naar man nu til Dags gaar paa disse Steder, er Egnen vel den samme, men ellers gælder det: ak, hvor forandret! Dengang var der landlig Fred, hvor nu Turisterne myldre tilligemed Tusinder af Kurgæster!

Sofie følte sig i disse næsten idealske Omgivelser meget vel og hostede kun sjældent. Det var en dejlig Tid for hende, alt tilsmilede hende, Naturen ligesaa vel som Menneskene. Hun nød Solen, baade den virkelige og Kærlighedens. Men det var et Solglimt, der igen skulde svinde for mørke Skyer. Dog maa vi glæde os over den gode Tid, Gud gav hende i Sommeren 1794.

Baggesen var lykkelig, for saa vidt Sofie befandt sig vel, thi hendes Glæde var hans. Men hvor han ellers saa' hen i sin Horisont, saa' han truende Skymasser. Udsigten til igen at rejse i Italien svandt ved Tanken om alle de Uroligheder, som det nu var bleven et Hjemsted for, og det var særlig umuligt at tage Sofie og lille Karl med dertil. «Sortest», siger han, «er imidlertid min Udsigt imod Norden, thi det er paa høj Tid, at jeg begynder ordentlige Forretninger, og at det ustadige, uvisse, prekære Liv, jeg fører, endelig ophører.»

Fra dette Ophold paa Bellevue er der en Optegnelse i Baggesens Dagbog, som vi studse ved. Den er fra den 3. Septbr. 1794 og lyder saaledes:

«Samtale om Aftenen om Skinsyge og ægteskabelig Kærlighed og Drømme. Senere i Sengen med Sofie om vort Ægteskabs Lykke, som hidtil (paa Grund af mine Rejser og Mangel paa huslig Ro) har været mindre, end hun i Forvejen havde tænkt sig. Bedrøvelse herover.»

Denne lille Optegnelse er kun altfor betegnende. Naar vi før har skrevet, at der aldrig i deres Ægteskab var virkelige Kurrer paa Traaden, var dette sandt. Men at der særlig hos Sofie har rørt sig mangt et Suk, er ligesaa

vist, og hun maatte ikke have været en Kvinde med Hjerte, hvis der ikke havde gjort det. Baggesens lette og overdrevne Hyldest af Kvinder kunde nok fremkalde et Pust af Jalousi, men den svandt strax, da der ingen virkelig Grund var til det. Men hans usalige Trang til nye Mennesker og nye Forhold, denne evige Skiften Opholdssted, forringede den huslige Lykke. Det havde Sofie ikke tænkt sig Muligheden af, men hun fandt sig i sin Skæbne og bar med Resignation den tunge Tilskikkelse, til Dels at være hjemløs.

I November vendte Baggesen tilbage til Bern, men tog for Vintermaanederne Bolig i Worb, en Landsby nærved Byen, paa et Landsted, der tilhørte den Hallerske Familie. Denne Tid var en Dalen ned fra Idyllen; hverken Baggesen eller Sofie befandt sig vel her, hendes Helbred begyndte igen at vakle, og Humøret hos dem begge var nedstemt. Det fremgaar tydeligt, at Sofie fandt sig trykket af nogle af Omgivelserne i sin Fødeby. Engang tidligere under Baggesens Italierejse, var de Ord undslupne hendes Pen: «Men nu holder jeg det ikke længer ud», og de Ord tydede hen til hendes Omgivelser. Især led hun ved en Tante, som var uvenlig imod hende, maaske for Baggesens Skyld. Denne bad hende da at være taalmodig med hende, thi sligt maa man finde sig i med et Smil. Sofie længtes tilbage til København. Baggesen svarede hertil: «Det er sandt; man kender dér dit Værd en Smule bedre, man elsker dig dér mere uden Hensyn til Ceremonier. Men, søde Sofie, ogsaa jeg kan bedømme, og jeg er upartisk: Schweizerkærligheden, den holder ud, den er egentlig ikke Kærlighed men Troskab ... Glem ikke, kære Engel, at København ogsaa, især naar jeg er borte fra dig, har sine Ubehageligheder. Glem ikke den fornemme Tone, som dér behager mig ligesaa lidt som den Bern'ske Paryktone. Hold dig, hvor du saa er, til Mennesker, som ikke har noget nationalt over sig, hvilke man ligesaa vel kan tænke sig i Danmark og Frankrig som i Bern og Appenzell. Saadanne Mennesker ere: Din Moder, Tante Zeerleder,

din Bedstemoder, alle dine unge Veninder, især Grietli og hendes Søster, Lotte Wieland, Stapfer, Salchi, Tralles og Rengger (de sidste 4 var Mænd). Og for at lette Tiden (mens Baggesen var fraværende) tænk saa paa den dejlige Natur, tænk paa, at du skal se den igen blomstre op, tænk paa, at den Nydelse har du ikke haft i fire Maaneder».

«... Jeg véd, at du deler disse Følelser med mig og altid vil dele dem. Jeg véd, at du er min som jeg er din, at vi ere Eet, én uopløselig og uforgængelig Enhed i al Evighed. Jeg véd, at ingen sand Fantasi er dig for høj, ingen sand Tanke for dyb, ... véd, at du kan følge min Aand paa dens høje og ildfulde Flugt bort fra Støvet, forbi Solen til Gud, om ogsaa mange le ad denne Flugt som et Barns med Snoren efter den bortflyvende Papirdrage.»

Trykkene vare nu i denne Vinter ingenlunde forbi, thi Politiken strammede alting, ogsaa i Bern. Baggesen hørte stadig til Frihedssiden, men Aristrokratismen var endnu den herskende i Bern, skønt der var en Del Frihedsvenner. Men først tre Aar senere, i 1798, kom Gæringen til Udbrud, og Schweiz blev draget ind i de europæiske Kampe.

Da Baggesen i Worb havde modtaget et Brev fra Prinsen af Augustenborg om, at en refererende Sekretærplads ved Studiekommissionen vilde blive ham forbeholdt, opgav han fuldstændig al Tanke om at rejse til Italien. Prinsen gik ind paa Baggesens Ønske, at tilbringe et halvt Aar, inden han endelig tiltraadte sin Stilling i København, ved et tysk Universitet for at dygtiggøre sig. Først valgte Baggesen Jena, hvor Fichte var, men bestemte sig siden for Kiel, hvor jo Vennen Reinhold nu var. Men han maatte love Prinsen at tilbringe det kommende Efteraar hos ham paa Augustenborg. Dermed var den nærmere Fremtid i sine Hovedtræk fastslaaet. Sofie glædede sig saa vel som Baggesen ved Tanken om at skulle tilbringe en Tidlang i Kiel.

Nu var der ikke andet for end at bryde op fra Bern.

Januar 1795 gik med Forberedelser til Rejsen og til at tage Afsked med Slægt og Venner. Sofie saa' dem alle og Schweiz i det hele for sidste Gang. Den 31. Januar kom de til Zürich, hvor Baggesen fik et vigtigt Brev fra sin Prins, der gik ud paa, at han snarest muligt skulde gøre en Rejse for ham til Basel og Paris. Til det første Sted rejste han strax, da Sofie og Charlotte Wieland var i Vennevold hos Idyldigteren Gessners Enke. Dette Ophold førte til, at Charlotte blev forlovet med en Søn af Gessner, hvilket Parti Baggesen paa den fraværende Wielands Vegne gav sin Velsignelse til, da han efter en Uges Fraværelse kom tilbage til Zürich.

Den sidste Februar forlod de endelig Zürich, men paa Grund af Vejenes ofte forfærdelige Tilstand, maatte de bruge mange Heste til deres svære Rejsevogn, i Almindelighed sex, men stundom otte. Den unge Gessner fulgte med for at fremstille sig for Wielands. Den 11. Marts ankom de til Weimar, hvor de bødes velkomne af Wielands, og Sofie kom til at slaa sig til Ro her i et Fjerdingaar, til den 12. Juni. Baggesen drog efter et Par Ugers Ophold bort for efter Prinsens Ønske og sin egen Lyst at studere Paris. Inden sin Bortrejse opskrev Baggesen nogle Forholdsregler for den svage Sofie:

1. Jeg beder dig, min kære, aldrig at ophidse dig og aldrig at forkøle dig.

2. Aldrig at forurolige dig over noget.

3. Vær vis paa, at det er Postmestrenes (Thurn og Taxis') Skyld, naar de ugentlige Breve ikke kommer i rette Tid.

Under dette staar:

Alt dette vil jeg holde.

S. B.

I et Brev af hende paa Baggesens Rejse maa der være undsluppet hende nogle utaalmodige Ord, thi han skriver:

«O Sofie! til mig har du kunnet skrive disse Ord: Det Menneske, for hvem jeg forlod alt, hvem jeg mere

stolede paa end mig selv, han glemmer fuldstændig sit Løfte! Du ulyksalige Lykkelige, for dig hoppe Dagene fjederlet afsted!»

Det var et af de mange Suk, der kunne komme fra en Hustru og Moder, der maa finde sig at leve hjemløs i en fremmed Familie. Undervejs besøgte Baggesen først Schiller og Fichte i Jena, derefter Erhard i Nürnberg og endelig Vennerne i Zürich. Men herfra gik saa Rejsen lige mod Paris i Følge med den unge Gessner, der af egen Lyst fulgte Baggesen, samt en Baron Bielefeld.

Efter en tre Ugers behagelig Rejse i den skønne Foraarstid kom Baggesen til Paris den 22. April. Folket gjorde overalt et meget godt Indtryk paa ham, som i Forvejen var gunstig stemt for det. Frankrigs berømmelige militære Periode var begyndt; ved at passere en Troppe-Kordon paa en Snes tusinde Mand langs Rhinen gjorde han mange personlige Bekendtskaber med determinerte, tit med Saar bedækkede, Krigere, og følte sig løftet ved deres Begejstring. Han bemærkede, at de sydlige Franskmænd begejstrede de mere kølige Nordfranskmænd, men de havde to Bindemidler fælles, nemlig Sproget, der var ét, og Vinen, som de alle drak, ikke Øl.

I Paris boede Baggesen i Logis sammen med en Dr. Kerner, en Sydtysker, som var ivrig Franskelsker og Republikaner, men forøvrigt fik han strax en temmelig stor Kreds af Bekendte, baade Franskmænd og Ikke-Franskmænd. Det var en meget urolig Tid. Thi vel var i de foregaaende Aar mange af Revolutionens Hoveder blevne kappede, til Slutning ogsaa Robespierres, vel var de vigtigste af Terroristernes Hovedmænd, der endnu levede, blevne deporterede. Men der var alligevel en voldsom Gæring. Søndagen d. 7. Maj, en dejlig Solskinsdag, overværede Baggesen Fouquier-Tinvilles og 15 andres Henrettelse, men han var syg af det blodige Skue hele Dagen. Forstæderne St. Antoine og St. Marceau, hvor man især holdt med Terroristerne, stod væbnede til Tænderne imod det indre Paris, hvor Konventet havde organiseret en Væbning. Disse

holdt hinanden i Skak, men det var kun den døde Ro, der gaar forud for et Uvejr. Baggesen anede det, og den 20. Maj brød det løs. Da stormede en Pøbelhær paa 30,000 Mand selve Konventssalen og trængte ind i den. Baggesen og Kerner søgte strax ved Oprørets Udbrud Tilflugt i en Loge i Salen og var her Vidne til, at den Deputerede Ferrand, en Bekendt af Baggesen, blev myrdet lige foran «Lovens Alter» og hans Hoved paa en Pike baaret frem for Præsidentstolen. Kampen varede fire Dage og Nætter, men den Dag, Hovedkampen fandt Sted og St. Antoine blev taget, hvilket var enstydende med Jakobinernes endelige Nederlag, den Dag lykkedes det endelig Baggesen og Gessner som ved et Under at komme helskindede ud af Paris. Den 23. Maj var nemlig Portene en kort Tid aabnede, fordi en General skulde afsted til Rhinhæren. I St. Antoine var de en Tid anholdte af Oprørerne, men slap lykkelig gennem Forstaden St. Martins Port. Dagen i Forvejen var det nær gaaet Baggesen galt, da han gik henad en Gade. En Dame skreg ud fra en Butik: «*Voilà! lui aussi a applaudi hier à la convention.*» Lykkeligvis var der i det Øjeblik ingen Gruppe af Folk. Det var et frygteligt Skuespil alle disse Dage. Sofie var netop da beroliget, da Baggesen stadig skrev til hende, men af Frygt for hendes Helbred daterede Brevene fra Landet, som om han var kommen ud af Paris.

Over Basel og Stuttgart ilede han nu til Weimar, hvor han var d. 4. Juni hos den længselsfuldt ventende Sofie.

Kun en Uges Tid forblev de nu hos Wielands, men i den besøgte han Göthe og var det meste af en Dag hos ham, formodentlig for at fortælle Nyt fra Paris. Hos Herders traf de deres trofaste Veninde Frederikke Brun paa en Gennemrejse.

Uden Barnepigen[1]), der maatte lades syg tilbage, kom

---

[1]) Fra Baggesens Rejse til Paris i 1795 skrev sig en Forstemning hos Wieland, nærmest fordi Baggesen ubetænksomt havde an-

de over Gøttingen og Celle til Hamburg i en temmelig ynkelig Tilstand, alle mer eller mindre syge, især den lille Karl. Da Værtinden i Gæstgivergaarden frygtede for, at de havde Kopper, blev Opholdet ganske kort i Hamburg. De tog først ud til Tremsbüttel, hvor det viste sig, at Barnet kun havde Mæslinger, og opmuntrede herved drog de med godt Mod til Kiel. Fru L. Stolberg skrev i et Brev: «Baggesen kom selv tilfods og havde ladet Vognen med sin Kone, sit Barn og den unge Wieland blive paa Hovedlandevejen; han vilde forhøre, om de var bange for Mæslinger.» De kom saa ind, og hun havde megen Fornøjelse af dem. «Fru Baggesen saa' bedre ud end paa Udrejsen, men hun er stadig mager, bleg og nær ved at gøre Barsel. Baggesen ser mere sund og kraftig ud; denne Rejse har gjort ham end mere Gavn end den første. Han er meget *«improved»* ved sin Rejse, kun ikke hans Malproperhed. Snusdaase og Lommetørklæde passere vexelvis hans Hænder. Hun behager mig mindre i alle Henseender, og jeg finder, at hun taler meget, meget mere, end hun skulde gøre; hun afskærer ham Ordet, i hvilket hun har *grandissime tort.*» (Fruen var meget kritisk.) I Kiel blev de modtagne med aabne Arme af den kære Ven Reinhold og hans Sofie. Men Baggesen turde denne Gang kun blive her ganske kort. Han ilede for at komme til Augustenborg paa Prinssesse Louise Augustas Fødselsdag, og det naaede han ogsaa d. 7. Juli.

Prinsen ønskede, at Baggesen uforstyrret under rolige Forhold kunde forhandle med ham baade om de nærværende Tidsforhold og i Særdeleshed om de Pligter, som Baggesen fremtidig skulde se at opfylde, særlig angaaende Skolevæsenet. Han tilbød strax, at Sofie ogsaa skulde tage

---

bragt ikke alene Sofie selv, men ogsaa Barn og Barnepige dér i 12 Uger, og oven i Købet uden Forespørgsel lod Barnepigen, som havde faaet Mæslinger; tilbage dér. Herover var Wieland irriteret, og han omtalte derfor Parret paa en skarp Maade, thi han var et Stemningsmenneske. — Se Rob. Keil: Aus klassischer Zeit, S. 215 ff.

Ophold dér med sit Barn, og at hun kunde være paa Augustenborg under sin forestaaende Nedkomst, da Baggesens jo foreløbig intet Hjem havde. Som Følge deraf rejste Baggesen hurtig tilbage til Kiel for at hente Sofie, Barnet og deres nødvendigste Sager. Prinsen havde stillet et Fartøj til deres Disposition, da Søvejen var den nemmeste.

Altsaa sejlede Baggesens d. 14. Juli tidlig om Morgenen fra Kiel, men næppe var de komne ud af Fjorden, før en stærk Storm blæste op. Baggesen skriver derom: «I den lille Kahyt var det ikke muligt at existere, og vi sad og laa alle paa Dækket, Sofie, Barnet, Pigen og jeg. Mit Haab var at være endnu samme Aften paa Augustenborg, og at Sofie vilde undgaa den i hendes Tilstand farlige Søsyge. Men nu rejste Vinden sig, og næppe var vi i aaben Sø, før vi havde halv Storm stik imod. «Bliver denne Vind staaende», sagde Skipperen, «gjorde vi bedre i at vende om igen», men da vi begge haabede, at det kun var en Uvejrsbyge, vilde vi forsøge at gøre et Slag. Blæsten blev imidlertid stedse heftigere; det halve Fartøj laa krængende i Vandet, og Bølgerne slog uophørlig hen over det. Vi var allerede for langt henkastede i aaben Sø til at kunne løbe ind i Eckernførde Havn, og paa at løbe ind under Als eller Ærø var ikke at tænke. Sofie blev søsyg, og nu var vor Stilling saa frygtelig som en Stilling kan være, der gaar umiddelbart forud for den vaade Død. Solen forsvandt bag de blodrøde Stormskyer; den iskolde Nordenvind sønderskar den stakkels Sofies blegnede Kind, og Søsygen gennemrystede hendes hele Legeme i den Grad, at jeg hvert Øjeblik befrygtede hendes Nedkomst. Dækket var allerede ganske vaadt af de overskyllende Bølger, og Pigen laa paa samme, forstenet af Angst; ikkun Drengen i Sofies Arme var enten munter eller sov. Saaledes holdt vi en Tidlang Søen.»

«Der var enkelte Momenter saa frygtelige, at jeg halvt fattede den Beslutning at omfavne Sofie, der bar det ene Barn paa Armen og det andet under Hjertet, og styrte os alle fire i det oprørte Havs bølgende Gab. Ofte naar

Sofie blev meget ilde til Mode, udraabte hun: «Maatte vi dog snart gaa til Grunde!» «Nu forgaa vi», raabte Pigen. Der var for den søvante ingen Fare for, at Skibet vilde gaa under eller vi forgaa, men at forkomme paa Skibet uden Undergang var tænkeligt.» Efterat have kæmpet forgæves mod Modstormen det meste af Dagen, vendte Skipperen tilsidst, og med den kraftige Storm paa Ryggen naaede de paa et Par Timer tilbage til Kiel og stod igen i Reinholds Stue Kl. 9 om Aftenen.

Allerede næste Dag rejste de imidlertid til Vogns afsted og kom den følgende til Maalet Augustenborg, hvor de fik den venligste Modtagelse; de svaleste Værelser var i denne Sommertid forbeholdne Sofie, og Baggesens var tæt derved. Den 14. August fødte Sofie en Søn, som fik Navnet August og senere blev en bekendt Officer, tilsidst Chef for Generalstaben og General. Han døde 1865.

Det gik denne Gang let med Fødselen, og allerede den fjerde Dag kunde Sofie være oppe nogle Timer. Hun var rigtig vel, da Baggesen d. 28. August maatte forlade hende for at følge med Hertugens en kort Tur til København. Egentlig var det Schimmelmanns ude paa Sølyst, hans Rejse gjaldt, men da Baggesen i mere end to Aar havde været borte fra Hovedstaden, var der mange at se til. Schimmelmanns ønskede, at Baggesen snarest muligt og navnlig før Vinteren vilde flytte til København, men han holdt haardnakket ved sit Forsæt at tilbringe Vinteren i Kiel i filosofisk Omgang med Reinhold. Hurtig vendte nu Baggesen i Følge med Hertugens tilbage til Augustenborg, hvorfra Opholdet forlagdes til Graasten, hvor saaledes Baggesen og Sofie forblev til Udgangen af Oktober. I Førstningen af denne Maaned var Sofie atter meget daarlig; hun forkølede sig paa en Spadseretur til «Hjertehøjen» og en voldsom Snue slog sig til Hosten. Livlægen sagde til Baggesen, at Sofies Anlæg til Tæring gjorde Hosten farlig, og i nogle Nætter var hun saa angreben, at hun talte om at dø. Hertugens Søster Prinsesse Louise plejede hende og satte hende et Trækplaster

paa, hvilket syntes at hjælpe, thi strax efter kunde hun deltage i en lang Spadseretur i det dejlige Efteraarsvejr.

Opholdet paa Augustenborg og Graasten var i det hele opmuntrende for Baggesen og Sofie. Han fortæller saaledes om Tilværelsen dér: «Om Morgenen henimod Kl. 6 staar jeg op og gør en Promenade, alene indtil Frokosttiden. Fra 9 til 1 sidder jeg ved mit Skrivebord for at arbejde, men da jeg sædvanlig forstyrres af Børnene og af Besøg, bliver jeg sjælden færdig med mere end Avisernes Læsning, et halvt Brev, et lille Digt og en kort Meditation forinden Bordet. Taffelet krydres sædvanlig ved sokratisk Underholdning... Fra Taffelet gaar det til Kaffestuen, hvor man grupperer sig i Samtale med en eller anden Ven eller Bekendt blandt de indbudne. Derpaa tilbringer jeg sædvanlig nogen Tid hos min Sofie og gør derefter en Promenade med hende, de øvrige Damer og Hertugen, med hvem jeg derpaa spiller et Parti Skak, indtil Damerne efter Theen samle sig i Charitindernes Tempel, Hertugindens Kabinet, hvor jeg ... forelæser Værker af Schiller, Shakespeare, Lessing og lignende Forfattere. Stundom spiller ogsaa Urania (Hertuginden) paa sit Klavér; og synger hun dertil, henrykkes jeg i den højeste Himmel. Som den ene Dag, saaledes alle de andre.» Dog fremstiller Baggesen det hele i et for gunstigt Lys, thi det viste sig snart, at der var megen Misstemning paa begge Sider.

En Aften, da Baggesen læste højt af Schillers «Fiesko», viste der sig, da en Dør aabnedes, en stærk Lysning fra Naboværelset. Et Gardin stod i Flamme og Ilden slikkede op ad Panelet. Uden at betænke sig et Øjeblik, styrtede Baggesen derind, sprang op i Vinduet og nedrev en brændende Kvast, fra hvilken Faren især kom. Det var ingenlunde let, men han reddede Slottet fra en øjensynlig Fare. Selv brændte han sine Hænder, saa at han i flere Uger ikke kunde bruge dem.

I Slutningen af Oktober rejste Baggesens til Kiel og tog Ophold dér for Vinteren.

18.

I Kiel og sidste Ophold i København.

Det blev et Vinterophold, Baggesens fik i Kiel. Nærmest var det de gode Venner, Reinholds, der drog dem dertil, og der er ingen Tvivl om, at baade Baggesen og Sofie har tilbragt gode Timer sammen med dem. Særlig har de to Mænd haft befrugtende Tankeudvexlinger med hinanden, enten det nu var i deres Studerekamre eller paa de hyppige Spadsereture. Men det var ikke blot Sofies vedvarende Svaghed, der kastede sin Skygge over Tilværelsen, ogsaa andre Ting voldte alvorlig Misstemning. Baggesen led uforskyldt et Tab paa en Vexel paa 1500 Rdlr. Kurant, som han kun fik 2 à 300 Rdlr. for, hvilket var mere end han kunde taale, og der kom en alvorlig Kurre paa Traaden i Forholdet til Hertugen. En skjult Misstemning havde efterhaanden udviklet sig, og dette at spise en Slags Naadsens Brød hos den lille, vigtige Mand var efterhaanden bleven Baggesen utaaleligt. Denne havde uforsigtigt brugt Udtrykket «en Fyrstetjener» i et Brev til ham, og det blev ikke glemt. Det ærgrede ogsaa Baggesen, at Hertugen kun vilde gøre ham til Regensprovst, da han med god Grund havde ventet mere.

Allerede i Februar begyndte Baggesen at lette paa sig, og da Sofie havde det bedre, fulgte hun sin Mand ud paa et Besøg til Eutin, hvor ikke alene Voss med hans Ernestine, men ogsaa Frits Jacobi med sin Søster, begge

Familier meget hjertelige Mennesker, boede. Derfra drog de den 6. Februar i Besøg til Amtmanden i Bordesholm, hvor Opholdet varede lige til den 21. Marts. Denne Amtmand var den Grev Holck, som er uheldig bekendt i Danmarks Historie fra de 3—4 Aar i den første Begyndelse af Christian d. 7's Regering, da han var dennes Mentor og førte ham an til megen daarlig og nedbrydende Letsindighed. Nu var det mange Aar siden, og efter forskellige troværdige Vidnesbyrd havde Grev Holck imidlertid udviklet sig til at blive en brav Seigneur, om end det kunde mærkes, at han var af den gamle lette Skole. Det, som drog Baggesens til det meget gæstfri Hus, var imidlertid de Damer, som opholdt sig paa Bordesholm, nemlig Grevens Datter Anna og hendes to Kusiner Kristiane og Benedicte v. Qvalen. Disse begavede Damer blev Veninder baade for Sofie og for Baggesen; Sofie fandt hos dem det Venskab, som hun trængte til, og Baggesen den Forstaaelse, som han som Digter ihke kunde undvære. Dette gav sig ogsaa Udtryk i forskellige Poesier, som han stilede til dem. Man ser forøvrigt af Dagbogen, at Baggesens her kom meget ud. De københavnske fornemme Venner holdt sig siden op over Baggesens og Hustrus Forkærlighed for det Holckske Hus, vistnok med Urette, da det aabenbart først og fremmest var Hjerteligheden, der drog dem til denne Kreds.

Opholdet i Bordesholm endte den 21. Marts, da Sofies Tilstand gjorde det nødvendigt at vende tilbage til Kiel. Den 25. blev hun meget syg, med Blodstyrtning, men plejedes omhyggeligt af den bekendte Læge Hensler og hans Datter; ogsaa Veninderne fra Bordesholm kom ud til hende. Saasnart Sofie blev bedre, rejste Baggesen til Eutin, skønt han ogsaa var svag, og fra sidst i April vare de begge igen Gæster paa Bordesholm. Først i Begyndelsen af Juli modtog Baggesen sin Udnævnelse til Regensprovst, og han vilde da ikke tøve et Øjeblik med at tiltræde sit Embede. De drog strax til Kiel og afsejlede allerede den følgende Dag, 9. Juli, med Paketten til København,

hvor de ankom den 12. efter en hurtig Sejlads, men med det Uheld, at de løb paa Grund tæt ved Staden.

Det var henimod 6 Aar, siden Baggesens som unge Ægtefolk første Gang kom til København. Dengang smilede alt dem i Møde, men meget var nu forandret. Hustruen var nu en svag og lidende Stakkel, der ikke mægtede stort, Velyndernes Jubel over dem havde undergaaet en slem Forandring og var mest gaaet over til Kritik. Det Ophold, som skulde være Indledning til et langt, roligt Liv med Hjemmets Hygge, saaledes som Sofie bestandig havde haabet det, blev kun til en kort Lidelsestid, og som Vennerne sagde, da de igen drog bort efter kun et godt halvt Aars Forløb: Sofies fremtidige Bo kunde kun blive Graven.

Baggesen førte efter Ankomsten til København først Sofie med begge hendes smaa Drenge og Pigen til Bruns gæstfrie Hjem, medens han iøvrigt snarest muligt aflagde sin skyldige Visit hos Hertngen og paa Regensen. Lejligheden dér bestod af 13 Værelser, men var egentlig for Øjeblikket ubeboelig, da intet var gjort i Stand, kun Rotter trivedes vel i den. Senge og andre af de nødvendigste Sager var endnu paa Skibet og kunde først afhentes paa Toldboden og fra Bruns Pakhus et Par Dage efter. Da Bruns ikke var hjemme, var der ogsaa uhyggeligt for dem dér. Der kom nok et Tilbud fra Schimmelmanns om, at de foreløbig kunde bo paa Sølyst, men dette var Sofie i høj Grad imod, ligesom ogsaa at flytte hen paa en Gæstgivergaard, saa Enden paa det blev, at de flyttede ind paa Regensen med de nødvendigste Møbler. Det blev meget besværlige Dage for den svage Sofie, men hun tog, saa godt hun kunde, fat paa at gøre et Par Værelser beboelige. Alle, Mand, Hustru og Børnene, maatte bo i ét Værelse og sove i Klæderne paa et Par Sofaer. De andre Værelser blev nu malede og hvidtede, men da det ikke kunde gaa paa den Maade i Længden, nødtes Baggesens til at tage mod Tilbudet og flytte ud paa Sølyst. Forinden var Sofie

stærk nok til at lykønske Hertugens paa Amalienborg til deres nyfødte Datter Karoline Amalie.

Imidlertid stod det stadig smaat til med Sofies Helbred. Den 14. Juli skrev Baggesen til Reinhold, at Sofie igen hostede meget og var ikke fri for Feber. «Hvorledes jeg er til Pas, mærker du, min Reinhold, kun altfor meget (nemlig af Brevet), og dog kan jeg ikke lade være med at sige min elskede Broder, hvorledes jeg er til Mode. Guds hellige Vilje ske, som i Himlen, saa og paa Jorden! Lide vi end timelig ved den, saa vil vor Aand dog evig fryde sig derved! ... Jeg mærker altid mere, at jeg kan bære enhver Genvordighed, ogsaa den sørgeligste, med mandig Kraft, naar kun hun har det vel og at hendes Hoste kan gøre mig Himlen selv til et Helvede.» Hosten kalder han sin sorte Dæmon; hoster hun mindre, saa har han det bedre. Men man ser, at Baggesen endnu ikke var voxet til at bede: Ske din Vilje, i Bønnens fulde Betydning.

Samme Dag havde de bl. a. Besøg af Fru Schimmelmann, hvorved Flytningen ud til Sølyst blev aftalt. Den 17. Juli kom de derud. Men under Opholdet herude følte Baggesens sig aldeles ikke til Mode som tidligere. Baggesen skrev derom til Reinhold: Grevinden, der saa ofte og indtrængende havde bedt, ja plaget dem om at tilbringe hele Vinteren, ja Sommeren med hos dem, som endog skriftlig havde lovet Hertugen at huse dem under deres Forlegenhed, hun syntes nu, da de kom, næppe at erindre Sofie, og saa' knap til deres Børn. Næste Dag lod hun Baggesen vide, at hun ikke havde kalkuleret paa ham, frabad sig Ægteparrets Nærværelse ved Dejeuneren og sagde, at hun kun lidet vilde kunne se til dem. Sofie tog sig alt dette nær og blev derved daarligere. I otte Nætter kunde de kun sjældent sove paa Grund af den uafbrudte Hoste. — Noget farvede ere disse Beklagelser jo nok af daarligt Humør, men at de ikke ere grebne ud af Luften, fremgaar af følgende Breve fra Fru Schimmelmann til Louise Stolberg. Hun skriver d. 16. Juli:

«Baggesens etablerede sig hos os paa Sølyst iaften. Jeg fandt dem i Byen i et Hul (paa Regensen), Børnene meget snavsede og daarligt opfødte, men Tys om det! ... Den stakkels Kone vil aldrig lære en Husmoders Pligter, og han forekommer mig saa ustadig, saa ubestemt, saa aldeles ikke mandig. Det kan man tilgive hos en Yngling uden Kultur eller Erfaring, men ikke, naar de naive Gratier ikke er til Stede, og der paa den anden Side er store Pretentioner. Han havde ved Enden af den 4. Dag hverken set Hertuginden eller Barnet; han brød sig lidet om det, knap nok om Hertugen, der meget koldt omtaler denne Ven og som har givet mig det Raad at have Medynk med dem og engagere dem til at komme til Sølyst. Og det var ham, der fandt Baggesens Nærværelse saa nødvendig for Studenternes Horde og som har paaskyndet hans Ankomst saa meget!»

Opholdet paa Sølyst varede henved 14 Dage. Fruen gav sine Tanker om dem Luft i følgende Brev den 28. Juli:

«Baggesens med hele deres lille Menage forlod os idag for at bosætte sig paa Frederiksberg, hvor en Ven af Christiani afstaar dem et lille Værelse med Solskin. Hertugen lader som intet og blander sig ikke i deres Sager; hvad mig angaar er jeg lidt mere aktiv og hjælper dem lidt med denne uformodede Sætten Bo. Det er sandt, at Hertugen har lovet Baggesen en god aarlig Pension for 3 Aar, men det er ogsaa alt fra Hs. Højheds Side. Jeg var igaar hos den gode Hertuginde, som er smilende og smukkere end nogensinde med et Udseende af Sundhed og Friskhed. Ogsaa hun taler lidet eller intet om Baggesens, og den lille Svigerinde (Prinsesse Louise) paastaar at have lidt saa meget ved Fru Baggesens Humør under disses Ophold paa Augustenborg. De har *enfin* ikke efterladt sig noget godt Indtryk; det er sandt, at man maa finde sig i meget for at bo under samme Tag i Længden, og endog senere hos Reinholds gik det ikke. Jeg tror ikke, at Fru Baggesens Tilstand er farlig, naar hun blot vil give Agt paa at holde Orden i Husvæsenet, ikke alene hvad Bordet

angaar (thi hun er meget sober) men i alt det øvrige. Man maa indrømme Baggesen, at det er ham, der synes at bebyrde sig med de pekuniære Detailler for at spare hende for Fatiguer, men du véd, om det er gjort med saadan Omsorg. Hun har ikke engang en saadan for Hovedet, thi hun synes at være bleven saa distræt, at det uden Tvivl er umuligt, at hun kan tænke paa at styre en Husholdning eller paa Børnenes Opdragelse. Alt dette er slemt, men hvad er der at gøre? Hverken han eller hun burde have giftet sig!»

«Fredag. Baggesens er rejste. Jeg tror, som du siger, at Hoffet (ↄ: Augustenborgerens) har voldet dem meget ondt, men det paa Bordesholm maaske endnu mere, thi de har været berusede dér, ja Baggesen har hængt Filosofien paa en Krog. Du kan slutte det af, at han var saa lykkelig i Bordesholm, Fruen ogsaa. De har dér inddysset deres Aand, og det kunde ske saa tæt ved Filosoffen Reinhold!»

Man faar her en meget god Forstaaelse af, hvor ubehagelig Baggesens og hans Hustrus Stilling var bleven. Kritik og Dømmen havde nu Herredømmet, og Fru Schimmelmanns fordums Godhed havde vist sig at være af den uholdbare Art.

Baggesens var imidlertid heldigvis komne vel ud af de nærværende Ubehageligheder. Han havde for et Par Maaneder lejet en 2 Værelsers Lejlighed hos Gartner Mohr paa Vejen til Frederiksberg, hvor de havde Adgang til en stor Have. For Sofies Helbred var dette et heldigt Skridt; her var Solskin og Fred; ogsaa for Baggesen var det godt. Det var egentlig den bekendte Pastor Christiani, der havde givet ham Anvisning paa Stedet. Christiani havde et vel renommeret Institut paa Vesterbro for dannede Folks Børn ved Siden af Skydebanen, og med ham blev Baggesen ret indgaaet. Han blev Lærer ved Institutet i Dansk og Æsthetik. Christiani var en rigtig praktisk Filosof (i Smag af Campe), en altid munter og omgængelig Mand, ivrig Rationalist.

Af et Brev til Reinhold af 18. August faar man Indtryk af, at Baggesens følte sig ret .vel. Han vandrede daglig fra Frederiksberg ind til Byen og besørgede sine Forretninger fra 10—2. Regensen krævede hans daglige Nærværelse, og han maatte nogle Gange ugenlig holde Forelæsninger over Deklamation. Forøvrigt kunde han fortælle, at han drev filosofiske Studier med Iver, og at han ved sin Tænkning er kommen bort baade fra Kant og Fichte, men nu drives afsted i lige Linje ad Troens Vej. Midtpunktet for ham er Gud, og særlig er Ordet: Ikke min, men din Vilje ske, bleven ham den vigtigste Bøn.

En lille Begivenhed fra denne Tid viser forøvrigt, at Baggesens Sindstilstand stadig ved given Lejlighed var meget nervøs og let kunde aldeles gaa over Stregen.

En Dag kom han kørende med Schimmmelmann, da lige ved Porten en hertugelig Rideknægt overrakte ham en Billet samt en Pakke fra Hertugen. I Billetten skrev denne, at han remitterede en ham tilsendt Vexel med Protest, hvorover baade Baggesen og Schimmelmann blev aldeles konsternerede. Baggesen gad ikke aabne Pakken, da han var overbevist om, at denne indeholdt hans Bestalling, som Hertugen af Vrede imod ham havde kasseret. Schimmelmann lagde strax det fornødne ud, saa at Vexlen kunde klares, og Baggesen ilede hen paa Regensen for i et Brev til Hertugen at frasige sig sit Embede. Derefter vilde han med Kone og Børn skyndsomst gaa ombord i et Skib, som han vidste laa sejlklart til Lybæk.

Men bedst som Baggesen sad og skrev paa dette, kom Regensportneren med et to Dage gammelt Brev fra Hertugens Kasserer, hvilket han havde glemt at aflevere. I dette underrettedes Baggesen om Vexlen samt om, at Hertugen oversendte ham Summen. Da nu Baggesen aabnede Pakken, fandt han i denne Hertugens Tilsikring paa 2000 Rdlr. i 8 Terminer samt 250 af disse for den første. Hertugen holdt naturligvis, trods al Misstemning, hvad han havde lovet.

Forøvrigt ser man af Dagbogen, at Baggesens ingenlunde levede som Eneboere, trods den afsides Bopæl ved Frederiksberg. Den 1. August fik de Besøg af Schimmelmann, den 3. af Fruen og hendes Moder, den 4. besøgte de Prinsesse Louise og Hofapotheker Becker, den 6. fik de Visit af Grevinde Bernstorff. Alt dette var uden Tvivl kun smaa Besøg. Men d. 8. August spiste de begge hos Prinsesse Louise Augusta, d. 9. hos Christianis, den 13. og 14. var de en Tur til Frederiksdal og Sofienholm, næste Dag spiste de hos Schimmelmanns.

Den 24. August skrev Fru Schimmelmann i et Brev: «Jeg overraskede igaar Baggesens i deres Bolig i Byen. Værelserne er ret livlige, — men forøvrigt, Lykken herskede ikke dér. Baggesen saa ud som en Mand, fuld af Mishaab, saa modløs og ulykkelig. Imidlertid kunde han ikke forklare, hvori hans store Ulykke bestod; jeg frygter for, at det at befinde sig hjemme vil altid gøre ham ulykkelig. Hun forstaar ikke mer end et Barn paa 6 Aar at føre Husvæsenet; han vil tage sig det paa, og deraf følger, som du nok kan tænke, Uorden, Forvirring og Forstemthed. Jeg tror, at Frk. Qualen (som ventedes) vil gøre godt i denne Husholdning, thi her behøves en tredje. Sjælen i Husholdningen er der ikke mere, det er Øjeblikkets store Ulykke; det var nemlig den gode Amme, de havde med fra Augustenborg, men hun vilde ikke blive. Prinsesse Louise Augusta har taget hende med sig ...»

Den 29. August skrev Fruen: «Jeg fik Fru Baggesen at se, Manden var i Byen og flakkede om i sine Affærer. Hun havde et Udseende af Sundhed (!), som glæder mig; hun er ogsaa meget vel og tilfreds. De haaber, i Løbet af 8 Dage, at etablere sig paa Regensen, hvor alt, efter hendes Sigende, er meget propert og elegant til deres Modtagelse. Den tossede Holck vil komme og medbringe en af Qualerne, som vil tilbringe Vinteren hos Baggesens . . . Kan hun holde ud i Længden, vilde det være behageligt for Baggesen, at hun har et behageligt Selskab hos sig, som konvenerer dem.»

Først den 18. Septbr. skete den virkelige Indflytning til Regensen. Den 24. kom Benedikte. Af et Brev til Reinhold af 4. Oktbr. ser man, at Sofie havde en vedholdende Hoste, men Baggesen trøstede sig med, at den ikke kunde komme fra Lungerne, thi ellers vilde hun allerede være død, men Sofie havde det netop bedre for Tiden. Senere skriver Baggesen, at nu er deres Lejlighed møbleret, dog kun saaledes, at der mangler hundrede Smaating, thi de har næsten maattet anskaffe alt fra nyt, efter at mange af deres Sager vare gaaede tabte ved Slotsbranden. Først fra 1. Novbr. skal de holde deres eget Køkken. Han er overrendt af Regensianere og andre Studenter, saa at han anslaar det til ti saadanne Besøg daglig. Forøvrigt har han ikke noget imod sine Forretninger. Om Eftermiddagen kommer der gerne andre Besøg, skønt egentlig Omgang har de næsten ikke. Aftenen tilbringer han næsten altid udelukkende sammen med Sofie og Børnene . . . Schimmelmann selv er altid udmærket venlig og kærlig imod dem . . .

Den 16. Oktbr. blev der organiseret et skandinavisk Litteratur-Selskab hos Baggesen. Han og Høst var Stifterne, og Bestyrelsen kom foruden dem til at bestaa af følgende: Maleren Abildgaard, Lærer Abildgaard, Kaptajn V. Abrahamson, Hofmarchal Hauch, Professor Kjerulf, Justitsraad Ove Malling, Dr. Fr. Münter, Prof. Rasmus Nyerup, Sekretærerne Pram og Sander.

Benedikte v. Qualen var indtil 31. Oktbr. hos Baggesens og var til megen Hjælp og Opmuntring. Men i Novbr. tog Sofies Sygdom en meget ugunstig Vending, og hun maatte fra nu af mest holde Sengen. Hendes Hoste tog saaledes Overhaand, at han ofte maatte vente længe paa et artikuleret Svar.

Af Baggesens Dagbog fremgaar det, at der i November Maaned af og til kom Visitter, men de hyppigste galdt Baggesen, saaledes af Niebuhr og Franskmanden Desaugier; Baggesen var i Besøg hos Schimmelmann, Bernstorff,

Christiani, og at Sofie endnu i den Maaned stundom var med, kan man se. Fru Baggesen syntes godt om Pastor Christianis Hustru, f. Venturini, som skal have været aandrig, og som angives at have været ret lykkelig, efter at hun havde lært at opgive den taabelige Idé «at søge efter Vindruer paa Tidsler». Man tør forhaabenlig ikke antage, at det er Samlivet med Manden, der har lært hende denne praktiske Filosofi. Den stadigste Gæst hos Baggesens var B. G. Niebuhr, som da var Privatsekretær hos Schimmelmann; den kundskabsrige og flittige Yngling behagede Baggesen i høj Grad.

Medens Baggesen i December næsten daglig kom til den ene eller den anden, deriblandt til Middag hos Hertugen, Bernstorff, Brun, Kunzen og Grouvelle, laa Sofie næsten bestandig til Sengs. Han var dog ikke ledig. Han tog sig for at begynde en Fordanskning af Iliaden, ligesom Voss havde fortysket den. I den Anledning lagde han sig med Flid efter Græsken, og derved vandt han selv en større Forstaaelse af det danske Tungemaals Ypperlighed. Til Reinhold skrev han: «Næsten hele November Maaned sad jeg indtil Kl. 3 om Natten ved mit Bord i Hjørnet af Stuen, desforuden holdt vaagen ved min Sofies Hoste indtil henved Kl. 4 om Morgenen . . . Fra Gud kom dette Indfald (om at oversætte Homér).»

Baggesen fandt Glæde ved den Tanke, at han var smittet af Sofie og snart vilde følge hende. Derfor var det ham kært at kunne ligesom lukke sig inde med den syge og arbejde dér. Han var begyndt paa Homér d. 7. Novbr., og da det lykkedes vel med Begyndelsen, blev han begejstret for det, og nu gik det fra Aften til Aften bogstaveligt i Ansigtets Sved. Det hele blev dog kun et Brudstykke.

Noget ind i det nye Aar 1797 blev det endnu slettere med Sofie. Lægen Callisen erklærede som sin Mening, at Baggesens Samvittighed maatte byde ham at gaa til Hertugen, Schimmelmann og Bernstorff og sige dem, at Sofie ikke kunde leve her et halvt Aar længere. Hun selv følte

ogsaa, da Feberen aldrig ophørte og hun hver Nat laa i Transpiration, at Døden under disse Omstændigheder vilde være hende sikker. Callisen havde sat et svagt Haab til en hurtig Rejse til Syden, og nu var hun ogsaa villig til at prøve det, skønt al Rejsen ellers var hende højlig imod. Baggesen fik Nyerup til at blive sin Stedfortræder som Regensprovst med Fakultetets Billigelse, men han reserverede sig sin Stilling, og Hertugen tilstod ham, at han skulde beholde sin Gage og Tillæget indtil Udgangen af 1798. Bernstorff og Schimmelmann gav ham tillige Tilsagn om en midlertidig Bestilling i Neapel. Han fik ogsaa Tilbud om fri Rejse for dem begge med en Fregat (ikke den, som Thorvaldsen rejste med), men Enden blev, at de besluttede at rejse Syd paa over Kiel.

Af og til havde Sofie det endnu noget bedre, saa at Baggesen fattede Haab. Endnu kom der Venner og saa til den syge, blandt hvilke vi maa nævne en virkelig deltagende Kvinde, Grevinde Amalie Münster-Ompteda, hvis «vise Sagtmodighed og sagtmodige Visdom» Baggesen priser. Fru Brun skrev om hende: Hun har Musernes Gave og er en ren Sjæl.

Først i Marts fik Baggesen den officielle Rejsetilladelse, der foreskrev ham, at han senest maatte være tilbage i Juni 1799. Han blev samtidig forsynet med Pas til Frankrig, Spanien og Italien.

Den 20. Marts fik Baggesen Sofie og Børnene kørte ud til Toldboden. Det var da ren Vinter. Fru Schimmelmann skrev samme Dag: «Baggesens — jeg kan ikke nævne dem uden at føle mig altfor bevæget — hun maaske døende, vilde i denne Kulde gaa til Søs. Jeg tør ikke tænke derpaa. Niebuhr skal komme og sige mig, om de virkelig ere rejste. Her, sagde han, er kun Graven for hende.»

Saaledes endte Sofies Liv i København. Hvilken Forskel paa Ankomsten og nu paa Afrejsen. Selv de, der havde kritiseret hende, vare nu fulde af Vemod.

Med Paketten drog de afsted mod Kiel. Men det gik

kun sent og møjsommeligt. Rejsen varede ikke mindre end 10 Dage paa Grund af vekslende Storm og Stille. Den syge havde det svært, og der var stadig Frygt for, at hun skulde dø.

Hun naaede dog levende til Kiel og blev baaret hen til Fischers Gæstgivergaard dér.

19.

Sofies Død.

Det var lige til Aprils Begyndelse, at Baggesens var komne til Kiel. At Sofie havde overlevet den besværlige Sørejse i Vinterkulde, var næsten et Under. Hun kunde kun bæres i Land og lægges i Seng i Hotellet, og dér blev hun liggende uden mere at komme op. Men her samledes, efterhaanden som Dagene gik, den voxende Vennekreds, saa de ingenlunde havde Grund til at føle sig forladte. Patienten, som led af Brystsyge i sidste Stadium, havde den bedste Pleje af Baggesen selv, der Dag og Nat var hos hende. Som Følge af Sygdommens Art kunde Sofie kun tale meget lidt, men laa rolig og gudhengiven. Saaledes gik hele April, og Baggesen, som vistnok mest i sit Hjerte var greben af mørk Angst, betvang sig som en Mester og viste et smilende Ansigt til hende. Vennerne sad daglig ved hendes Leje, deriblandt baade Reinhold og Adam Moltke; den sidste var ved sin stærke Deltagelse, fuld af uskrømtet Sorg, næsten Baggesen til mest Trøst. Blandt Veninderne var Benedikte den kæreste for Sofie.

For at adsprede den lidende, der var for svag til at at taale ret meget, muntrede Baggesen hende stundom ved paa Stedet at lave Fortællinger, ligesom man kan gøre det for Børn.

Baggesens Dagbog bærer Vidne om hans Kamp i denne svære Tid. D. 6. April skriver han: «Næppe tør

jeg overlade mig til den salige Følelse, at hun bliver bedre, af Frygt for, den maatte være overilet, og dog maa jeg sige til mig selv: hendes Tilstand bliver synlig bedre ... Hendes Øjne ere mere levende, hendes Blik mindre stirrende, hendes Stemme klangfuldere, hendes Farve mere ensformig, hendes Hoste mindre smertefuld, hendes Puls mere regelmæssig og — hun har atter Følelse for Indtrykket af den kolde Luft. O, algode Gud! vilde du lade mig beholde hende, endnu længe beholde hende, denne usigelig elskede Mage ...»

D. 10. April sent paa Natten: «Min Tro begynder at vakle. Hjælp mig, min Gud, at jeg ikke fortvivler. Jeg vaander mig som en Orm ved Din Almagts Fødder — har jeg tifold fortjent det, da tilintetgør mig snart og aldeles! Tilgiv, alvise, den vanvittige. Din Vilje ske, Amen.»

Den 26. April begyndte Baggesen et langt Brev til Jacobi i Eutin, hvilket han de følgende Dage fortsatte, og heri skrev han: «Haab opfylder atter min Sjæl, dyrebareste Jacobi! Min Sofie bliver dog maaske bevaret for mig ... I Nat slumrede hun den ene kvægende Søvn over i den anden, kun af og til vækket af Hosten. Kl. 2 udbrød hun: «Aa, hvor yndigt! Jeg drømte allerede om Mendrisio[1])!» «Hvad drømte du, kære?» spurgte jeg. «At jeg med min Moder tillavede en Ret, en ganske særegen, velsmagende og sundt læskende Vinsuppe, som jeg aldrig har tænkt paa siden i Schweiz.» — «Skønt drømt, kære Engel.» —

Baggesen fantaserer i Brevet over, at hans Hustru bærer Navnet «Sofie»; dette betyder jo «Visdom», og han finder, at alle de Kvinder, der due noget, gerne i Romaner hedde Sofie. Rousseau har et Sted skrevet: «*Tout le monde cherche des Sophies.*» Da Sofie nu havde fortalt sin Drøm, saa' Baggesen efter i Kalenderen og fandt,

---

[1]) I Landskabet Mendrisio ved Luganosøen laa en Villa «Frasimalga», som Slægtningen E. v. Haller havde foræret Baggesen.

at denne Dag hed «Ezechias». Aa, tænkte han først, bare det havde været to Dage senere, saa var det «Vitalis» (den levende), men nu faldt det ham ind, at Ezechias kunde ogsaa være et godt Omen for Sofie, da denne jo fik lagt 15 Aar til sin Alder. Og da Baggesen jo holdt af «Tankenødder», saa var han ikke længe om at udfinde, at Viseren paa Solskiven, som ikke skulde flytte sig, betyder Alpekæden, Skyggen er Alpeskyggen, de 10 Streger paa Solskiven er de 10 Mil fra St. Gothard til Mendrisio. At Skyggen gaar tilbage, betyder, sagde han til Sofie, at du faar Alperne, som du hidtil har haft foran dig, bagved dig. Sofie troede det og græd af Glæde derover i sin nervøse Tilstand.

Hvor barnlig Baggesen kunde være i sine Fantasterier, ser man deraf, at han ikke kunde bære denne Tanke alene, men ilede hen til Reinhold for at meddele ham den. Og i sin Glæde kunde han ikke lade være at blive der lidt og filosofere med ham om Fichtes «Jeglære».

I samme Brev skriver han videre d. 1. Maj: «... Den er udhostet, udblødt og udgrædt, den aarelange, angst- og kummerfulde (April) Maaned og ligger nu bag mig som et sammenfoldet Uvejr, der, skønt det har aftordnet i den østlige Horisont, endnu vedbliver at lyne. Men ak, min Jacobi, Himlen i Vest er endnu ikke klar; i Stedet for en sejrende Sol hvælver sig en ny, tyk, sort Helvednat, fuld af gloende Dolke og blodige Flammepile, over min nedbøjede Pande . . ., og bag den formørkes end mere natlig den tilhyllede Fremtid.»

«Og dog — midt i dette Syn ... har jeg et Moment, hvor jeg kan sige: Det er forbi, og saaledes vil engang al Elende være forbi. Ogsaa dette er en af den Algodes Velgerninger, at han lader vor Tilværelse kendetegnes ved Punkter, ikke ved en Linje. At den (Tilværelsen) som en indre Linje hopper gennem Punkter af det ydre, og at den mest pinte dødelige ikke føler Pine, men Piner (i Flertal). Ogsaa det er en af hans Velgerninger, at vi kunne se foran os og bag os, og, idet vi mindes det forgangne og

vente det tilkommende, glemme det nærværende. — O, jeg vil idag kun tænke paa, at April er forbi, at denne April aldrig mere vil optræde i mit Livs Aarrække. Jeg vil føle, sige og tænke: Jeg har lidt ...»

«Jeg har forsøgt at antage en Vaagekone, men det gaar ikke. Sofie sagde mig det selv. Hun maa hvert Kvarter have snart dette, snart hint at drikke foruden Medicinen, og ingen anden tillaver det saa omhyggeligt, smager paa det i Forvejen, om det saa er godt, hverken for varmt eller for koldt for hende, som jeg. Nej, kun jeg kan pleje hende saa omhyggeligt, som hun har det nødig. — Gud skænke mig blot fysisk Styrke, til at holde det ud uafbrudt.»

Om Eftermiddagen:

«Hensler har været her. Han forskrækkedes synlig ved at se hende. Da han følte hendes Puls, var Dødsdommen umiskendelig i den Mine, der fo'r over hans blussende Ansigt. Han greb hendes Haand og trykkede den med maalløs Bevægelse. «Hvorledes finder De min Puls?» spurgte hun med svag Røst. «Nu er det godt,» svarede han med en Betoning, der sagde mig: Nu er det forbi!»

«Jeg fulgte efter ham, da han gik. Paa mit Spørgsmaal svarede han: «Hun er yderst slet! Hvorfor skulde jeg skjule det for Dem? Jeg frygter».»

«Jeg tumlede tilbage i Stuen. Mit Hjerte vilde sprænge mit Bryst — Gud, jeg maatte skaane hendes Ro, fattede mig voldsomt og traadte smilende hen til hende og sagde: «Gudskelov, søde Engel, jeg havde Tro, men nu har jeg Vished —» «Hvorom?» spurgte hun. — «At vi beholde hinanden.» — «Jeg ogsaa!» udbrød hun med en Inderlighed, med en Tillid, med en saa umiskendelig Overbevisning, at jeg kunde grædt Blod.» (Hun anede heldigvis ikke, at Baggesens Ord var tvetydige).

«Reinhold kom, og vi talte om Gud og Udødelighed... Jeg er, ja jeg er og synker, synker, synker! Han er, o, det alene hæver endnu mit sunkne Jeg.»

Midnat, 2. Maj:

«Ja, Han er! Ikke Himlen med alle dens Engle, ikke den uendelige Hvælving, hvori Verdensdraaben er, ikke de Bogstaver, som vi kalde Principer, forkynde den lidende Hans Væren. Nej, han selv raaber det lydt i det bristende Hjerte: Jeg er.

Herre, ikke min, men din Vilje ske!

I denne Nat tager jeg Afsked med min Sofie. — Gud bevare fra Vanvid

din Baggesen.»

Baggesens Dagbog viser os, hvorledes det gik i Bølgegang i ham i disse Dage. Han søger at holde fast ved Ordet: Naar Nøden er størst, er Hjælpen nærmest. — Den 25. April. Saa er da alt, alt tabt, hvad jeg troede vundet i de foregaaende Dage! Saa kraftløs som i Dag var hun endnu ingensinde.

3. Maj. «Lærkerne sang udenfor Vinduet. «Foraarsmorgen — Lærkerne synge for min Sofie», udbrød jeg, «Skærsliberen synger ogsaa snart igen: Sie, sie, sie lehrt ihm die Lieder. Sie, sie, sie (jeg kunde ikke fuldende, overvældet af mine Følelser) ... tönen sie wieder,» fuldendte hun med et saligt Smil. —

Samme Dag udbrød Sofie, vaagnende op af en let Slummer: «Ak, i alle disse Dage, naar jeg led af Smerter, sang jeg altid midt igennem dem og kunde ikke lade det være. Det var for mig som sang jeg saa skønt:

Min Jesus lever end, min Aand sig hæver,
i Smertens Mulm mig Salighed omsvæver,»

og faldt paany i en Slummer. Verslinjerne var af Baggesens Oratorium «Kristi Død», og hun citerede dem paa Dansk.

Den 4. Maj har Baggesen optegnet i sin Dagbog, at Sofie ikke følte mindste Smerte. Hun gentog med brudt Stemme nogle Strofer af Oratoriet. Hendes Sjæl beskæftigede sig med Gud, Baggesen, Børnene og næst dem mest med Veninden Benedikte, som hun smilede til og bevidnede en saa dyb Kærlighed som til ingen anden. Om Natten

havde Baggesen endnu en Samtale med Sofie. Indholdet er af ham gengivet i Digtet «Skilsmissen»:

Hun.
Snart hæves jeg til Lysets Sæde,
mig Gravens Mørke skrækker ej.
O, dobbelt døde jeg med Glæde,
hvis nogen elskte dig som jeg.

Han.
Ved dig kun dette Hjerte hænger,
dit Billed kun mit Øje ser;
hvis du mig ej kan elske længer,
jeg Elskov ej behøver mer.

Hun.
O, mer og mer og uden Ende
jeg hist vil elske dig, min Ven!
Mit Hjertes Ild skal dobbelt brænde,
hvor ingen Smerte dæmper den.

Han.
Din Stemme dæmpes, men dit Øje
mig smiler dobbelt hvert et Ord.

Hun.
Jeg nærmer mig den evighøje:
den synker alt, den mørke Jord.

Han.
O Gud! O Smil, o kom tilbage.

Hun.
Jeg elsker dig i Himlens Skød . . .

Han.
O, rinder Taarer! Rinder Dage!
O, rind mit Liv! O favn mig Død.

Digtet indeholder upaatvivlelig en rigtig Gengivelse af Samtalen. Sofie saa i Benedikte den, der bedst kunde træde i hendes Sted baade som Baggesens Viv og Børnenes Moder, og det stod for hende som det ønskeligste. Thi hun følte dybt, hvor ulykkelig Baggesen vilde blive.

To Udsagn af Sofie i hendes sidste Timer bevaredes af Baggesen. Det ene var, at hun sagde: «Baggesen, Du er sikkerlig et meget overordentligt Menneske.» Disse Ord blev siden en Braad for Baggesen, der i sin Sygelighed

kom ind paa den Tanke, at hun havde sagt dem i samme Betydning, som den, hvori de bruges i Jacobis «Allwill». I denne Fortælling siger Luzie dem til Edvard Allvill, og Meningen er dér, at han uimodstaaelig henrev den, han elskede, for bagefter at tilintetgøre hende. Naturligvis havde Sofie aldeles ikke tænkt paa sligt, men sagt Ordene som et Udtryk for hendes virkelige Mening om Baggesen. Jacobi beroligede ham ogsaa ganske i saa Henseende. De ere meget mere et Vidnesbyrd om Sofies naive Trohjertethed.

Det andet Udsagn var det: «Jeg har i mit Liv ikke kendt til egentlige Lidelser, fysiske Lidelser nok, men aldrig til Sjælslidelser.» Det var et godt Vidnesbyrd om, hvor lykkeligt hendes Liv var henrundet, baade i Hjemmet først og siden sammen med Baggesen.

Den 5. Maj blev Dødsdagen. Sofie var omgivet af sine kæreste Venner og Veninder. Hun laa i rolig Stemning og beholdt sin fulde Bevidsthed, Hukommelse og Dømmekraft til det sidste. Hengivelse i Guds Vilje gennemtrængte hende aabenbart. Under strømmende Taarer læste Baggesen, vistnok efter hendes Ønske, Halvdelen af «Kristi Død» højt, og hun græd. Nogle Blomster og Jordbær, der var bragt hende fra en syg Grevinde Holstein, glædede hende, og hun stammede: «Delicieux, delicieux!» Hun vedblev at smile og bad om at løftes op. Veninderne Benedikte og Christiane gjorde det, og saaledes gik Sofie bort.

Reinhold skrev: «Hjerteløftende for mig og de øvrige Venner, som rundt om Lejet delte den dybt nedbøjede Ægtefælles Sorg, lærerig og uforglemmelig for os alle var den os fra Tid til Tid paafaldende uafbrudte Vedvaren af hendes indre aandelige Liv midt under Legemets næsten fuldstændige Livløshed, og efter alt at dømme er hun kun bleven sin Bortgang va'r ved sin Ankomst til Fredens og Glædens Egne.»

Baggesen var i de første Dage i en forfærdelig opreven Tilstand, hvilket man efter hele hans Naturel let kan forstaa. Det var en Velgerning, at Voss og Ernestine

kom og hentede ham ud til Eutin et Par Dage. Saa blev Sofie begravet paa Kiels Kirkegaard, og Baggesen bestemte strax, at han vilde hvile ved hendes Side. Paa Gravstenen lod han sætte hendes Navn og det Ord, han engang havde prædiket over: Salige ere de rene af Hjertet. Sofie var født d. 8. Oktbr. 1768 og døde d. 5. Maj 1797, 28 Aar og 7 Maaneder gammel.

Nu fulgte der en Maaned, som Baggesen selv siden kaldte sin Afsindighedsperiode, og der kan heller ingen Tvivl være om, at hans Forstand var rystet. Han opholdt sig i den Tid paa Slottet i Wandsbeck hos Grev Christian Schimmelmann, og Fr. Jacobi kom netop dertil paa Grund af Krigsuroligheder. Uddrag af et Brev til Reinhold af 5. Juli vil sætte os ind i hans Tilstand:

«Slaget var for stærkt saavel for min moralske som for min fysiske Kraft; jeg laa under, jeg ligger under og taber daglig mere Haabet om igen at rette mig op. Den, Tanke at have mistet hende, der i nogen Tid har forvandlet sig til den Tanke, at jeg aldrig mere vil gense hende, den iser mit Hjerte ind, idet den udbrænder min Hjerne og martrer mig med et dobbelt Helvede: den fuldstændigste Apathi for alt øvrigt og den stedse voxende Græmmelse over et eneste ... Ak, det var endnu salige Dage, da jeg begrov hendes Hylster, endnu kunde se og berøre hendes Støvhytte, da jeg endnu kunde græde og mit Blod ikke randt, men flød. Nu er alt øde, alt Nat, og jeg er alene i Dødens Rige, en ompisket Smerte ... Ja selv I, salige Dage og Nætter i de første tre Uger efter hendes Død, I ere svundne! Jeg led, det er sandt, led til Vanvid, men bedøvet, spændt, exalteret, i konvulsiviske Anstrengelser, i bevidstløs Feber ...»

Baggesen var dengang bleven betaget af den Tanke, at Benedikte v. Qualen skulde indtage Sofies Plads, og de Udtalelser, han i den Henseende fremkom med, havde stødt mange fra ham. Benedikte havde med Uvilje afvist det. Men det var Sofie selv, der havde indgydt Baggesen Tanken derom. Allerede i Tremsbüttel begyndte hint

Sværmeri for hendes Sjæls Veninde dog at tabe det udelukkende, det fixe, der karakteriserer Vanvidet. «Jeg begyndte endog at tvivle, om intet galt skjulte sig bagved det, men Grundideen deri, den var ved Gud ædel, nemlig at fortsætte mit Liv og min Elsken paa den Maade, der mest stemte med Sofies Ønsker og som umiddelbarest og mest levende bevarede hendes Minde. Den dybe Følelse af, at intet sanseligt stod bagved, løftede mig op over alle Betænkeligheder.»

Nu fortæller Baggesen, at han altsaa kom ud over dette, men hans fysiske Tilstand blev stadig daarligere, og Vennerne var blevne uvenlige imod ham. Den egentlige Afsindighed begyndte med, at Sofies Portræt blev spoleret derved, at Glasset over det var gaaet i Stykker, og han tilfældig havde puttet det glasløse Billede i Lommen. Han blev fortvivlet over, at Portrætet var skamferet og tilbragte som en vanvittig hver Dag dels med at restaurere det, dels med at portrætere Sofie efter Hukommelsen. «Dette blev Vanvid. Jeg gjorde intet andet. Jeg tegnede mere end 40 forskellige Skizzer, den ene mere ulig end den anden, spiste, drak og sov ikke. Endnu ser jeg intet andet end hendes Billede; læse kan jeg ikke, tale ikke.» I en Fortsættelse af Brevet, skrevet i Hannover, fortæller han, at medens han var i Wandsbeck, blev det stadig værre med ham. Nu var han rejst med en returnerende Vogn for at komme billigere til Schweiz.

Den 30. Juli paa Rejsen Syd paa drømte han for første Gang om Sofie. Hun viste sig for ham, og han omfavnede hende: «O, Sofie, min Sofie, vi er udødelige!» Hun svarede med et himmelsk Smil: «Ja, Baggesen!»

Men den bedste Lære for den slagne Ægtemand gav den kristelige Kathrina Stolberg ham, da hun i hans Stambog skrev: «Sie sollte nicht *dein* Gott — du nicht *ihr* Himmel werden.»

20.

Gennem Labyrinten og ud af den.

Hvor forskellig var Baggesens Ankomst til Bern nu i September 1797 fra den første anelsesfuldt jublende i September 1789, da alt klædte sig for ham i Haabets Lysegrønt, og fra den anden Ankomst i August 1793 som lykkelig Ægtefælle, skønt med Frygt for den elskede. Nu kom han som en slagen Mand. Det kæreste var tabt, og haardt, usigelig haardt følte han sig ramt.

Hvad Sofie havde været for Baggesen, kom nu for Dagen. Hvor havde ikke hun, dette ægte, djærve Naturens Barn, været en støttende Pille i deres Ægteskab, og hvor havde ikke hun med sin Energi og trofaste Kærlighed haft sin væsenlige Del i, at de, trods alt, var komne vel igennem! Hvor meget hun har paavirket Baggesens Beslutninger og hvor meget hun har bidraget til at drage ham opad, kan ikke paavises, men Kendsgerningerne vidne derom. I disse Aar var der Fremvæxt i Baggesen, ogsaa i det dybeste. At Sofie ikke kunde styrke ham som dansk Digter ligger i Sagens Natur, men al Sandsynlighed taler for, at hvis hun havde levet og de havde boet i København, da var hun bleven ham en Medhjælp ogsaa i det danske, som hun efter sit lille Kendskab havde megen Godhed for. Baggesens Liv var blevet helt anderledes, om han havde kunnet leve det med sin Sofie og i Danmark.

Nu var han atter i Schweiz. Fru v. Haller var den

samme kærlige og livfulde Svigermoder som altid, og nu, da Baggesen var Enkemand og de to Børn moderløse, havde hun Hovedet fuldt af Planer for at faa Baggesen vel gift igen. Han gik holdningsløst ind paa det paa den Maade, at han søgte «En i alle»; det skulde være en Sofie om igen. Forsøgene paa at finde en ny Livsledsager drejede sig om Genfersøen, hvor Baggesen opholdt sig Aaret ud og langt ind i det næste, ofte inddraget i de politiske Forviklinger. I Lausanne, Vevay, Cossonay og Villeneuve optraadte han efterhaanden som Frier, og især de sidste to Steder var det nær bleven til Alvor, men først i Paris fandt han sin tilkommende Ægtefælle Fanny Reybaz. Baggesen blev forlovet med hende i September 1798, men begge indsaa de kun altfor hurtigt, at de slet ikke passede for hinanden. Alligevel indgik de den livsvarige Forbindelse i Juli 1799. Baggesen har selv skrevet om sine to Hustruer: «Min elskede Sofie var bestandig vant til Klipper og tysk (schweizisk) Bravhed, min elskede Fanny kun til Kulturens Blomster og fransk Frihed. Hin havde en Hyrdindes Opdragelse, denne en Grevindes. Min Stilling, Historie, endog Karaktér er nu bedre skikket til at gøre en Hyrdinde lykkelig end en Grevinde.» Han gjorde hende heller ikke lykkelig, og hun ligesaalidt ham. Hun var pertentlig og kølig, saa fjern som mulig fra al Aabenhjertethed, men meget respektabel og moralsk. Baggesen siger betegnende, at han i Ægteskabet med Fanny savnede Nymfen Echo, som altid havde været til Stede i det med Sofie. Skønt hun kom til at bo i Danmark længere end Sofie, var der ikke hos hende nogetsomhelst Tilløb til at slutte sig til noget dansk. I flere Aar levede de i en Slags frivillig Separation. Men Baggesen var altid en tjenstvillig og opofrende Mand imod hende og var henrykt over den mindste Smule Anerkendelse fra hendes Side. Han var meget glad, da hun engang skrev i et Brev den Yttring: «*Tu es le modèle d'un mari*». Han vandrede mindst af alt paa Roser med dette kolde Menneske, og hun ærgrede sig altid over hans hede Natur. Det maa

have været med en egen Følelse, at Baggesen i Oktober 1799 indførte hende med Paahæng af Svigerfader i sin og Sofies gamle Lejlighed paa Regensen, som de havde forladt for $2^1/_2$ Aar siden. Den var rigtignok bleven fixet op og havde faaet elegante Møbler, men hvad nyttede det, naar Humøret manglede? Allerede det følgende Aar fik Baggesen det ordnet saaledes, at de alle kunde drage bort, denne Gang ikke mere til Schweiz, men til Paris. To Aar efter fik Baggesen formelig sin Afsked fra Danmark med 800 Rdlr. i Pension.

Baggesen blev nu fransk Borger og vandt en vis Navnkundighed som fransk Digter, men Hjemro naaede han ikke derved, uagtet han saa' sit Hjem forskønnet med en Søn Paul, der blev ham til Glæde. Mangel paa virkelig Harmoni mellem Ægtefællerne, fortærende Gæld og endelig Misfornøjelse med det Napoleonske Tyranni, som han med sit republikanske Sindelag fra først til sidst var en Modstander af, gjorde ham Opholdet i Frankrig uhyggeligt. Det blev ham derfor en Vederkvægelse at kunne leve et Aars Tid i København 1806—1807 og atter aande op som dansk Digter, men hvor lidt rodfæstet han nu var i sin egentlige Hjemkreds, ser man af hans Sværmeri for og med Fru Ørsted, en ny Udgave af Ungdomssværmeriet for Fru Pram, ligesaalidt egentlig brødefuldt som hint.

1807 vendte han tilbage til Paris, tidlig nok til at være borte, da Ulykken brød ind over Danmark, men følgende den med hele sin Sjæls Ild. I 1811 bevirkede den trofaste Ven Reinhold, at Baggesen kunde forlade sin pinlige Tilværelse i Paris. Han blev nu udnævnt til Professor i Dansk ved Kiels Universitet og flyttede dertil med sin Hustru og sit franske Barn. Men allerede i Slutningen af 1812 var han selv i København med kongelig Tilladelse, og Aaret efter førte han sin Familie dertil.

Nu oprandt der syv meget tunge Aar for Baggesen i København. Denne Periode var uden Tvivl den vanskeligste i hele hans Livs Labyrint. Det er den, som karakteriseres ved hans Fejde med Øhlenschlæger. Han

var nu en Mand mellem 50 og 60 Aar, mærket af Livets Skuffelser og Modgang. Hans Forhold til Øhlenschlæger og i det hele til det unge Danmark lagde ham ud med de fleste, og han blev i disse Aar en forladt og ensom Mand. Hans Flid og Virkelyst forlod ham ingensinde, han bar sin Fattigdom, den han paa en vis Maade skyldte hele Landets elendige Kaar, som en Mand, og selv Hustruen gik det efter det gamle Ord: Nød lærer nøgen Kvinde at spinde. Men vemodigt er det at tænke paa, at han, der engang havde saa mange og formaaende Venner, skulde være saa forladt. De kunde vel have Grunde for at trække sig tilbage, saaledes som Schimmelmanns og Hertugens, da deres Tanker saa lidt var gaaede i Opfyldelse, men smukt var det ikke. Frederikke Brun var en af de faa, som blev trofaste.

Længe havde det været Baggesens Ønske at komme bort fra sit Fædreland, hvor han nu ikke kunde føle sig hjemme, men først i September 1820 lykkedes det ham. Den nye Tid hilste ham paa en Maade ved Afskeden, idet han afsejlede fra København med et Dampskib. Snart var han i Paris med Hustru og Søn. Her ventede ham ny Modgang, Gældsfængsel og baade hans og Fannys Sygdom. Men Trykkene ledsagedes stedse af nye Smil af Skæbnen. Prins Christian og Karoline Amalie opholdt sig 1821 og 22 i Paris og viste den sygelige Digter megen Godhed. En Grevinde Caffarelli tog sig ogsaa varmt af ham, og han sværmede igen for hende med en ren platonisk Kærlighed.

1822 blev et meget bevæget Aar for Baggesen. Medens han brugte Badene i Plombières, kom der Budskab om, at Fanny var meget syg, og skønt han strax ilede hjem, var hun forlængst død, da han kom dér. Den 19aarige Søn Poul, et sjældent elskværdigt og fromt ungt Menneske, der trolig havde delt de tunge Aar i København, var af et skrøbeligt Helbred, og den 16. November døde han, efter at Baggesen i to Maaneder trolig havde plejet ham. Han døde efter en lang og inderlig Bøn til Jesus med fuld

Bevidsthed. Lignende som Sofie vilde han opad og gentog: «*là-haut!*» Baggesen skrev da i et Brev: «Aldrig har jeg inderligere og mere henrykt følt Velsignelsen af den barmhjertige Guds Kærlighed og af den sande Jesusreligion end i disse Momenter.»

Samme Aar kom der et hjerteligt Brev fra Reinhold, maaske i Anledning af, at Baggesen igen var bleven Enkemand. Deri skrev han: «I de 31 Aar, siden vi blev hinandens Brødre og Venner, er vel mange og mange Slags Skæl faldne fra vore Øjne og endnu flere forvildende Lygtemænd forsvundne, men Troen, som er Kærlighedens Tænkemaade, og Kærligheden, som er den sande Tros Sindelag, er ikke vegen fra os og kan og skal og vil aldrig forlade os, mindst paa Gravens Rand». Den ædle og trofaste Reinhold døde næste Aar og blev begravet i samme Gravsted som Sofie.

Kort efter Nytaar 1823 kom der en ny Tilskikkelse over Baggesen. Han faldt paa Stentrappen i Luxemburghaven og forslog sit Hoved meget voldsomt. Kort efter opgav han at bo i Paris og flyttede til Bern, hvorhen de kære Minder og gamle Venner drog ham.

Karl Baggesen, som da var en Mand paa 30 Aar, boede jo i Bern og var Lærer ved Gymnasiet og Meddirektør af et Døvstummeinstitut. Baade Fru Haller, Fru Brown og Fru Sinner levede endnu, men Velstanden var forlængst forbi. Den var gaaet tabt i Revolutionskrigene. Da nu Baggesen var flyttet til Bern, gjorde de alt for at opmuntre den nedbøjede og ensomme Mand. Han oplivedes især, da han var kommet til at bo et Sted med herlig Udsigt til Alperne og med en Husfrue, som han poetisk kunde sværme for. Han skrev henved 40 «Lieder an Sie», som er noget af det smukkeste, man har fra Baggesens Haand paa Tysk. I Sommertiden gjorde han en Alperejse, som levendegjorde Mindet om Sofie, og han skrev derfor et Digt til Frederikke Brun i Hjemmet, da hun var den eneste Veninde af Sofie, som endnu levede. Fru Schimmelmann var dengang død.

Hele den følgende Vinter blev Baggesen rolig i Bern og var ret vel, stundom spøgende og fornøjet. I Juni tog han til Interlaken for sin Svagheds Skyld, og i August gjorde han den gamle Tur til Grindelwald over Scheideck og Wengernalp dels kørende, dels ridende. Siden gjorde han en Udflugt til Thunersøen og fandt mellem Brienzer- og Thunersø den efter hans Mening skønneste Plet, som han kaldte «das Perlenhübeli», med Udsigt til «Jungfrau». Han udkastede Planer om at bo for stedse her, hvor Mindet om Sofie altid kunde være levende. Baggesen blev lige til Slutningen af Oktober i Interlaken, og endnu samme Efteraar gjorde han to Ture til samme Egn, paa hvilke han viste, at han endnu kunde gaa sikkert paa vanskelige Stier. Men det blev Baggesens sidste Alpebesøg. Og de var især helligede Mindet om Sofie.

Baggesen har engang i et Digt til Moltke skrevet en «Forudparodi» for sine Oplevelser paa hin Schweizerrejse 1789. Der stod i den:

I Zürich saa' jeg baade Poul og Peder
og St. Johan
Kaspar Lavater, hvad han hedder. —
Men da paa Thunersøens dybe Himmel,
Hvis Nadirs Sol paa Bunden laa,
mens i det høje Himmelblaa
det opadvendte Blik Zenithet saa', —
o søde Syn! o Salighed! o Svimmel!
da første Gang hun saa' paa mig,
fordunklende de tvende Sole!
Middagens og Midnattens Pole
da vendte sig.

Til dette spøgefulde Ungdomsvers, som formodentlig er skrevet i de første Dage af Opholdet i Bern, tilføjede Baggesen en Efterskrift 1819:

Og her er Forudparodien ude,
jeg fandt blandt hundred end utrykte Klude,
da jeg blev tvungen til, igaar
at gennemlede hvad jeg har tilbage
fra mine første Kludredage
til sidste ‹Trykt i dette Aar›.

Her holdt jeg op forud at travestere
den Labyrint, jeg siden skrev.
Hvad Under, jeg ej videre det drev?
Min Moltke! jeg kan alt parodiere,
hvad paa hin Vandring trylled mig og dig —
kun ej det helligste, min Muse kender,
hvad i min Aften end med Andagts Purpur brænder:
Min Elskovs Morgenrødes Himmerig.

Baggesen satte en Indskrift paa sin Mindehøj mellem Brienzer- og Thunersø, og deri stod, hvilke Navne han gav de forskellige Steder dér omkring: Sophien-Guck-See, Ernststein, Paulspitze, Emmagrätli. «Det er mine saliges Bjerg», sagde han. Emma var det første Barn i andet Ægteskab, som døde tidlig. Men der var intet Minde om Fanny.

Ogsaa den følgende Vinter tilbragte Baggesen i Bern, nu boende hos Sønnen, medens Slægtninge, nemlig de tre Fruer, boede lige tæt ved. Baggesen havde altid nok at gøre; han beskæftigede sig meget med sit aandfulde tyske Digt «Adam und Eva» og studerede ivrigt Kirkehistorie. Han var meget glad ved, at Karl var præsteviet, og sad altid med stor Andagt og hørte ham, naar han prædikede. Forøvrigt havde Baggesen ikke mere nogen Omgangsvenner i Byen.

Da Baggesen i Foraaret 1825 blev mere syg, raadede Lægerne ham til at bruge Kur i Karlsbad. Derfor forlod han Bern d. 1. Maj, og han saa' aldrig mere dette for ham saa kære Sted[1]). Mest smertede ham Afskeden med sin nu 86 Aar gamle Svigermoder, der havde vist ham stor Kærlighed, ja endog én Gang fulgt Børnene til København efter Sofies Død og holdt Hus for Baggesen, indtil han kunde hjemføre sin anden Hustru. Hun gav ham nu et

---

[1]) I en kvindelig Afskedshilsen til ham stod der:
Zweifle nicht, dass auch in Berns Gefilden
manches Herz dich kennt und liebend ehrt,
von Sofien geliebt, der engelmilden,
bleibst du ihren Schwestern ewig werth.

Afskedsbrev, som han først skulde læse, naar han havde forladt Bern. Det lød saaledes:

«Min dyrebare Baggesen! Da jeg ikke véd, om jeg kan komme til at tale ene med Dem før Deres for mig smertelige Afsked, saa modtage De først mine hjerteligste Ønsker for Deres timelige og evige Lykke.

Tro mig, vor udødelige Sjæl kan kun være rolig og tilfreds ved en inderlig Forening med Gud. Alle jordiske Glæder, Adspredelser, Rejser ere forgængelige, men en højtidelig Hengivelse til vor Skaber og Frelser — en Hengivelse i Hans hellige Vilje, i Liv og Død, bliver af Varighed.

Brug De, dyrebare Baggesen, Deres fortræffelige Pen til bedste for Religionen, til Fuldkommengørelse af Moraliteten. Hvilken ren Glæde vil det engang være for Dem i denne og hin Verden at have gjort en saa god Brug af Deres visselig fortrinlige Evner herneden.

Ja, kære Baggesen, vi ville som hidtil blive Dyden og Religionen tro, saa finde vi hinanden igen med Guds Hjælp i en bedre Verden med Sofie og mine andre Børn. Jeg gør mig ingen Indbildninger om min Helbredstilstand og er fuldkommen tilfreds, som Livets og Dødens Herre beskikker mig det.

Jeg har frygtet en altfor stærk Sindsbevægelse ved at sige Dem alt dette; derfor har jeg hellere skrevet det.

Nu, Gud den almægtige bevare Dem paa alle Deres Veje, velsigne Brugen af Badet for Dem, skænke Dem den tabte Sundhed igen og Kræfter til at fuldende Deres begyndte Værker. Det er de hjærtelige Ønsker af Deres Dem elskende Moder

Emilie v. Haller, f. v. Haller».

Den 30. December samme Aar døde hun.

I Karlsbad var Baggesen det meste af Sommeren; en Efterkur i Teplitz skadede ham kun. Den 8. Oktober kom han til Dresden og boede dér i det Coselske Palæ, hvor Fyrstinde Lubomirska, der boede i samme Etage, blev meget opmuntret ved hans Selskab. Baggesen levede op

her og forelæste saaledes sin «Adam und Eva» for et udvalgt Selskab. Han viste sig endog nogle Gange i Aftencirkler. En stor Glæde var det ham, da Karl før Aarets Udgang blev valgt til Præst ved Hovedkirken i Bern. Han ligefrem dansede af Glæde.

I de egentlige Vintermaaneder led Baggesen meget baade af Kulde, da Lejligheden var raakold, og af sin fremadskridende Sygdom, en Svulst paa Milten. Hans Læge, den gamle Dr. Rosenberg, har skildret ham saaledes: Lyst til Yderlighed karakteriserer hele Baggesens Liv. Hans Ytringer af Glæde og Mismod, Kærlighed og Foragt, Bifald og Dadel, legemligt Vel- og Ildebefindende gaar let over den sædvanlige Grænse. Han bliver ualmindelig forbitret over en ham selv eller andre tilføjet Uret, men snart er ogsaa det hurtige Indtryk forsvundet, og hans Godmodighed og store Retskaffenhed lade det, tiltrods for hans højst sangvinske Temperament, ikke komme til Had eller Hævn.» Denne Karakteristik af Baggesen er saa træffende, at der næppe gives nogen bedre.

I Dresden, der altid jævnlig er bleven besøgt af Danske, fik Baggesen ikke faa Besøg af Landsmænd, især yngre, hvilke glædede ham meget. Blandt disse var ogsaa en Søn af Ungdomsvennen og Rejsekammeraten Gottfried Becker. I hans Dagbog skrev han d. 23. Juni:

«Jo almindeligere glemt, miskendt, forfulgt og forhaanet jeg i den sidste Epoke af mit Liv har været i mit Fædrelands Hovedstad, jo dybere staar indskrevet i mit Hjerte de enkelte ædle Danske, der ere blevne den gamle Baggesen venskabelig tro, og de haabefulde Ynglinge, der i Udlandet har værdiget paa deres Gennemrejse at besøge mig.

Intet af alle disse fædrelandske Besøg har livligere og mere heldbringende frydet min bestandige Hjemkærlighed end Deres, herlige, elskværdige Søn af en af mine ældste, elskede Venner! Modtag denne hjertelige Erklæring til Erindring om den nu paa 3dje Aar legemlig højst smertelig lidende, aandelig næsten forudsalige, af fremmede trøstede og vederkvægede Martyr.

Omfavn i mit Navn, fortræffelige Johan Gottfried Burman Becker, Deres mig evig uforglemmelige Fader, Baggesens Rejsekammerat.

Jens Immanuel Baggesen.

I 1826 besøgte Baggesen Teplitz, Karlsbad og Marienbad, men endnu daarligere vendte han sidst i August tilbage til Dresden. Et Par Dage efter ankom hans anden Søn August, som var dansk Premierløjtnant, og fandt Faderen meget skæmmet, bleg og kun Skind og Ben. Nu vilde Sønnen søge at opfylde Faderens Ønske, som var at komme hjem til sit Fædreland. Men det var en meget vanskelig Sag, da han var overmaade syg.

Den 13. Septbr. drog de fra Dresden i en dertil indkøbt Rejsevogn, thi bedre Befordring kunde man endnu dengang ikke skaffe. Over Leipzig, Halle, Halberstadt, Brunsvig og til Hamburg gik Vejen. Det var uhyre besværligt; hver Dag var der Fare for, at han skulde dø. Idelig behøvede Baggesen Hjælp af August eller Lejetjeneren. Gennem Byerne maatte han føres i en Bærestol, da han ikke kunde taale Rystelsen paa Stenbroen. Heldigvis var det godt Vejr. Ved Overfarten paa Elben faldt han to Gange i Afmagt. Først den 28. September kom de til Hamburg. Paa denne sidste Rejsedag smilede Solen, og Baggesen havde lyse Øjeblikke, især da de, kørende paa holstensk Grund, saa' den smukke, venlige Kirkeby Steinbeck. Det var den, han for 36 Aar siden triumferende og henrykt havde vist sin Sofie.

I Hamburg erklærede de tilkaldte Læger, at der ikke kunde være Tale om at fortsætte Rejsen, da Baggesen kun kunde leve faa Dage, og han selv delte ganske den Mening. Han glædede sig den 30. Septbr. ved at modtage Brev fra Sønnen Karl, der i Skynding var rejst til Dresden, men da Baggesen følte, at Karl vilde komme for sent, gav han August et Kys til ham.

Baggesen var bragt til Frimurerhospitalet i Hamburg, da han i sin Tid paa Hertugen af Augustenborgs Foranledning var bleven optaget i Ordenen. Medens Dr. Dresden

aflagde Patienten et Besøg, tog Baggesen ham som Repræsentant for Karl og velsignede højtidelig begge sine Sønner, idet han formanede dem til aldrig at glemme Gud. Og fra det Øjeblik af var han saa at sige færdig med Verden. Hans Tanker var hos Gud, hans sidste Ord var af hans Oratorium «Kristi Død»: «Hellig, hellig, hellig,» hvorved de mødtes med Sofies i hendes Dødsstund. Han døde d. 3. Oktober ved Daggry.

Karl kom allerede Dagen efter. Ved Obduktionen viste det sig, at der ogsaa var to store Vandblærer i Hjernehulheden. Det blev af Overpræsidenten tilbudt at give ham Gravsted ved Siden af Klopstock, men Baggesen havde selv aftalt med August, at han skulde hvile i Sofies Grav i Kiel.

Paa en bygefuld Dag og i en stjerneklar Nat førte Sønnerne deres Faders Lig gennem Holsten til Kapellet ved Kiels Kirkegaard.

Den 11. Oktober fandt Begravelsen Sted. Der var mødt et stort Følge af Mænd; Kvinder plejede dengang ikke at gaa med til Begravelser. I Kapellet talte den gamle Konsistorialraad Fock over den afdøde som en i Ind- og Udlandet hæderlig bekendt Skribent og Digter. Ved Graven talte Karl Baggesen over sin Fader som Tænker og Kristen. Bevidstheden om Aandens Uafhængighed af Legemet var saa stærk og fast hos ham som hos faa, ligeledes Troen paa Sjælens Udødelighed. Hans Aand levede mere i Evigheden end i Tiden, Gud var hans stadige Tanke, og det var den, der havde bevaret ham fra Aandsforvirring, for hvilken Ulykke han var meget udsat, da han havde en ualmindelig Fantasi i et sygt Legeme. Han døde som en sand Kristen.

Om nogen Dansk var til Stede ved Begravelsen, uden maaske en tilfældig, forlyder intet.

I en dobbelt Grav hviler Baggesen med sin Sofie og Reinhold med sin Sofie, der først døde 1836. Graven bærer ét højt Gravmonument over alle fire, saaledes at Reinholds og Hustrus Navne staa paa Vestsiden, Baggesens

og Sofie Hallers paa Østsiden, altsaa vendende mod Danmark.

Der var for et Par Aar siden Tale om at sløjfe Gravstedet, da det nu ligger midt inde i Byen, og en meget befærdet Gade «Sophienblatt» gaar forbi den gamle Kirke-

gaard. Nede fra Gaden kan man tydelig se den graa Gravsten. Men det blev undgaaet, da der kom Erklæring fra Baggesens Descendenter, at de vilde vedligeholde Gravstedet.

Men noget andet egentligt Mindesmærke over Digteren knejser intet Steds i Danmark. Det er som Misstemningen imod ham i Livet har fulgt ham efter Døden.

Nu kommer kun faa Danske til Kiel uden Turister, der hurtigst muligt fare videre, thi det er en fremmed By, og det har været en By, hvorfra meget ondt mod vort lille Fædreland er udgaaet. Men Baggesens Tid falder, inden den Skilsmisse kom.

Fra Korsør til Kiel, fra Baggesens Vugge til hans Grav, gaar Turiststrømmen, og hvem tænker mere paa ham, som engang kaldtes «Gratiernes Digter»? Det er nu saa længe, længe siden.

Var ikke ogsaa Baggesen et Slags Amfibie, som Danmark ikke kan tænke tilbage paa med Glæde? Snart dansk, snart tysk, snart fransk og tilsidst næsten intet Steds hjemme? Og hvorfor friske Mindet op om hans Schweizerbrud, da det aabenbart var et Fejlgreb, at han knyttede sig til en udenlandsk Pige? Det var jo det første alvorlige Skridt paa den Bane, der efterhaanden gjorde ham fremmed for sit Fædreland.

Herpaa har Baggesen selv svaret i «Gengangeren og Han selv»:

Den lille Jurablomst, jeg var forenet med,
for meget havde lidt af Nattens barske Vinde
til at oplives paa det samme Sted.

Gengangeren:
Din Skæbne aldrigen du havde burdet binde
til Jurablomster.

Jeg selv:
Klogt bemærkt og sandt,
hvis Skæbnen vi, os ikke Skæbnen bandt.
Og Held mig, at den bandt mig selv!

Thi som han skriver et andet Sted:

Og hvor mig her paa Jorden
en Livets Sol oprandt
i Syden og i Norden,
hvor jeg et Eden fandt,
jeg overalt fornemmer
i Flagren, Engles lig,
at Hjertet aldrig glemmer,
o min Sofia, dig!

Rettelse.

S. 126 og 127. Brevet er siden trykt *in extenso* i L. Bobés Joh. Casp. Lavaters Rejse til Danmark S. 147 f. f.

